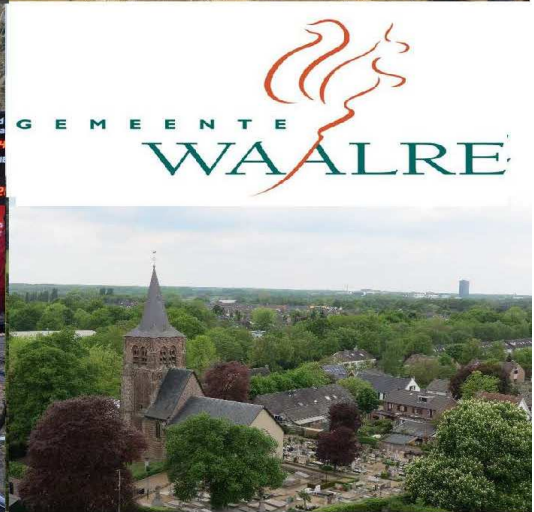

Programmabegroting Waalre 2018

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Begroting 2018 in één overzicht	9
Leeswijzer	11
Gemeentefonds (Algemene Uitkering en IU Sociaal Domein)	13
A. De beleidsbegroting	15
Deel 1: Programmaplan	17
Programma Dienstverlening	19
Thema 1 Publieke Dienstverlening	19
Programma Sociaal Domein	23
Thema 2 Onderwijs	23
Thema 3 Cultuur en Sport	29
Thema 4 Sociale voorzieningen	33
Thema 5 Jeugdhulp	39
Thema 6 Wmo en Volksgezondheid	43
Programma Ruimtelijk Domein	49
Thema 7 Duurzaamheid en milieu	49
Thema 8 Openbare ruimte	53
Thema 9 Ruimtelijke ontw. en Economie	63
Programma Algemeen bestuur en Veiligheid	77
Thema 10 Algemeen bestuur	77
Thema 11 Veiligheid	81
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	85
Deel 2: Paragrafen	89
Paragraaf A lokale heffingen	91
Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	99
Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen	107
Paragraaf D financiering	113
Paragraaf E Bedrijfsvoering	117
Paragraaf F verbonden partijen	125
Paragraaf G grondbeleid	137
Paragraaf H Horizontale verantwoording	147
B. Financiële begroting	151
1. Overzicht van baten en lasten van de programma's	153
2. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting	155
3. Geprognostiseerde balans	161
4. Berekening EMU-Saldo	162
5. Investeringsplan 2018 – 2021	163
C. de Bijlagen	165
a. Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting	166
b. Kerngegevens	175

Voorwoord

Hierbij presenteren we u de programmabegroting 2018. Voor de huidige Raad is het de laatste begroting van deze bestuursperiode. Deze Programmabegroting 2018 bevat (financiële) informatie over de vele activiteiten die de gemeente Waalre uitvoert. De meeste activiteiten zijn een voortzetting van activiteiten die al (veel) eerder zijn besloten en opgestart.

Deze begroting borduurt dan ook voort op de vorige, maar bevat ook nieuwe ambities. Bij de behandeling van de Kadernota 2018-2021 heeft u deze ambities vastgesteld. Naar aanleiding daarvan hebben wij de programmabegroting 2018 opgesteld in lijn met die kadernota.

Wij zijn ons ervan bewust dat als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 wijzigingen kunnen optreden in de uitgesproken ambities. De ruimte daarvoor is opgenomen in de voorliggende begroting.

Onze grootste opgaven

De start van dit begrotingsjaar is een bijzonder moment voor de gemeente Waalre. Deze start loopt namelijk gelijk met de opening van **Het Huis van Waalre**. Niet meer een gemeentehuis, waar inwoners slechts eens in de paar jaar komen, maar zoals de naam al zegt 'Het Huis van Waalre', waar inwoners, verenigingen, bestuur, ambtenaren, ondernemers en anderen elkaar ontmoeten om samen te werken aan een vitale en solidaire samenleving, waar het voor een ieder goed is te wonen en werken. Inmiddels staat alles in de steigers om dit essentiële onderdeel van het Huis van Waalre tot een succes te laten worden.

De innovatieve netwerkgemeente, zoals beoogd in de visie De Kracht van Waalre, is er op gericht de samenwerking tussen de verschillende samenlevingspartners zoveel mogelijk te versterken. Gemeenteraad, college en organisatie zijn zich er terdege van bewust dat de rol van de lokale overheid aan het veranderen is.

In lopende en nieuwe initiatieven wordt steeds gekeken wie welke rol heeft, waarbij steeds getracht wordt de rol van de inwoners te versterken. Als gemeente doen we meer dan voorheen een stapje terug en vervullen we een stimulerende en faciliterende rol. De rol van "netwerkversterker" zal daarbij steeds vaker aan de orde zijn.

Naast Het Huis van Waalre wordt deze verschuiving in rollen ondersteund door een vernieuwende werkwijze van de organisatie op diverse terreinen: een nieuw dienstverleningsconcept (Hostmanship), het zaakgericht werken, een nieuw kantoorconcept (het nieuwe samenwerken) en de inzet van steeds meer (experimentele) instrumenten voor burgerparticipatie.

Ten aanzien van de regionale samenwerking zijn in 2017 belangrijke ontwikkelingen ingezet. Een evaluatie van de Metropoolregio Eindhoven en een evaluatie en doorontwikkeling van het Stedelijk Gebied Eindhoven brengen in 2018 in die samenwerkingsverbanden veranderingen met zich mee. Als partner in die samenwerkingsverbanden hebben wij een verantwoordelijkheid onze samenwerkingskracht in het belang van onze inwoners zoveel mogelijk te versterken.

In 2018, en de jaren die daarop volgen, dient zich opnieuw een grote transitie aan, nu voor het Ruimtelijk Domein, namelijk de Omgevingswet. Een omvangrijke wetswijziging op het terrein van de gehele fysieke leefomgeving (bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur).

Als deze nieuwe Omgevingswet over enkele jaren in werking treedt, willen we daar klaar voor zijn. Het gaat dan om het beleid, de regels, de processen, de organisatie alsmede de taken en verantwoordelijkheden. Wij zullen de komende jaren tijd, energie en middelen moeten investeren om goed voorbereid te zijn op alle veranderingen die deze nieuwe wet met zich meebrengt.

Op het gebied van duurzaamheid ligt eveneens een behoorlijke opgave. Als regionaal trekker op dit thema is Waalre een voorloper. Inmiddels is een groot pakket aan maatregelen voor verduurzaming beschikbaar dat in 2018 verder uitgerold wordt. Zoals u bekend is, hebben wij op het terrein van het Sociaal Domein de afgelopen jaren veel stappen voorwaarts kunnen zetten. Onze aandacht voor de komende tijd richt zich vooral op het verder optimaliseren van de zorg, nog meer grip krijgen op de kosten en het ontwikkelen van preventiemaatregelen.

Verder staat in 2018 de herinrichting van de Eindhovenseweg en de Traverse prominent op de politiek agenda. Hierbij wordt de revitalisering van winkelcentrum Den Hof meegenomen. In een interactief traject zorgen we er voor optimaal voorbereid te zijn als de N69 definitief overgedragen wordt. Veranderingen in het Openbaar Vervoer maken aanpassingen in Waalre evident. Behoud van mobiliteit maakt een integrale benadering van alle vervoersstromen in Waalre tot onze opdracht.

Tenslotte komen de thema's economie, recreatie, toerisme, verkeersveiligheid, privacy en informatieveiligheid regelmatig aan de orde met als insteek om de leefbaarheid in Waalre op peil te houden en waar mogelijk te vergroten. En, zoals we al eerder hebben aangegeven, ook hierbij willen wij samen met de inwoners kijken naar de ontwikkelingen en mogelijkheden.

Verwerking Kadernota 2018

Op 11 juli 2017 is de Kadernota 2018 vastgesteld door de Raad. Vanuit deze Kadernota 2018 is invulling gegeven aan de ambitie van Waalre, zoals onder andere de invoering omgevingswet en opstellen omgevingsvisie en –programma, Project Duurzaam door Waalre, gebiedsimpuls N69, voldoen aan de nieuwe privacyregelgeving, centrumontwikkeling Aalst, innovatieve netwerkgemeente voor regionalisering en burgerparticipatie, doorontwikkeling stedelijk gebied en budget voor speelruimtebeleid.

Daarnaast is budget vrij gemaakt voor individuele voorzieningen jeugdzorg, de aanleg, onderhoud en beheer Openbare Ruimte (wegen, openbaar groen, openbare verlichting), beheer en onderhoud van bruggen en voor onderhoudskosten N69. Hiermee wordt verder uitvoering gegeven aan de strategische visie van de gemeente Waalre.

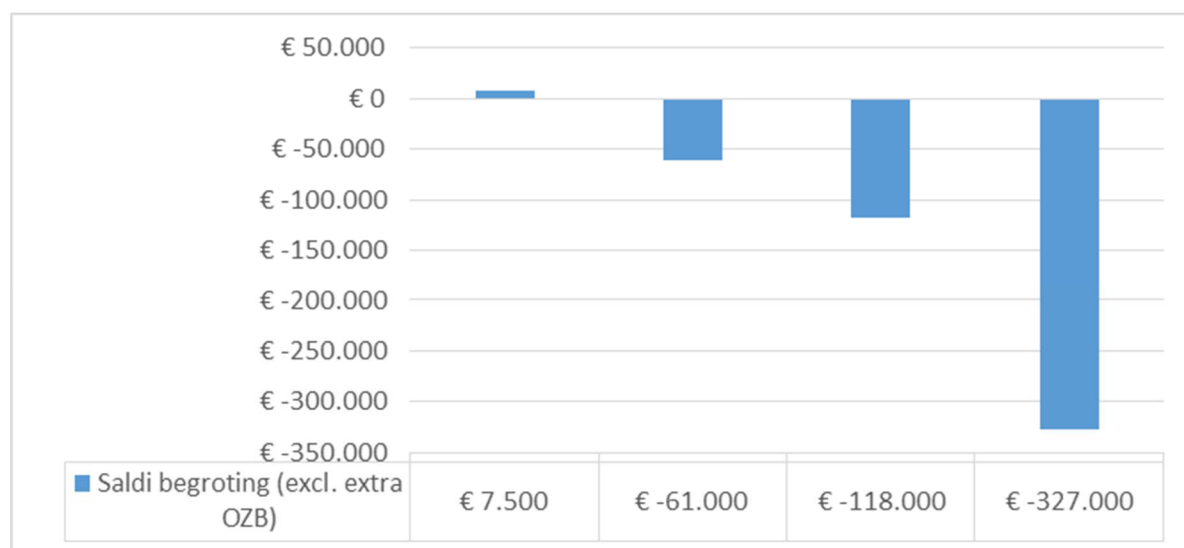
Vanuit de Kadernota 2018 heeft de raad besloten om in de begroting 2018 rekening te houden met de verwerking van enkele ruimtescheppers. Een besluit om de OZB met extra 2,5% te verhogen is door de raad vooralsnog als niet gewenst gezien.

Wij zijn er uiteindelijk in geslaagd om u voor 2018 een sluitende begroting te presenteren. Hiertoe zijn uitgaven en inkomsten nogmaals secuur bezien en voor enkele uitgaven alternatieve keuzes gemaakt. De meicirculaire gaf tevens ruimte voor aanpassingen. Voor de volledigheid merken wij op dat wij in deze begroting geen rekening hebben kunnen houden met de effecten van de september-circulaire in het kader van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. Zodra die informatie voorhanden is, informeren wij u daarover.

Het lukt ons echter niet om de begroting meerjarig sluitend aan u te kunnen voorleggen. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn:

- a. de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld voor het Sociaal domein, noodzakelijk door de hogere kosten en een teruglopende bijdrage van het rijk.
- b. het verwerken van de benodigde budgetten voor de meerjaren-onderhoudsplanningen in het kader van 'beheer Openbare Ruimte'

Saldi begroting 2018 – 2021

Steeds meer elementen in de openbare ruimte zijn de komende periode aan het eind van hun levensduur. Dat betekent dat de komende periode in het teken staat van groot onderhoud en vervanging. De consequenties van de onderhoudsplanningen (beheer Openbare Ruimte) worden nog separaat aan u voorgelegd, maar wij hebben op basis van een representatief onderzoek, ramingen opgenomen. Om deze infrastructurele maatregelen, waarbij niet 'meegelift' kan worden met vervanging van de riolering en niet gedekt kunnen worden uit de bestaande onderhoudsbudgetten, zijn extra middelen noodzakelijk. Omdat wij in het verleden hiermee onvoldoende rekening hebben gehouden, zit die ruimte niet in onze begroting.

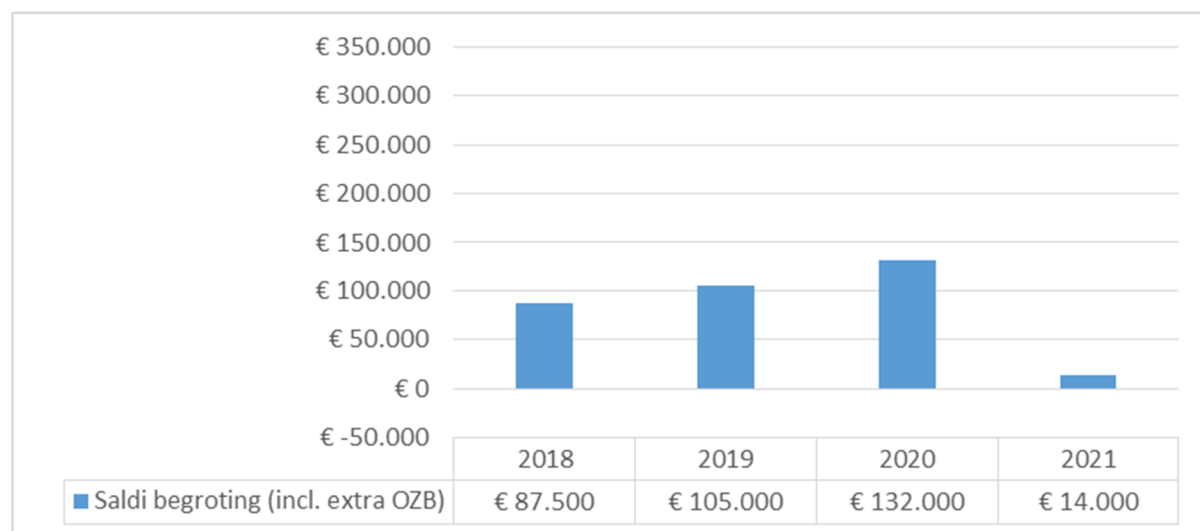
Vanwege onvoorziene kostenstijgingen is het noodzakelijk om de afvalstoffentarieven - bovenop de trendmatige verhoging- in 2018 eenmalig wat extra te verhogen om ervoor te zorgen dat er geen negatief saldo op de voorziening afvalstoffenheffing ontstaat. Echter ook in 2018 zullen onze afvalstoffentarieven nog steeds tot de laagste in de regio behoren.

Het lukt ons alleen om de begroting meerjarig sluitend te krijgen indien u ons voorstel om de OZB-opbrengsten extra te verhogen overneemt. Bij de behandeling van de Kadernota

2018 heeft u hiervan afgezien, maar de bovenstaande cijfers tonen de noodzaak aan. Wij adviseren u om ingaande 2018 de OZB-opbrengst met extra 2,5% per jaar te verhogen.

Saldi begroting 2018 - 2021 (incl. extra OZB ophoging)

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	2021
Saldi begroting (excl. extra OZB)	€ 7.500	€ -61.000	€ -118.000	€ -327.000
OZB tarief ophoging met 2,5%	€ 80.000	€ 166.000	€ 250.000	€ 341.000
Saldi begroting (incl. extra OZB)	€ 87.500	€ 105.000	€ 132.000	€ 14.000

Toekomstbestendig Waalre

De bewegingen voortvloeiende uit de visie "De Kracht van Waalre" dragen bij aan een verdere versterking van onze bestuurskracht en toekomstbestendigheid.

Waalre is op zich financieel gezond - ook gezien de kengetallen in de weerstandsparagraaf - en loopt weinig risico bij de grondexploitatie. Daarbij blijken de woonlasten in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal nog steeds op een gemiddeld niveau te liggen. Zelfs nadat een extra verhoging wordt toegepast.

De bouw van het nieuwe gemeentehuis, bekostigd uit voornamelijk de verzekeringsgelden, het vervallen van de huur van de gebouwen aan de LvD 8 en 32 en een sterke verbetering van de exploitatie (door verduurzaming) van het gebouw hebben een bijdrage geleverd aan onze verbeterde financiële positie.

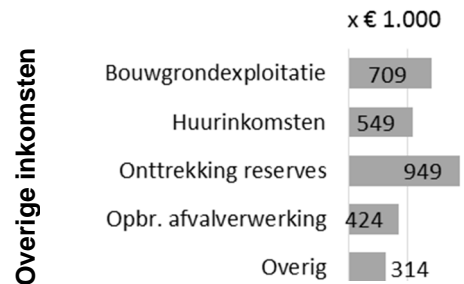
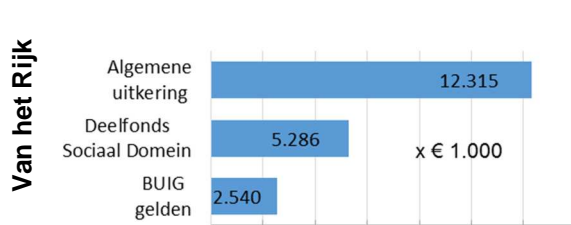
De afgelopen jaren 2015 - 2016 - 2017 zijn duidelijke stappen gezet in de uitvoering van de meerjarige beleidsbegroting, de meeste beleidsdoelen zijn gerealiseerd. Door het gevoerde financieel beleid kan het college de uitvoering van plannen voortzetten als u instemt met de voorgestelde ruimte scheppers. Daarom bieden wij u hierbij met vertrouwen de meerjarenbegroting 2018-2021 aan.

Begroting 2018 in één overzicht

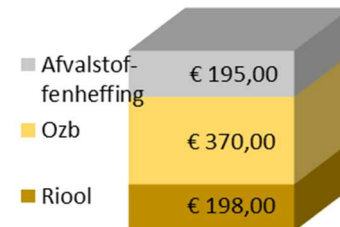
Baten: € 30.338.000

■ Van het Rijk ■ Van de inwoners ■ Overige inkomsten

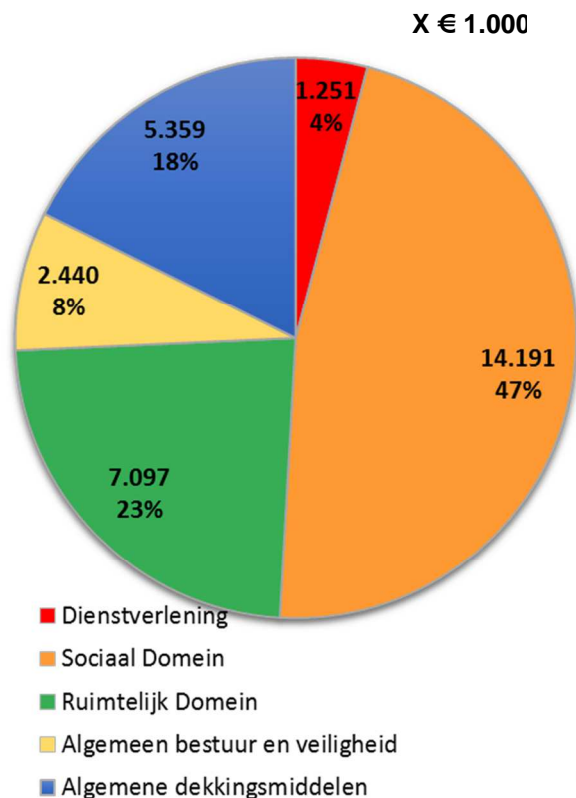

Lokale lasten 2018

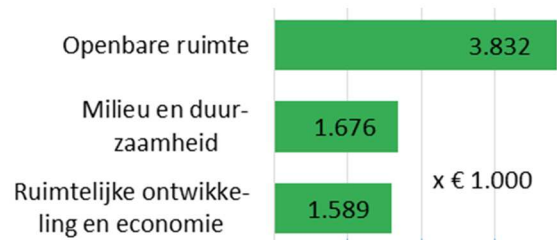

Bij WOZ € 306K en meerpers.

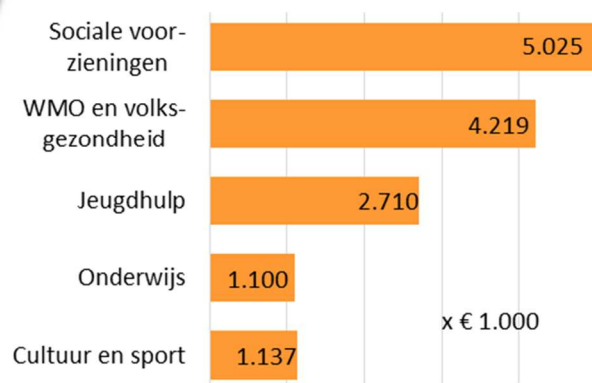
Lasten: € 30.338.000

Ruimtelijk Domein

Sociaal Domein

De programmabegroting bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit de beleidsbegroting, de financiële begroting en de bijlagen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan 2018

Het programmaplan bestaat uit de vier programma's, bestaande uit elf bijbehorende thema's, en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen. In het programmaplan wordt antwoord gegeven op de drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'.

Bij het beschrijven van de opdrachten in deze begroting 2018 is uiteraard gekeken naar de opdracht vanuit de raad. De kern van beschrijving van de opdrachten is dat we één op één de relatie kunnen leggen tussen "wat willen we bereiken" in de begroting 2018 en "wat hebben we bereikt" in de jaarrekening 2018.

Doorberekening salariskosten en overhead

Salariskosten en overhead worden niet meer in uren aan programma's doorberekend, maar worden op een hoger niveau als totaal begroot en verantwoord. Een eventueel te verklaren verschil tussen begroting en jaarrekening betreft dan een verschil in kosten of inkomsten. Waar nodig worden de kosten incidenteel nog wel toegerekend aan de thema's.

Paragrafen

De paragrafen geven conform BBV een dwarsdoorsnede van de programmabegroting.

De paragraaf A. lokale heffingen bevat geraamde inkomsten, beleid ten aanzien van lokale heffingen, inzicht in kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het kwijtscheldingsbeleid.

In de paragraaf B. weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt inzicht verschaft in de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Conform de eis vanuit Provincie en accountant is het weerstandsvermogen beoordeeld met een norm. Daarnaast wordt de financiële positie van Waalre geïdentificeerd met behulp van de 5 verplichte financiële kengetallen.

De paragraaf onderhoud C. kapitaalgoederen gaat in op het beleid en benodigde middelen voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen.

In de paragraaf D. financiering wordt inzicht gegeven in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente. Er wordt onder andere ingegaan op Waalres rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de eventuele investeringsbehoefte.

De paragraaf E. bedrijfsvoering geeft de stand van zaken en ambities weer op het gebied van de huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoering aspecten.

De paragraaf F. verbonden Partijen maakt inzichtelijk in welke partijen Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan is, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.

De paragraaf G. grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitatie.

In paragraaf H. horizontale verantwoording (niet verplicht vanuit de BBV) komen de ontwikkelingen aan bod op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat, conform BBV, uit een overzicht van baten en lasten, de meerjarenramingen, een uiteenzetting van de financiële positie, een berekening van het EMU-saldo en voor de eerste keer een geprognostiseerde balans.

In dit begrotingsonderdeel zijn de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's gerecapituleerd, inclusief de meerjarenramingen in duizenden euro's. Volgens de voorschriften dient afzonderlijk te worden aangegeven welke bedragen aan de reserves worden toegevoegd c.q. onttrokken. Om deze reden wordt eerst het saldo vóór bestemming weergegeven, vervolgens de resultaatbestemming zelf (toevoegingen/onttrekkingen reserves) en daarna het saldo na bestemming.

Financiële positie

In het overzicht financiële positie wordt onder meer ingegaan op de financiële gevolgen van nieuw opgenomen beleid, de financiering 2018-2021, het verloop van de reserves/voorzieningen en de ontwikkeling van de meerjarenramingen.

Investeringsplan 2018-2021

In de begroting worden jaarlijks middelen opgenomen voor nieuw beleid in de vorm van investeringen en beleidsintensiveringen. In een afzonderlijk onderdeel is het investeringsplan met de hieruit voortvloeiende (kapitaal)lasten opgenomen.

Overzicht reserves en voorzieningen

Als bijlage is een overzicht van de diverse reserves en voorzieningen met toelichting opgenomen om uw raad inzicht te verschaffen in de reservepositie van de gemeente.

Beleidsindicatoren

In deze begroting zijn 38 verplichte en 2 facultatieve beleidsindicatoren opgenomen. Ieder jaar leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze begroting 2018 zijn de cijfers van medio 2017 gebruikt. We merken op dat niet alle indicatoren jaarlijks door de bronhouder worden geactualiseerd en dat in enkele gevallen de bronhouder gewijzigd is. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn ook de gegevens uit de begroting 2017 (cijfers medio 2016) opgenomen.

Gemeentefonds (Algemene Uitkering en IU Sociaal Domein)

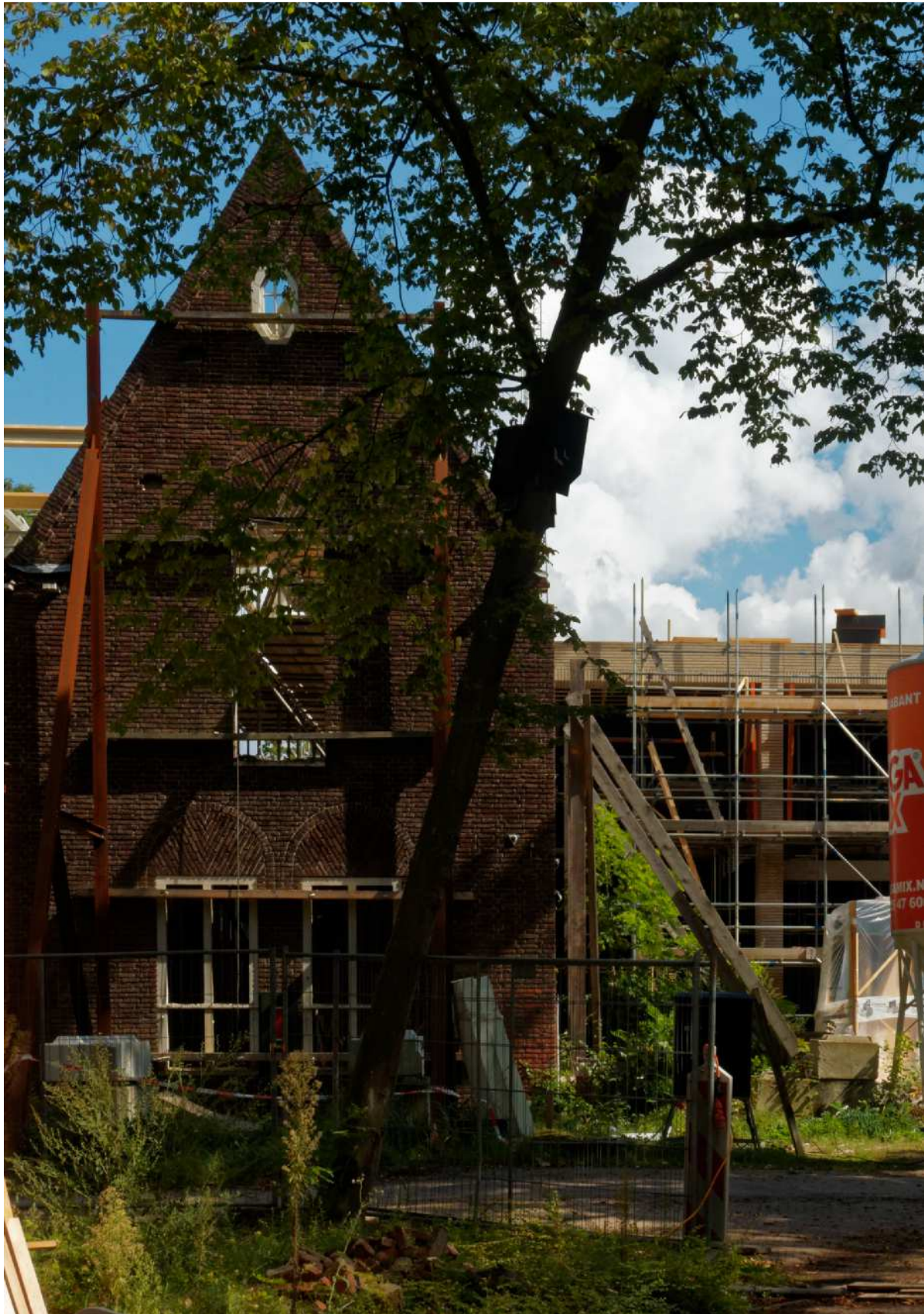
Het **Gemeentefonds** bestaat uit een **Algemene Uitkering** en een **uitkering Sociaal Domein**. Gemeenten worden door middel van circulaire drie keer per jaar (mei, september en december) geïnformeerd over de ontwikkeling van het totale fonds. Het kabinet presenteert traditiegetrouw de plannen voor het volgend jaar op Prinsjesdag, de derde dinsdag in september. De "Prinsjesdag 2017" circulaire is dan ook nog niet verwerkt in deze begroting 2018.

In het Raadsvoorstel Programmabegroting 2018 informeren wij u over de verdere effecten septembercirculaire 2017 en de doorwerking hiervan (1^e begrotingswijziging 2018) voor Waalre in de programmabegroting 2018 en verder.

Het **Gemeentefonds** (€ 17,6 miljoen voor 2018) laat de afgelopen jaren weer een stijgende trend zien. Sinds 2015 ontvangt de gemeente Waalre hogere bedragen vanuit het fonds.

Opbouw Gemeentefonds 2017 - 2021 (Meicirculaire '17)						
		Jaren				
		2017	2018	2019	2020	2021
Algemene Uitkering						
Algemeen deel Gemeentefonds	€ 10.888.954	€ 11.193.369	€ 11.233.375	€ 11.200.182	11.102.244	
Wet maatschappelijke ondersteuning 2007	€ 1.109.810	€ 1.121.838	€ 1.121.838	€ 1.131.238	1.177.345	
Totaal Algemene Uitkering	€ 11.998.764	€ 12.315.207	€ 12.355.213	€ 12.331.420	12.279.589	
Deelfonds Sociaal Domein						
Wmo 2015	€ 1.719.791	€ 1.791.840	€ 1.771.576	€ 1.779.409	1.776.510	
Jeugdzorg	€ 2.148.268	€ 2.283.880	€ 2.283.883	€ 2.298.689	2.310.216	
Totaal Wmo 2015 en Jeugdzorg	€ 3.868.059	€ 4.075.720	€ 4.055.459	€ 4.078.098	4.086.726	
Re-integratie	€ 120.377	€ 94.693	€ 102.193	€ 107.470	122.436	
Wsw	€ 1.188.986	€ 1.115.692	€ 1.063.514	€ 992.448	962.457	
Totaal Participatie	€ 1.309.363	€ 1.210.385	€ 1.165.707	€ 1.099.918	1.084.893	
Totaal budget Sociaal domein	€ 5.177.422	€ 5.286.105	€ 5.221.166	€ 5.178.016	5.171.619	
Totaal AU en SD	€ 17.176.186	€ 17.601.312	€ 17.576.379	€ 17.509.436	17.451.208	

A. De beleidsbegroting

Deel 1: Programmaplan

Thema 1 Publieke Dienstverlening

Publieke dienstverlening is de voorkant van de gemeentelijke organisatie. Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, subsidies, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over het openbaar gebied. De twee organisatieonderdelen binnen publieke dienstverlening zijn: Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH).

Wat willen we bereiken?

- Het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen als één van de belangrijkste speerpunten van de gemeente. Hierbij willen we zoveel mogelijk ontwikkelen naar Waalre als een innovatieve netwerkgemeente.
- We willen aan de slag met moderne, persoonlijke en efficiënte dienstverlening om concrete resultaten te boeken op de korte termijn en goed voorbereid te zijn voor de ontwikkelingen in de toekomst. Hierbij sluiten we aan bij de hostmanship-gedachte.
- Klantvragen worden snel, doelmatig, helder en kwalitatief goed afgehandeld, zoveel mogelijk in één keer aan de voorkant van de organisatie.
- Inwoners kunnen zelf bepalen via welk kanaal en wanneer ze dienstverlening afnemen van de gemeente. Dit kan via verschillende kanalen (schriftelijk, telefonisch, digitaal, persoonlijk), waarbij de prioriteit ligt bij het digitale kanaal. Waar de Waalre naar ook binnenkomt, hij/zij kan uitgaan van een gelijke dienstverleningskwaliteit.
- Meer vrijheid en speelruimte voor inwoners o.a. om te bouwen, ondernemen of te organiseren (deregulering). De organisatie stelt zich professioneel, open, stimulerend en faciliterend op en zoekt steeds de aansluiting bij de eigen kracht van inwoners en stelt grenzen wanneer dat echt nodig is. Het uitgangspunt is vertrouwen in onze inwoners met appel op hun eigen verantwoordelijkheid.
- De dienstverlening is zodanig ingericht dat het voor de klant duidelijk is dat de gemeente één organisatie is, met één stem naar buiten treedt en de klant weet wat hij/zij kan verwachten en waar hij/zij het antwoord op zijn/haar vraag kan vinden.
- De privacy is zo goed mogelijk gegarandeerd; (zorg-gerelateerde) cliëntgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Dienstverlening

Periode 2014-2018

- Krachtig doorontwikkelen en verder inrichten van het GCC inclusief digitale en fysieke (website, social media, telefoon, post en balie) dienstverlening op basis van de vastgestelde dienstverleningsnota.
- Zaakgericht werken organisatie-breed invoeren zodat wij de klantvraag in samenhang afhandelen. De voorspelbaarheid van de afhandeling van aanvragen en diensten over alle kanalen neemt toe.

- Voor omvangrijke en/of complexe vraagstukken worden klanten zoveel mogelijk gekoppeld aan een casemanager.
- Dienstverlening vertalen in heldere kernwaarden.
- We ontvangen de inwoner in een passende, gastvrije omgeving, zodra het nieuwe multifunctionele gemeentehuis gereed is.
- Zoveel mogelijk taken worden aan de voorkant van de organisatie afgehandeld, waarbij de klant in één handeling bediend wordt.
- Inwoners kunnen de meest voorkomende producten en diensten digitaal aanvragen; optimale afhandeling qua eenvoud en snelheid van aanvragen. De inwoners die om een persoonlijke benadering vragen (digitaal tenzij) worden in een persoonlijke, gastvrije omgeving ontvangen.
- De website optimaal inrichten op het gebied van interactieve communicatie en digitale dienstverlening. Onze site is doorontwikkeld en nog gebruiksvriendelijker ingericht en sluit aan bij de meest voorkomende vragen producten/diensten die inwoners hebben (toptaken). Dit betekent dat de belangrijkste informatie/producten waar inwoners behoefte aan hebben, op uitstekende wijze geraadpleegd en afgehandeld kunnen worden.
- Alle informatie is begrijpelijk en goed leesbaar voor zoveel mogelijk groepen inwoners.

Jaar 2018

- Onze dienstverlening is verder ontwikkeld en verbeterd, gericht op de uitgangspunten zoals vastgelegd in de dienstverleningsnota; een gastvrije organisatie.
- De organisatie staat als een gelijkwaardige partner naast haar inwoners. We staan hierbij meer dan ooit dicht bij onze inwoners.
- We ondernemen klantvriendelijk en hebben oog voor de menselijke bejegening van onze klanten. Pijlers hierbij zijn een positieve houding, vertrouwen, onderlinge interesses en belangstelling voor elkaar.
- We werken op afspraak. Dit biedt duidelijkheid voor onze klanten en betekent een efficiënte bedrijfsvoering. Tevens wordt het gevoel van de wachtende klant hiermee voorkomen.
- De gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 hebben op een ordelijke en correcte wijze plaatsgevonden.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Periode 2014-2018

- Het op een adequate, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige wijze uitvoeren van taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), in samenwerking met de omgevingsdienst, buurgemeenten of andere partners.
- Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening Toezicht & Handhaving te verlenen.

Jaar 2018

- Op basis van de vastgestelde Brabant-brede Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht zijn de kwaliteitscriteria met bijbehorend kwaliteitsniveau geïmplementeerd.

- In de wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (wet VTH) zijn zowel de criteria van de kritieke massa als de procescriteria opgenomen. De procescriteria beschrijven onder meer de eisen die gesteld worden aan de beleidscyclus. Medio 2018 is het nieuw op te stellen beleid Vergunningen, Toezicht en Handhaving vastgesteld.
- De VTH-taken (organisatie, beleid, processen, middelen, etc.) zijn helemaal opnieuw ingericht met speciale aandacht voor kwaliteit, casemanagement, samenwerking en dienstverlening.
- Het beleid VTH is vertaald naar een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
- Met een goede verantwoording over de uitvoering van de activiteiten kan zowel de effectiviteit als de efficiëntie van de uitgevoerde taken worden beoordeeld en kan indien noodzakelijk tijdig worden bijgestuurd. Jaarlijks wordt in een jaarverslag verantwoording afgelegd over de uitvoering van de taken en het behalen van de beleidsdoelstellingen.
- De bestaande samenwerkingen met andere gemeenten zijn verder uitgebreid op basis van een door het college vastgesteld plan.
- De volledige werkprocessen van Vergunningen Toezicht en Handhaving zijn in het nieuwe zaakstelsel ingericht en geborgd.
- De omgevingsvergunning wordt volledig digitaal behandeld.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten burgerzaken	-	202	210	210	210	210
000	Salariskosten wonen en bouwen	-	610	748	748	748	748
003	Burgerzaken	488	63	53	82	25	53
004	Lasten secretarieleges burgerzaken	134	153	139	61	53	46
822	Overige volkshuisvesting	1.143	51	101	51	40	40
823	Bouwvergunningen	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten publieke dienstverlening	1.765	1.079	1.251	1.152	1.076	1.097
BATEN							
003	Burgerzaken	-	-	-	-	-	-
004	Baten secretarieleges burgerzaken	325	351	326	184	158	142
822	Overige volkshuisvesting	-	2	2	2	2	2
823	Bouwvergunningen	671	350	450	450	450	450
	Totaal baten publieke dienstverlening	996	703	778	636	610	594
	Totaal saldo publieke dienstverlening	769	376	473	516	466	503

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Publieke dienstverlening			
000	Salariskosten burgerzaken	8-	Nadeel
000	Salariskosten wonen en bouwen	138-	Nadeel
003	Burgerzaken	10	Voordeel
004	Lasten secretarieleges burgerzaken	11-	Nadeel
822	Overige volkshuisvesting	50-	Nadeel
823	Bouwvergunningen	100	Voordeel
Totaal		97-	Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten burgerzaken - € 8.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Salariskosten wonen en bouwen - € 138.000 Nadeel

- Door loonindexeringen en schrappen taakstellende bezuiniging ontstaat er een nadeel

003 Burgerzaken - € 10.000 voordeel

- In 2017 is er eenmalig in stemhokjes geïnvesteerd t.b.v. de verkiezingen

004 Lasten secretarieleges burgerzaken - € 11.000 Nadeel

- Lagere baten en lasten uit paspoorten. Paspoorten worden 1 * per 10 jaar verstrekt i.p.v. 1 * per 5 jaar. Hierdoor dalen de inkomsten en kosten

822 Overige volkshuisvesting - € 50.000 Nadeel

- 50.000 extra budget t.b.v. uitvoeringsprogramma Kadernota Dienstverlening 2017 – 2019 (Kadernota 2018, wordt onttrokken uit reserve)

823 Bouwvergunningen - € 100.000 Voordeel

- Op basis van het woningbouwprogramma en aantrekkende economie stijgen de bouwleges.

Toelichting meerjarenramingen

003 Burgerzaken

- Als gevolg van de verkiezingen (2019 2x; 2020 geen) fluctueren de lasten.

004 Lasten secretarieleges burgerzaken

- A.g.v. het verstrekken van paspoorten 1 x per 10 jaar i.p.v. 1 x per 5 jaar dalen de baten en de lasten

822 Overige volkshuisvesting

- Zie toelichting m.b.t. 2018. Daarnaast vanaf 2020 lagere kapitaallasten a.g.v. afschrijvingen

Thema 2 Onderwijs

Onderwijs is van essentieel belang voor de ontwikkeling van onze inwoners van alle leeftijden. Centraal in het thema Onderwijs staat de brede school gedachte waarbij het belangrijk is om diverse sociaal culturele activiteiten te stimuleren en inwoners/ouders in de wijk te betrekken. Dit past goed binnen de volgende twee speerpunten:

1. maatschappelijke deelname; en
2. het versterken van het zelforganiserend vermogen van inwoners.

Het multifunctioneel inzetten van de onderwijshuisvesting (brede scholen) vergemakkelijkt de ontmoeting tussen verschillende groepen inwoners en biedt de mogelijkheid om wijkgebonden activiteiten te laten plaatsvinden. Dit stimuleert netwerkvorming en betrokkenheid bij elkaar.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het onderwijsbeleid, integraal met al het beleid over jeugd vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Onderwijs zien wij niet los van de thema's Jeugdhulp en Leerlingenvervoer.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
17	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Waalre	1	1,1	Vanaf 2018 Ingrado 2016
			Landelijk	5	2,01	
18	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Waalre	10	5,13	Vanaf 2018 Ingrado
			Landelijk	60	26,88	
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Waalre	1,6%	n.n.b.	DUO – Dienst Uitvoering Onderwijs
			Landelijk	3,2%	n.n.b.	
25	% achterstandsleerlingen	Het % leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand	Waalre	3,73	n.n.b.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	11,61	n.n.b.	

Wat willen we bereiken?

- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Het behouden van een positief opvoed- en opgroeiklimaat.
- Het laten aansluiten van de ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) bij de ondersteuning die de gemeente biedt vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid op basis van de Jeugdwet.

Wat gaan we ervoor doen?

Periode 2014-2018

- Meer ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'. Met als resultaat dat er sneller adequaat wordt gereageerd en minder ondersteuningsvragen moeten worden opgeschaald naar specialistische hulpverlening.
- Gemeentelijke beleidsplannen jeugd afstemmen met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs) tijdens het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO).
- Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs afstemmen met de gemeenten.
- Werken aan de uitvoer van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) 2016-2020.

Jaar 2018

Uitvoer Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA)

- Het thema (v)echtscheidingsproblematiek is een aandachtspunt. In 2018 ontwikkelen we i.s.m. de scholen een Scheidingsprotocol dat iedere school gebruikt.
- (voorlees)project kinderen voor ouderen met dementie
- Preventieve logopedie: i.o.m. Samenwerkingsverband Primair Onderwijs (SWV PO) De Kempen is onderzocht de mogelijkheden zijn.
- Er is (blijvende) aandacht voor inclusie van kinderen met een beperking
- Vanuit jongerenwerk op de scholen is aandacht voor versterken sociale weerbaarheid, specifiek in de omgang met social media
- Blijvende aandacht voor de samenwerking met Zorg Advies Teams, specifiek aandacht voor samenwerking tussen de ZATs en het PlusTeam; de Regionale aanpak Kindermishandeling (RAAK) en preventieve inzet jeugdgezondheidszorg (JGZ) door de GGD.
- (door)ontwikkeling van de integrale JGZ 0-18.

(zie ook thema jeugdhulp)

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken

- Creëren van kwalitatief goede huisvesting om brede school concept mogelijk te maken.
- De ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken (d.m.v. multifunctionele inzet onderwijshuisvesting).
- Soepele overdracht van het buitenonderhoud van de gemeente naar de scholen (taak voor de scholen per 1 januari 2015 door wetswijziging).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Bouwen van de Brede school Waalre.
- Goede afspraken maken met de schoolbesturen over de uitvoering van het onderhoud aan de scholen en over het multifunctioneel inzetten van de gebouwen.

Jaar 2018

- Schoolbesturen primair onderwijs krijgen zelf de financiële middelen voor het klein en groot onderhoud van hun schoolgebouwen. Er liggen afspraken met de gemeente over de kwaliteitsnormen waaraan de schoolgebouwen moeten voldoen. In 2018 houden we zicht op de uitvoering van deze afspraken.

Brede Scholen

Wat willen we bereiken

- Het realiseren van een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere (doorgaande ontwikkelingslijn) om achterstand of uitval te voorkomen. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren in Waalre van 0-23 jaar; voorschoolse voorzieningen (0-4 jaar), basisonderwijs (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (12+). Daarbij is een link gelegd met cultuur en sport.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Samenwerking tot stand brengen tussen het onderwijs, de voor- en naschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk) en de omgeving.
- De onderwijshuisvesting is ondersteunend aan die samenwerking.
- Uitvoering LEJA 2016-2020.

Jaar 2018

- De gemeente Waalre zet een enquête uit in alle groepen 1 van de Waalrese basisscholen, om te onderzoeken of kinderen naar een voorschoolse voorziening zijn geweest, welke soort voorziening dit was (kinderopvang; gemeentelijke peuterspeelplek; gastouder) en wat de reden was om voor deze voorziening te kiezen.
- De nieuwe vorm van peuterspeelzaalplekken is geëvalueerd. Na het schooljaar 2017-2018, het eerste contractjaar met Kinderstad van de peuterspeelplekken, wordt een overzicht gemaakt van het aantal peuterspeelplekken waarvan gebruik is gemaakt, de gemaakte kosten en de opgedane ervaringen van Kinderstad en van ouders. Hierbij wordt samengewerkt met de oudercommissies van de drie kinderdagverblijven waarmee de overeenkomst peuterspeelplekken is gesloten: KC Ekenrooi, KC De Wilderen en KC Dondersteentjes.

Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken

- Het verzorgen van leerlingenvervoer voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen. Dit o.b.v. de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Het aanbieden van Leerlingenvervoer in samenwerking met partners (volgens contract). De gemeente Waalre heeft voor het leerlingenvervoer; onderdeel taxivervoer, tot september 2019 een contract met twee partners.
- Samen met de regiogemeenten uitvoering geven aan leerlingenvervoer op de beleidsontwikkelagenda 's behorend bij de ondersteuningsplannen passend onderwijs primair- en voortgezet onderwijs.
- Het CMD zet het leerlingenvervoer in onder het motto 'één gezin, één plan, één coördinator'.
- Mogelijkheden voor de integratie van het leerlingenvervoer en het Wmo-vervoer (Taxibus) met het openbaar vervoer worden onderzocht.

Jaar 2018

- De Verordening is geactualiseerd en treedt in werking schooljaar 2018-2019. Uitgangspunt is het stimuleren van de zelfredzaamheid van leerlingen, ook in het vervoer.
- Uitvoering is gegeven aan de pilot 'MEE op weg' (voortgezet (speciaal) onderwijs)
- Voorbereiding pilot zelfstandig fietsen naar De Zonnewijzer (speciaal basisonderwijs) is gestart.
- De voorbereidingen voor de aanbesteding van het leerlingenvervoer is gestart.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-	72	70	70	70	70
420	Basisond. excl. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	72	72	72	72	72	72
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	693	803	554	556	556	557
480	Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs	343	291	289	289	291	289
482	Volwasseneneducatie	1	-	-	-	-	-
650	Kinderdagopvang	178	132	115	115	115	115
	Totaal lasten Onderwijs	1.287	1.370	1.100	1.102	1.104	1.103
BATEN							
420	Basisond. excl. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	-	-	-	-	-	-
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	140	212	138	141	143	146
480	Gemeensch. baten/lasten van het onderwijs	6	4	4	4	4	4
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-	-	-
650	Kinderdagopvang	15	-	-	-	-	-
	Totaal baten Onderwijs	161	216	142	145	147	150
	Per saldo onderwijs	1.126	1.154	958	957	957	953

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Onderwijs			
000	Salariskosten onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2	Voordeel
420	Basisond. excl. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	-	
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)	175	Voordeel
480	Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs	2	Voordeel
482	Volwasseneneducatie	-	
650	Kinderdagopvang	17	Voordeel
	Totaal	196	Voordeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten onderwijsbeleid en leerlingenzaken - € 2.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

421 Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz) - € 175.000 Voordeel

- Door de koop van de Brede school Aalst dalen de huisvestingslasten

480 Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs - € 2.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

650 Kinderdagopvang - € 17.000 Voordeel

- In de begroting 2017 zijn nog kapitaallasten opgenomen die nog moeten worden gecorrigeerd. Hierdoor vervalt het voordeel voor 2018

Toelichting meerjarenramingen

421 Basisond. Onderwijshuisvesting (openb en bijz)

- Indexering kosten en doorberekening huur aan kinderopvang

480 Gemeensch. baten/lasten v/h onderwijs

- In 2020 budget voor leerlingenprognose

Thema 3 Cultuur en Sport

Dit thema gaat over sport, gemeenschapshuizen, ondersteuningsbeleid voor vrijwilligersorganisaties, bibliotheek, museum, erfgoed en muziek. Speerpunten zijn ontplooiing en ontmoeting. Het zelforganiserend vermogen van inwoners en het bevorderen van maatschappelijke deelname en netwerkvorming zijn hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een stimulerende en faciliterende rol.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
20	Niet-sporters (van 2018 niet-wekelijkse sporters)	Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners	Waalre	39,2%	37,6%	Vanaf 2018 Gezondheid senquête (CBS, RIVM) 2012
			Landelijk	49,9%	46,6%	

Sport

Wat willen we bereiken

- Door middel van het aanbieden van sport- en speelactiviteiten en -faciliteiten een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl (gezondheidsbeleid) van alle bewoners, leefbaarheid in wijken en buurten (Wmo) en de ontwikkeling van kinderen (onderwijs) in Waalre.
- Vergroten van de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van verenigingen en de samenleving bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- (deels) herinrichten, omvormen en aanleggen van de formele openbare speellocaties.
- Multifunctioneel inzetten van sportaccommodaties en sportvoorzieningen.
- Voorbereiden op situatie dat Sporthal 't Hazzo niet meer gekoppeld is aan het zalencentrum.
- Sport in verbinding brengen met andere beleidsterreinen zoals onderwijs en Wmo.

Jaar 2018

- De acties en maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma Speelruimtebeleid Waalre 2018-2022 voor het jaar 2018 zijn uitgevoerd.
- Netwerk- en themabijeenkomsten zijn georganiseerd voor verenigingen.
- Deelname aan Sjors Sportief en Creatief is gecontinueerd

- Deelname aan Nationale Sportweek is verder uitgebouwd
- Activiteiten faciliteren en stimuleren in het kader van het project Meedoen.

Wijkcentra

Wat willen we bereiken

Inwoners de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, wijkzorg en wijkoverstijgende activiteiten en/of speciale ruimtevragede activiteiten te faciliteren.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Accommodaties multifunctioneel inzetten.
- Door ontwikkelen van zorgactiviteiten in de wijkcentra in het kader van de zorgtaken die van het rijk naar de gemeente komen.
- De sociaal culturele activiteiten subsidiëren volgens het geldende subsidiebeleid voor deze periode.

Jaar 2018

- Het stimuleren en faciliteren van nieuwe activiteiten in 'Het Huis van Waalre'.
- Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre stopt met het beheer van 't Hazzo. De stichting is opgeheven.
- Organisaties die in 2017 in 't Hazzo gehuisvest zijn, zijn verhuisd naar 'het Huis van Waalre'.
- Bij sporthal 't Hazzo is een nieuwe kantine/ontmoetingsruimte gebouwd.
- De exploitatie van sporthal 't Hazzo en sporthal van De Pracht is overgenomen door een andere partij laten.
- In het jaar 2018 wordt een nieuwe prestatieovereenkomst opgesteld voor Gemeenschapshuis 'De Pracht'.

Cultuur

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan de brede ontwikkeling van de inwoners van Waalre (o.a. historisch erfgoed, muziek, literatuur, kunst). De eigen verantwoordelijkheid en het organiserend vermogen van de inwoners en organisaties is hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- De middelen voor muzikeducatie inzetten voor het stimuleren van deelname aan cultuuractiviteiten van kinderen uit minimagezinnen.
- De culturele verenigingen kunnen rekenen op dezelfde ondersteuning als andere verenigingen waar mogelijk maken we concrete prestatieafspraken.

Jaar 2018

- In 2018 werken we met een nieuwe contract met het Jeugdcultuurfonds.
- Het Jeugdcultuurfonds is onder de aandacht gebracht.
- De organisaties en verenigingen die een prestatie of maatschappelijke subsidie ontvangen, voeren de afspraken uit die met hen gemaakt zijn. Zij leggen hiervoor verantwoording af.
- Bij meerjarige subsidieafspraken is de subsidie opnieuw verleend.
- De overeenkomst met de Bibliotheek Eindhoven is vanaf 2018 verlengd met 4 jaar.
- De raad is voorgesteld om aan te sluiten bij de Streekomroep Stedelijk Gebied.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten sportbeleid en activering	-	43	17	17	17	17
000	Salariskosten sportaccommodaties	-	82	132	132	132	132
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	1	-	-	-	-	-
510	Openbaar bibliotheekwerk	266	265	261	261	261	261
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	35	44	39	39	39	39
530	Sport	674	280	301	301	302	286
531	Groene sportvelden en -terreinen	308	215	202	200	199	199
540	Kunst	38	7	7	7	7	7
541	Musea	-	-	-	-	-	-
580	Overige recreatieve voorzieningen	174	159	178	178	178	178
630	Sociaal-cultureel werk	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten cultuur en sport	1.496	1.095	1.137	1.135	1.135	1.119
BATEN							
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	2	2	-	-	-	-
510	Openbaar bibliotheekwerk	-	-	-	-	-	-
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	-	-	-	-	-	-
530	Sport	118	125	127	127	127	127
531	Groene sportvelden en -terreinen	69	68	76	76	77	78
540	Kunst	-	-	-	-	-	-
541	Musea	-	-	-	-	-	-
580	Overige recreatieve voorzieningen	-	-	-	-	-	-
630	Sociaal-cultureel werk	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten cultuur en sport	189	195	203	203	204	205
	Per saldo cultuur en sport	1.307	900	934	932	931	914

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Cultuur en sport			
000	Salariskosten sportbeleid en activering	26	Voordeel
000	Salariskosten sportaccommodaties	50-	Nadeel
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	2-	Nadeel
510	Openbaar bibliotheekwerk	4	Voordeel
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	5	Voordeel
530	Sport	19-	Nadeel
531	Groene sportvelden en -terreinen	21	Voordeel
540	Kunst	-	
541	Musea	-	
580	Overige recreatieve voorzieningen	19-	Nadeel
630	Sociaal-cultureel werk	-	
Totaal		34-	Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten sportbeleid - € 26.000 Voordeel

- Zie ook volgende post. Door een verschuiving van werkzaamheden en de indexering van de salariskosten stijgen deze per saldo

000 Salariskosten sportaccommodaties - € 50.000 Nadeel

- Zie vorige toelichting

341 Ov. Agrarische zaken, jacht en visserij - € 2.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

510 Openbaar bibliotheekwerk - € 4.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

511 Vormings- en ontwikkelingswerk - € 5.000 Voordeel

- Als gevolg van lagere werkelijke kosten voorgaande jaren dalen de lasten in 2018

530 Sport - € 19.000 Nadeel

- Door een nieuwe berekening voor het groot onderhoud sporthallen stijgt de jaarlijkse storting

531 Groene sportvelden en -terreinen - € 21.000 Voordeel

- De aanvullende subsidie voor de stichting sportparken is in 2017 voor het laatst uitbetaald

580 Overige recreatieve voorzieningen - € 19.000 Nadeel

- De extra kapitaallasten van het speelruimtebeleid zijn vanaf 2018 opgenomen

Toelichting meerjarenramingen

530 Sport

- De lasten dalen als gevolg van afschrijvingen

531 Groene sportvelden en -terreinen

- De lasten dalen als gevolg van afschrijvingen

Thema 4 Sociale voorzieningen

Het ondersteunen van inwoners bij het vinden van werk of het participeren aan de samenleving. Het verstrekken van bijstand voor levensonderhoud en het bestrijden van armoede. De speerpunten binnen dit thema zijn: werk, inkomen en minimabeleid.

De onderdelen werk en inkomen (Participatiewet) worden op basis van een samenwerkingsovereenkomst uitgevoerd door de gemeente Eindhoven.

Het beleid en de uitvoering van de armoedebestrijding en schulddienstverlening zijn ondergebracht in het lokale Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD). Hierdoor is er een integrale benadering met de zorg- en welzijnstaken van de gemeente zoals de Wmo en Jeugdzorg.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
21	Banen per 1.000 inw 15-64jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	591,3	449,1	LISA
			Landelijk	721,7	744	
23	% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Waalre	2,22%	3,36%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
			Landelijk	5,66%	6,58%	
24	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Waalre	66,8%	66,7%	CBS – Arbeidsdeelname
			Landelijk	65,4%	65,8%	
26	% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Waalre	0,48	0,72	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	1,21	1,52	
27	Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 1.000 inwoners	Waalre	18,8	19,4	CBS - Participatie Wet
			Landelijk	40,5	41,3	
28	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	11,9	6,9	CBS - Participatie Wet
			Landelijk	50,1	25,5	

Inkomen

Wat willen we bereiken

- Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners, die geheel of gedeeltelijk niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
- Inwoners met arbeidsvermogen de noodzakelijke ondersteuning (loonkostensubsidie, werkplekaanpassing en begeleiding) bieden zodat zij in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen (Participatiewet).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014 -2018

- Uitvoering geven aan de Participatiewet en de regelingen Ioaw, Ioaz, Bbz .
- Onderzoek doen naar de mogelijkheden om de uitvoering van de Participatiewet lokaal uit te voeren binnen het CMD.
- Integrale benadering van de drie decentralisaties.

Jaar 2018

- Verdere ontwikkeling van de integrale benadering door het onderbrengen van alle functies van werk en inkomen te positioneren in het CMD.
- De uitvoering van werk en inkomen wordt gedaan door een nieuwe samenwerkingspartner; de Gemeente Veldhoven.

Werk

Wat willen we bereiken

Doel van de Participatiewet is om inwoners met een arbeidsvermogen kansen op regulier werk te bieden. Voor inwoners met een arbeidsvermogen van 30 tot 80% wordt ondersteuning ingezet. De Participatiewet en het gemeentelijke beleid leveren een bijdrage aan de versterking van gelijke kansen voor inwoners met een arbeidsvermogen op de reguliere arbeidsmarkt.

Zorg dragen voor een natuurlijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) waarvan de toegang vanaf 1 januari 2015 is afgesloten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Uitvoeren van de Participatiewet in samenwerking met en door de gemeente Eindhoven op basis van de samenwerkingsovereenkomst.
- Participeren in ontwikkeling en vorming "Participatiebedrijf" met Ergon en de gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Heeze-Leende en Valkenswaard.
- Participeren in het Regionaal Werkbedrijf Brabant Zuidoost (04werkt)
- Uitvoeren van de Wsw (oud) door de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE) Ergon.

- Begeleiden van inwoners naar werk door het aanbieden van participatievoorzieningen zoals:
 - Onderzoek naar de mogelijkheden tot arbeidsinschakeling.
 - Scholings- / werkleertraject van 3 maanden met behoud van uitkering.
 - Werkstage als onderdeel van een re-integratietraject.
 - Persoonsgebonden re-integratiebudget.
 - Voorzieningen gericht op sociale activering ter voorbereiding op arbeidsinschakeling.
 - Participatieplaats met als doel de afstand naar de arbeidsmarkt te verkleinen.
- Het bieden van een loonkostensubsidie aan inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80%.
- Het waarborgen van een evenredige verdeling van de kosten voor begeleiding op de werkplek, de werkplekaanpassingen en de loonkostensubsidie over de inwoners die in aanmerkingen komen voor loonkostensubsidie.
- Aanbieden bij plaatsing van een low-risk polis.
- Een gemotiveerde werkzoekende krijgt voorrang bij de verdeling van de loonkostensubsidie.
- Werkzoekenden onbeloofde maatschappelijk nuttige werkzaamheden laten verrichten naast of in aanvulling op reguliere arbeid (werkzaamheden die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt).
- Het bieden van een studietoelage aan inwoners die studeren en een arbeidshandicap hebben.
- Het bestrijden van jeugdwerkloosheid.
- Het beschikbaar stellen van minimaal drie participatieplaatsen/ werkstages binnen de gemeente Waalre vanwege de banenafpraak.

Jaar 2018

- Het regionale Participatiebedrijf is vormgegeven. Als deelnemende gemeente en als onderdeel van de Gemeenschappelijke regeling werkvoorzieningsschap regio Eindhoven (GRWRE/ Ergon)
- De wettelijke taak in het kader van Beschut Werk is uitgevoerd (LKS voor de gehele doelgroep- 0 tot 80% arbeidsvermogen)
- CMD is de "toegang" tot het Participatiebedrijf.
- Realisatie van twee participatieplaatsen/ werkstages binnen de gemeente Waalre vanwege de banenafpraak.

Minimabeleid

Wat willen we bereiken

- Het minimabeleid heeft als speerpunt het bestrijden van armoede. Voorop staat participatie in de samenleving en verhoging van de zelfredzaamheid van de inwoner. De nadruk ligt op de kwetsbare volwassenen en kinderen in de gemeente die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen, zoals beschreven in de Toekomstvisie Waalre 2020.
- Speciale aandacht voor doelgroepen die door stapeling van kortingen op toelagen en verhoging van kosten in de problemen komen.

- Bestrijding van armoede en de uitvoering van het minimabeleid en inkomensondersteuning door het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD).
- Het CMD werkt vanuit een integrale benadering en neemt bij armoedebestrijding en uitvoering van het minimabeleid de versterking vanuit de drie decentralisaties mee (Wmo/ Jeugdwet/ Participatiewet).
- Goede vorm van cliëntenparticipatie.
- Pro actieve schulddienstverlening met veel aandacht voor preventie.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Bevorderen integrale aanpak door ontwikkeling van het CMD te stimuleren.
- Het verstrekken van individuele Bijzondere Bijstand.
- Het verstrekken van een individuele inkomensvoetstuk.
- Ondersteuning van minima door aanvullende regelingen zoals de "Meedoenbijdrage", deelname aan het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, korting op de premie van de ziektekostenverzekering en faciliteren van Stichting Leergeld.
- Opzetten van brede cliëntenparticipatie in regionaal verband.
- Uitvoering van schulddienstverlening door het lokale CMD

Jaar 2018

- De automatische toets Kwijtschelding gemeentelijke belastingen door het Inlichtingenbureau is ingevoerd.
- "vroeg signalering" in het voorkomen van schulden is in het proces opgenomen.
- De gemeente Waalre neemt deel aan het Netwerk Waalre Schuldenvrij (initiatief Burgerschuldhulp Waalre).

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN						
000	Salariskosten inkomensregelingen	184	178	178	178	178
000	Salariskosten begeleide participatie	29	38	38	38	38
610	Bijstandsverlening	3.105	3.140	3.140	3.190	3.240
611	Werkgelegenheid	1.249	1.116	1.064	992	962
612	Inkomensvoorzieningen	-	-	-	-	-
614	Gemeentelijk minimabeleid	379	432	432	432	432
623	Participatievoorzieningen	117	121	129	134	149
	Totaal lasten sociale voorzieningen	5.063	5.025	4.981	4.964	4.999
BATEN						
610	Bijstandsverlening	2.439	2.540	2.603	2.654	2.654
611	Werkgelegenheid	-	-	-	-	-
612	Inkomensvoorzieningen	-	-	-	-	-
614	Gemeentelijk minimabeleid	15	15	15	15	15
623	Participatievoorzieningen	-	59	59	59	59
	Totaal baten sociale voorzieningen	2.454	2.614	2.677	2.728	2.728
	Per saldo sociale voorzieningen	2.609	2.411	2.304	2.236	2.271

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Sociale voorzieningen			
000	Salariskosten inkomensregelingen	6	Voordeel
000	Salariskosten begeleide participatie	9-	Nadeel
610	Bijstandsverlening	66	Voordeel
611	Werkgelegenheid	133	Voordeel
612	Inkomensvoorzieningen	-	-
614	Gemeentelijk minimabeleid	53-	Nadeel
623	Participatievoorzieningen	55	Voordeel
	Totaal	198	Voordeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten inkomensregelingen - € 6.000 Voordeel

- Door verschuivingen in werkzaamheden en loonindexeringen ontstaat er een verschil tussen de jaren

000 Salariskosten begeleide participatie - € 9.000 Nadeel

- Door verschuivingen in werkzaamheden en loonindexeringen ontstaat er een verschil tussen de jaren

610 Bijstandsverlening - € 66.000 Voordeel

- Doordat de stijging van het buigbudget hoger is dan de stijging van de lasten is er voor 2018 een voordeel

611 Werkgelegenheid - € 133.000 Voordeel

- Door een lager rijksbudget WSW daalt de doorbetaling aan de Ergon met het zelfde bedrag

614 Gemeentelijk minimabeleid - € 53.000 Nadeel

- Als gevolg van werkelijke uitgaven in voorgaande jaren stijgt het budget voor bijzondere bijstand met 35.000 en het budget voor de meedoenbijdrage met 15.000

623 Participatievoorzieningen - € 55.000 Voordeel

- Door een lager rijksbudget participatie dalen op deze functie de kosten met het zelfde bedrag
- De bijdrage voor de geplaatste statushouders is hier opgenomen

Toelichting meerjarenramingen

610 Bijstandsverlening

- Hogere kosten bijstandsverlening a.g.v. hogere aantallen. Deze extra kosten worden gedekt door de buig-gelden

611 Werkgelegenheid

- De doorbetaling aan de Ergon daalt met de ontvangen rijksuitkering sociaal domein

623 Participatievoorzieningen

- De kosten stijgen met de ontvangen rijksuitkeringen sociaal domein

Thema 5 Jeugdhulp

De gemeente is verantwoordelijk voor de Jeugdhulp zoals het bieden van goede en toegankelijke lichte tot zwaardere zorg aan jeugdigen. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het (preventieve) jeugdbeleid integraal met het onderwijsbeleid vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Jeugdhulp zien wij niet los van het thema Onderwijs.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
22	Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Waalre	1,34	0,52	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	2,57	1,45	
29	Jongeren met jeugdhulp t/m 18 jr	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	9,8%	10,8%	CBS-Beleids-informatie Jeugd
			Landelijk	10%	10,7%	
30	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	0,6%	0,7%	CBS-Beleids-informatie Jeugd
			Landelijk	1,2%	1,2%	
31	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-22 jaar)	Waalre	-	-	CBS-Beleids-informatie Jeugd. Cijfers 2015 en 2016
			Landelijk	0,5%	0,5%	
40	Melding kindermishandeling	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat bij de Bureaus Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is gemeld	Waalre	0,22%	n.n.b.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
			Landelijk	0,91%	n.n.b.	

Jeugdbeleid

Wat willen we bereiken

- Het bevorderen van maatschappelijke deelname van de Waalrese jeugd (door uitvoering van het jeugdbeleid).
- Het vormen en gebruikmaken van (de eigen) netwerken door stimulerend op te treden en persoonlijke relaties met de inwoners en professionals in dit veld te onderhouden.

- Het integraal uitvoeren van jeugd- en onderwijsbeleid samen met (brede) school partners.
- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Aansluiten van ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) op de gemeentelijke ondersteuning (verantwoordelijkheid Jeugdwet).
- Vergroten van het preventieve jeugd beleid om te voorkomen dat dure specialistische hulpverlening wordt ingezet.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Verstrekken van individuele voorzieningen en overige voorzieningen op basis van verordening en maatwerk.
- Samenwerking in regionaal- en subregionaal verband.
- Continu monitoren van de uitvoering van de Jeugdwet om goede voorzieningen te realiseren.
- Bevorderen integraliteit tussen de thema's Jeugdhulp, Onderwijs, Wmo en Sociale voorzieningen (inclusief preventief beleid).
- Meer ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'.

Jaar 2018

Preventieve maatregelen

- Door te investeren in extra capaciteit bij het CMD en PlusTeam hebben medewerkers naast hun caseload ook tijd en ruimte om preventieve activiteiten, zoals informatieavonden, gastlessen, inloopspreekuren etc. te kunnen uitvoeren.
- De samenwerking tussen de huisartsen en met name tussen de praktijkondersteuner jeugd-GGZ en het CMD is in 2018 geïntensiveerd.
- Er wordt geïnvesteerd in niet-commerciële organisaties die werken met vrijwilligers. Zij hebben een belangrijke functie in het voorkomen van de inzet van individuele voorzieningen jeugdhulp. (bijvoorbeeld Humanitas)
- Er wordt goed gebruik gemaakt van het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd, zowel lokaal als regionaal.

Vanuit de beleidskaders van de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA) en het Lokaal Gezondheidsbeleid (LGB) wordt ingezet op preventie. Prioriteit in 2018:

- Pilot inzet preventieve logopedie op basisscholen.
- Voorlichting kinderen en ouders omgaan met social media
- Inzet jongerenwerk op scholen t.b.v. het vergroten van de weerbaarheid.
- Inzet preventieve mogelijkheden jeugdgezondheidszorg.
- (voorlees)project kinderen voor ouderen met dementie
- Iedere basisschool werkt met een scheidingsprotocol
- Vervolg pilot Groei! in 2018 (integrale jeugdgezondheidszorg)
- Evaluatie pilot 'Zwanger tot Baby' (door Zuidzorg en 040Verloskunde)

Jeugdhulp

- Het Beleidsplan Jeugd wordt herijkt in 2018.
- Per 1 januari 2018 wordt gewerkt met de nieuwe Producten Diensten Catalogus (PDC) met alle jeugdhulpproducten die regionaal worden ingekocht (ambulante jeugdhulp en verblijf).
- De afspraken die zijn gemaakt met de huisartsen in Waalre over de toegang tot jeugdhulp worden geëvalueerd.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten maatwerkvoorzieningen 18-	-	199	219	219	219	219
715	Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	214	216	241	241	241	241
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	1.877	1.900	1.900	1.850	1.800	1.750
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	368	350	350	350	350	350
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten jeugdhulp	2.459	2.665	2.710	2.660	2.610	2.560
BATEN							
715	Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	-	-	-	-	-	-
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	-	-	-	-	-	-
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	-	-	-	-	-	-
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten jeugdhulp	-	-	-	-	-	-
	Per saldo jeugdhulp	2.459	2.665	2.710	2.660	2.610	2.560

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Jeugdhulp			
000	Salariskosten maatwerkvoorzieningen 18-	20-	Nadeel
715	Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	25-	Nadeel
682	Individuele voorzieningen natura jeugd	-	-
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	-	-
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang Jeugd	-	-
	Totaal	45-	Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten maatwerkvoorzieningen 18- - € 20.000 Nadeel

- De salariskosten stijgen door loonaanpassingen

715 Jeugdgezondheidszorg (uniform deel) - € 25.000 Nadeel

- Door meer kinderen en indexering stijgen de kosten in 2018

Toelichting meerjarenramingen

682 Individuele voorzieningen natura jeugd

- Door meer preventieve jeugdzorg dalen de structurele kosten in de komende jaren

Thema 6 Wmo en Volksgezondheid

Het thema Wmo en Volksgezondheid gaat over de mogelijkheid van inwoners om deel te nemen aan én deel uit te maken van de samenleving. We werken in Waalre aan een samenleving waar iedereen meetelt en mee kan doen. Een goede gezondheid is belangrijk voor het welbevinden en welzijn van inwoners. Belangrijk voor dit thema zijn preventieve activiteiten en een goed sociaal netwerk. Daar waar gevraagde zorg en ondersteuning niet door de sociale omgeving kan worden geboden, fungeert de gemeente als vangnet.

Het versterken van de eigen kracht werkt preventief op meerdere leefgebieden en op het algehele welbevinden van de inwoners. Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente met de nieuwe (zorg)taken heeft gekregen, is het verantwoord om te investeren in preventieve maatregelen.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
32	Wmo-clënten met een maatwerkarrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader van Wmo v.a. 2018 per 1.000 inwoners	Waalre	431	21	Eigen gegevens en CBS
			Landelijk	567	54	

Lokaal gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken

- Het behouden en/of bevorderen van (gelijke kansen op) een goede gezondheid van de inwoners van de gemeente Waalre.
- Het zoveel mogelijk voorkomen van gezondheidsproblemen door middel van preventie.
- Een relatie ontwikkelen tussen Lokaal gezondheidsbeleid en de zorg - en welzijnstaken. De eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid staat hierbij voorop.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Kernboodschappen uit de nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2014-2017 zijn uitgewerkt naar acties.
- Communicatietraject decentralisaties, project Goed voor Mekaar, is uitgevoerd.

- Het Mantelzorgbeleid is opnieuw vormgegeven en er is gezorgd voor bekendheid hiervan.
- Daar waar mogelijk zijn maatregelen getroffen ter bescherming en ter voorkoming van gezondheidsproblemen.
- De eigen kracht ter preventie (op alle leefgebieden) is versterkt.
- Inwoners zijn gestimuleerd om te kiezen voor een gezonde leefstijl, waarin gezonde voeding, voldoende bewegen en het voorkomen van verslaving, de voorkeur heeft. Inwoners die meer risico lopen, krijgen meer aandacht.

Jaar 2018

- Gemeente Waalre is een Dementie vriendelijke gemeenschap
- Overgang LIAC/Vrijwilligers Waalre naar GoedvoormekaarWaalre is gerealiseerd
- Burgerinitiatief Meedoen voor bijzondere kinderen wordt gefaciliteerd
- Notitie Lokaal Gezondheidsbeleid 2019-2022 is vastgesteld

Wmo-beleid/ AWBZ transitie

Wat willen we bereiken

- Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving en onderdeel uit te laten maken van die samenleving.
- Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die wij tot de "kwetsbare burgers" rekenen. Hierbij geldt dat de inwoner zelf in eerste instantie naar oplossingen binnen het eigen sociale netwerk zoekt. De gemeente kan hierbij ondersteunen en fungeert als vangnet als er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing kan worden gevonden.
- Bieden van een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp)vraag bij de gemeente Waalre melden. Dit geldt in het bijzonder voor een nieuwe doelgroep (mensen die tot 1 januari 2015 onder de Awbz vielen) waarbij creatieve oplossingen en antwoorden gezocht worden en vernieuwende ideeën vanuit de samenleving eventueel worden ondersteund. Dit is een grote (cultuur) verandering waar we een aantal jaar voor nodig hebben.
- Een goede relatie opbouwen en onderhouden tussen het CMD/PlusTeam, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre om de processen rondom de zorg van inwoners goed te organiseren en ervoor de zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Ontwikkelen van vormen van laagdrempelige (dagbestedings)activiteiten zoals bijvoorbeeld "de Prachtdag", "Neffe de kerk" en "de Sociëteit".
- Dagbestedingsactiviteit- c.q. inloopvoorziening voor mensen met GGZ-problematiek faciliteren.
- Monitoren van het zorg- en ondersteuningsaanbod/contractbeheer en bijsturen daar waar dit wenselijk is.

- Samen met contractpartijen en cliënten komen tot innovatieve ondersteuningsmogelijkheden op het gebied van zorg en welzijn.

Jaar 2018

- Per 1 januari 2018 is een nieuwe Producten Diensten Catalogus (PDC) beschikbaar met daarbij objectieve en transparante tarieven.
- De PDC is een dynamisch document wat continue in doorontwikkeling is en in samenspraak met 21 gemeenten en zorgaanbieders plaatsvindt

Ter informatie: Producten Diensten Catalogus (PDC): De PDC biedt gemeenten en zorgaanbieders een gezamenlijke en eenduidige taal bij de inkoop van zorg en ondersteuning. Deze taal gaat over concrete producten en diensten. Dit is van belang voor bestuurders, beleidsmakers, managers en accountants / controllers. Verder is de PDC een belangrijk hulpmiddel voor de professionals die op de werkvloer samen met de inwoner (inhoudelijk) de best passende zorg en ondersteuning moeten bepalen. Om dit op een goede manier te kunnen doen is een gezamenlijke taal (PDC) onmisbaar.)

Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang:

- Voor de ontwikkelingen voor beschermd wonen en de Maatschappelijke opvang, die per 1 januari 2020 wordt door-gedecentraliseerd naar (regio-)gemeenten, is gestart met de voorbereiding.
- Een plan van aanpak wordt geconcretiseerd en uitgewerkt, om de doordecentralisatie per 2020 zo zorgvuldig mogelijk en goed voorbereid te laten verlopen.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname

Wat willen we bereiken

Een laagdrempelige voorziening voor alle vragen over zorg en welzijn zoals de Wmo, jeugd en gezin, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg.

Er wordt een integrale aanpak voorzien met een preventief karakter. Er is één contactpersoon per gezin of alleenstaande. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de zelfredzaamheid, wat iemand zelf kan en waar hulp/ondersteuning bij nodig is.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Verdere ontwikkeling van het CMD met als doel de versterking van de kwaliteit van dienstverlening aan de inwoner in het gehele sociale domein.
- Alle individuele jeugdhulpcliënten uit de gemeente Waalre en hun gezinnen zijn in beeld gebracht en hebben een vaste coach uit het CMD of PlusTeam.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Softwarematige ondersteuning en alle bijbehorende functionaliteiten functioneert goed en werkt ondersteunend voor het CMD en PlusTeam (administratieve lastenvermindering) en genereert managementadministratie.
- Financiën zijn in control.

Jaar 2018

- Samenwerkingsverband met de gemeente Veldhoven aangaan en dienstverlening vorm geven vanuit het CMD (integrale aanpak)
- De preventieve zaken genoemd bij Jeugdhulp zijn uitgevoerd

PlusTeam

Wat willen we bereiken

Het PlusTeam is een team van gespecialiseerde professionals dat enerzijds het netwerk rondom de zorgvrager activeert en versterkt en anderzijds de professionele zorg rondom de vrager organiseert.

Het PlusTeam ondersteunt (kwetsbare) inwoners/ gezinnen bij het herstellen van de zelfredzaamheid en het voeren van eigen regie. Doelstelling is ook om een klimaat te creëren waarin kinderen zich positief ontwikkelen en veilig opgroeien.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Bovenlokaal samenwerken met de gemeente Geldrop-Mierlo in het PlusTeam.
- Het borgen van kwaliteit en continuïteit door voldoende schaalgrootte.
- Professionalisering van de samenwerking CMD en het PlusTeam.

Jaar 2018

- PlusTeam wordt geëvalueerd.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Samenkracht en burgerparticipatie	-	68	72	72	72	72
000	Salariskosten maatwerk vz Wmo	-	363	432	432	432	432
000	Salariskosten maatwerk vz 18+	-	111	121	121	121	121
000	Salariskosten volksgezondheid	-	-	36	36	36	36
661	Maatwerk vz natura materieel Wmo	315	345	300	300	300	300
662	Maatwerk vz natura immaterieel Wmo	1.021	1.375	1.268	1.242	1.233	1.224
663	Opvang en beschermd wonen Wmo	-	-	-	-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerk vz en opvang Wmo	-	-	-	-	-	-
670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	1.117	653	764	510	513	515
671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	1.859	558	599	611	623	634
672	PGB Wmo en jeugd	327	325	325	325	325	325
677	Eigen bijdragen alg. voorz. Wmo en Jeugd	-	-	-	-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	371	302	302	302	302	302
	Totaal lasten Wmo en volksgezondheid	5.010	4.100	4.219	3.951	3.957	3.961
BATEN							
661	Maatwerk vz natura materieel Wmo	-	-	-	-	-	-
662	Maatwerk vz natura immaterieel Wmo	7	3	3	3	3	3
663	Opvang en beschermd wonen Wmo	-	-	-	-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerk vz en opvang Wmo	158	275	225	225	225	225
670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	172	149	139	139	139	139
671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	-	-	-	-	-	-
672	PGB Wmo en jeugd	-	-	-	-	-	-
677	Eigen bijdragen alg. voorz. Wmo en Jeugd	-	-	-	-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten Wmo en volksgezondheid	337	427	367	367	367	367
	Per saldo Wmo en volksgezondheid	4.673	3.673	3.852	3.584	3.590	3.594

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 WMO en volksgezondheid			
000	Samenkracht en burgerparticipatie		4- Nadeel
000	Salariskosten maatwerk vz Wmo		69- Nadeel
000	Salariskosten maatwerk vz 18+		10- Nadeel
000	Salariskosten volksgezondheid		36- Nadeel
661	Maatwerk vz natura materieel Wmo		45 Voordeel
662	Maatwerk vz natura immaterieel Wmo		107 Voordeel
663	Opvang en beschermd wonen Wmo		- -
667	Eigen bijdragen maatwerk vz en opvang Wmo		50- Nadeel
670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd		121- Nadeel
671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd		41- Nadeel
672	PGB Wmo en jeugd		- -
677	Eigen bijdragen alg. voorz. Wmo en Jeugd		- -
714	Openbare gezondheidszorg		- -
	Totaal		179- Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Samenkracht en burgerparticipatie - € 4.000 Nadeel

- Door verschuiving van werkzaamheden en loonindexeringen stijgen de lasten

000 Salariskosten maatwerk Wmo- € 69.000 Nadeel

- Door verschuiving van werkzaamheden en loonindexeringen stijgen de lasten

000 Salariskosten maatwerk 18+- € 10.000 Nadeel

- Door verschuiving van werkzaamheden en loonindexeringen stijgen de lasten

000 Salariskosten volksgezondheid- € 36.000 Nadeel

- Door verschuiving van werkzaamheden en loonindexeringen stijgen de lasten

661 Maatwerkvoorzieningen natura materieel Wmo - € 45.000 Voordeel

- Door lagere uitgaven woningaanpassingen voorgaande jaren wordt de begroting 2018 naar beneden aangepast

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo - € 107.000 Voordeel

- Door lagere uitgaven AWBZ en HHV/PGB voorgaande jaren wordt de begroting 2018 naar beneden aangepast

667 Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo - € 50.000 Nadeel

- Op basis van ervaringscijfers voorgaande jaren worden er minder eigen bijdragen ontvangen

670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd - € 121.000 Nadeel

- Op deze functie wordt in 2018 het krediet "preventieve jeugdzorg" van 250.000 verantwoordt. De dekking uit de reserve sociaal domein vindt plaats op functie 980
- De kosten voor zalencentrum 't Hazzo vervallen in de begroting vanaf 2018
- Door aanpassing van het schema groot onderhoud 't klooster dalen de jaarlijkse kosten met 15.000

671 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd - € 41.000 Nadeel

- De kosten van het plusteam worden jaarlijks geïndexeerd.
- Diverse externe advieskosten worden in 2018 centraal op deze functie verantwoord

Toelichting meerjarenramingen

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo

- Daling kosten AWBZ in de meerjarenbegroting

670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd

- Op deze functie wordt in 2018 het krediet "preventieve jeugdzorg" van 250.000 verantwoordt. De dekking uit de reserve sociaal domein vindt plaats op functie 980
- Vrijval kapitaallasten en indexering van kosten

671 Eerstelijnsloket Wmo en jeugd

- De kosten stijgen door de jaarlijkse indexering van de kosten van het plusteam

Thema 7 Duurzaamheid en milieu

Duurzame ontwikkeling is gericht op de balans tussen de drie elementen People (sociale cohesie en betrokkenheid), Planet (ecosystemen en hulpbronnen), Prosperity (verantwoorde economische ontwikkeling) oftewel de drie P's.

Het gaat er om de drie P's in samenhang in evenwicht te brengen. Alleen zo kunnen de huidige generaties gezond, veilig en in welvaart leven met behoud van mogelijkheden voor toekomstige generaties. Duurzaamheid raakt nagenoeg alle beleidsterreinen binnen onze gemeente. Duurzaamheid is meer dan alleen 'milieu'. De gemeente Waalre heeft zelf een belangrijke (voorbeeld)functie bij het verder verduurzamen van de samenleving.

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente /referent	2016	2017	Bron
33	Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar	Waalre	135	126	CBS – Statistiek Huishoudelijk afval 2014 en 2015
			Landelijk	205	200	
34	Hernieuwbare electriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Waalre	0,5%	2%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor 2012 en 2015
			Landelijk	N.v.t.	11,8%	

Duurzaamheid en Milieu

Wat willen we bereiken

- Zo duurzaam mogelijk handelen bij alle gemeentelijke opgaven en daarbij inwoners en partners stimuleren hetzelfde te doen. Duurzaamheid een leidend thema maken binnen de gemeentelijke organisatie. Bij alle opgaven streven naar een duurzame balans tussen de drie P's (ecologische, economische en sociale doelen).
- De duurzaamheidsambities uit het coalitieakkoord 2014-2018 waarmaken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Opstellen van een duurzaamheidsagenda, als leidraad voor het lokale bestuur passend bij de Waalrese lokale situatie.
- Referentiekader/systematiek ontwikkelen waaraan voorstellen getoetst worden om duurzaamheid een leidend thema te maken binnen de gemeentelijke organisatie.
- Gebruikmaken van de kennis en stimuleren van lokale duurzame initiatieven van onze inwoners en/of bedrijven. Hieronder vallen ook eventuele financiële stimulansen (indien initiatief voldoende zinvol en effectief is).
- Een voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van duurzaamheid.
- Opstellen van concrete en ambitieuze doelen rondom bouw en duurzaamheid.

- Voortrekkersrol innemen in het regionale programma energietransitie zodat wij en de regio meewerken aan het Nationale Energieakkoord.
- Het stimuleren van energiebesparing en duurzame energieopwekking door particuliere woningbezitters door het uitvoeren van het regionale programma energietransitie. Dit is onderdeel van het Nationale Energieakkoord.
- Borging van duurzaamheid en milieuthema's in de integrale omgevingsvisie.
- Faciliteren van het gebruik van elektrische auto's voor inwoners.
- Uitvoeren van diverse specifieke opgaven en meer reguliere taken op het gebied van de (traditionele) thema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Het duurzaam verwerken van afval van inwoners en hiermee ook de lasten van inwoners reduceren (transitie 'van afval naar grondstof'). Uiterlijk vindt in 2020 minimaal 80% hergebruik en recycling van al het huishoudelijke afval plaats. Dat staat gelijk aan maximaal 80 kg restafval per inwoner per jaar.

Jaar 2018

- Uitvoering gegeven aan de Duurzaamheidsagenda die door de gemeenteraad in 2016 is vastgesteld. Dit betekent dat:
 - Een zonneweide van tenminste 1 hectare is gerealiseerd.
 - Een voorstel voor een tweede zonneweide is uitgewerkt.
 - Zonnepanelen zijn aan particulieren verstrekt middels een financiële regeling.
- Uitvoering gegeven aan de ambities rondom nieuwbouw en duurzaamheid zoals beschreven in het vastgestelde beleidskader Duurzame nieuwbouw. Alle in 2018 gestarte nieuwbouwprojecten zijn ontwikkeld vanuit een hoge ambities op het gebied van energieneutraal bouwen en kwaliteit. Dit is gebeurt middels toepassing van de zogeheten GPR-methode met niet alleen een hoge score op het thema 'energie' maar ook op de thema's 'gezondheid', 'gebruikskwaliteit' en 'toekomstwaarde' .
- In het kader van het transitietraject van afval naar grondstof is de proef Hoog frequent inzamelen met afvalfiets gemeentebreed opgeschaald.
- Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker heeft Waalre de regionale samenwerking voor energietransitie tot stand gebracht.
- Vanuit haar rol als bestuurlijk trekker heeft Waalre de Gesprekstafel Duurzaamheid Metropool Regio Eindhoven geleid.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN						
000	Salariskosten afval	64	69	69	69	69
000	Salariskosten milieubeheer	161	176	176	176	176
000	Overhead afval	96	110	110	110	110
721	Afvalverwijdering en -verwerking	1.207	1.149	1.156	1.162	1.170
723	Milieubeheer	259	172	172	172	172
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffen.	-	-	-	-	-
	Totaal lasten milieu en duurzaamheid	1.787	1.676	1.683	1.689	1.697
BATEN						
721	Afvalverwijdering en -verwerking	552	424	390	355	321
723	Milieubeheer	21	8	8	8	8
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffen.	1.187	1.278	1.321	1.364	1.407
	Totaal baten milieu en duurzaamheid	1.760	1.710	1.719	1.727	1.736
	Per saldo milieu en duurzaamheid	27	34-	36-	38-	39-

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Milieu en duurzaamheid			
000	Salariskosten afval		-5 Nadeel
000	Salariskosten milieubeheer		-15 Nadeel
000	Overhead afval		-14 Nadeel
721	Afvalverwijdering en -verwerking		-70 Nadeel
723	Milieubeheer		74 Voordeel
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffen.		91 Voordeel
	Totaal		61 Voordeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten afval - € 5.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Salariskosten milieubeheer - € 15.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Overhead afval - € 14.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

721 Afvalverwijdering en -verwerking - € 70.000 Nadeel

- T.o.v. 2017 daalt de onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing

723 Milieubeheer - € 74.000 Voordeel

- In 2017 zijn kosten en opbrengsten opgenomen t.b.v. krediet duurzaamheidsagenda
- Hogere kapitaallasten a.g.v. afschrijvingen
- Hogere inkomsten t.b.v. exploitatie zonnepanelen

725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenh. - € 91.000 Voordeel

- De opbrengst afvalstoffenheffing stijgt a.g.v. meer woningen en een indexering van het tarief met 6% voor de één- en meerpersoonshuishoudens

Toelichting meerjarenramingen

721 Afvalverwijdering en –verwerking

- indexering ophalen huisvuil en aankoop materialen
- jaarlijks lagere onttrekking uit voorziening afvalstoffenheffing

725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing

- De opbrengst afvalstoffenheffing stijgt a.g.v. meer woningen en een indexering van het tarief met 2,5%

Thema 8 Openbare ruimte

Aanleg, onderhoud en het beheer van riolering, wegen, civieltechnische werken, openbaar groen, openbare verlichting, nutsvoorzieningen, de zorg voor het openbaar vervoer en een verkeersveilige woonomgeving.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
12	Ziekenhuis opname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	Het aandeel ziekenhuisopnames n.a.v. een verkeersongeval met een motorvoertuig i.r.t. totaal aantal ongevallen	Waalre	10% (3 per jaar)	9%	VeiligheidNL (2014 en 2015)
			Landelijk	7%	8%	
13	Ziekenhuis opname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	Het aandeel ziekenhuisopnames n.a.v. een vervoersongeval met een fietser i.r.t. totaal aantal ongevallen	Waalre	11% (1 per jaar)	15%	VeiligheidNL (2014 en 2015)
			Landelijk	10%	9%	

Riolering

Wat willen we bereiken

- Een goed functionerend rioolstelsel dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast. Daarbij wordt rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveau's: Europees (Kaderrichtlijn water), landelijk (Waterwet, bestuursakkoord Water), provinciaal (waterhuishoudingsplan) en waterschap (bijvoorbeeld de keur).
- Kosten besparen door zo efficiënt mogelijk te werken. Dit betekent onder andere in een vroegtijdig stadium samenwerken zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (algemeen rioolbeleid, te nemen maatregelen, kosten voor beheer en onderhoud en tarieven en heffingen om maatregelen te bekostigen).

Jaar 2018

- Aanleg van de blauwe ader in de Molenstraat en omgeving, gecombineerd met het herinrichten van de openbare ruimte;

- Vervangen van een gedeelte van de oudste gemaaltjes in het buitengebied ten behoeve van drukriolering.
- De bestaande riolering op de Markt en omgeving in Waalre-dorp is vervangen in samenhang met de visie uit het centrumplan Waalre-dorp.

Wegen

Wat willen we bereiken

- Het verbeteren en handhaven van schone, veilige en duurzame wegen en fiets- en voetpaden, waarbij kosten en kwaliteit in balans zijn.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Uitvoering geven aan wegenbeheersplan 2015-2018
- Herinrichting van de Markt in Waalre-dorp, in combinatie met vervanging van de riolering.
- Uitvoeren contract Beheer Openbare Ruimte, schoonhouden van wegen en groenonderhoud.
- Uitvoering geven aan het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties.
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt.

Jaar 2018

- Bestuurlijke vaststelling van het integraal (Groen-Wegen –Riolering) kaderstellend uitvoeringsplan 2018-2024 (zie ook par. C).
- Maatregelen planjaar 2018 uit het Wegenbeheersplan 2015-2018 zijn uitgevoerd waarbij het beschikbare budget vanuit de voorziening wegbeheer en budget voor klein onderhoud taakstellend is.
- Inzet op structurele maatregelen om comfort en begaanbaarheid van voetpaden te verbeteren.
- Molenstraat e.o. (blauwe ader) heringericht.
- Aanleg fietspaden Dommeldal-De Hogt zijn gerealiseerd.
- Bestuurlijk vastgesteld wegenbeheersplan 2019-2022
- Uitvoeren groot onderhoud civiele kunstwerken planjaar 2018

Wat willen we bereiken

- Verbetering van de objectieve verkeersveiligheid (minder verkeersongevallen) met specifieke aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemers; de fietsers en voetgangers.
- Verbetering van de subjectieve verkeersveiligheid (gevoel van veiligheid) met name voor de jongere – en oudere verkeersdeelnemers.
- Minder doorgaand auto- en vrachtverkeer door de kernen van Waalre-dorp en Aalst.
- Het bevorderen van het fietsverkeer en het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Verkeersmaatregelen die de veiligheid vergroten, integraal meenemen in riolerings-, verkeers- en/of wegonderhoudsprojecten.
- Planontwikkeling voor het herinrichten van de huidige N69 en de Traverse in Waalre na realisatie van de nieuwe N69 om de leefbaarheid en de verkeersveiligheid (minder ruimte voor autoverkeer en meer ruimte voor langzaam verkeer en openbaar vervoer) te verbeteren.

Jaar 2018

- De objectieve verkeersveiligheid van fietsers en voetgangers (kwetsbare vervoerswijzen) is verbeterd om het percentage aan verkeersslachtoffers in deze categorie (nu 36%) verder terug te dringen. Hierbij valt te denken aan markering om de situatie van de fietser op de rijbaan te benadrukken (v.b. fietssuggestiestroken op de Sophiastreet). Daarnaast zal extra aandacht worden gegeven aan verbetering van veiligheid bij diverse oversteekvoorzieningen op ontsluitingswegen.
- Het sterk verouderde fietsbeleidsplan is geactualiseerd met daaraan gekoppeld een concreet uitvoeringsprogramma ten behoeve van verbetering van de veiligheid van de langzaam verkeersdeelnemer.
- Bij de voorbereiding van herinrichting van de Molenstraat en omgeving heeft verbetering van de veiligheid voor voetganger en fietser extra aandacht gekregen.
- In het kader van het project Duurzaam door Waalre (zie ook bij thema 9 Ruimtelijke Ontwikkeling) is een Nota van uitgangspunten voor herinrichting van de N69 en de Traverse vastgesteld waarin de kaders en het ambitieniveau zijn aangegeven. Herinrichting van beide wegen in relatie tot aanleg van een nieuw tracé N69 (Westparallel) zal een belangrijke bijdrage leveren aan het terugdringen van de ongevallen met ziekenhuisopname.
- Alle basisscholen in Waalre zijn ondersteund voor het behalen (en onderhouden) van het Brabantse Verkeersveiligheidslabel.

Wat willen we bereiken

- De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar mogelijk versterken. Waalre hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving.
- Reduceren van kosten bij (her)inrichting van groenstroken.
- Reduceren van kosten door verdergaande samenwerking op het gebied van beheer – en onderhoudswerken.
- Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Uitvoering geven aan het groen- en bomenbeleidsplan (gewenste groen- en boomstructuur, ontwikkelingsmogelijkheden, (technische) richtlijnen en beheer) waarvan burgerparticipatie en duurzaamheid onderdeel uitmaken.
- Actualisatie bomenbeleid, groenbeleid en kapvergunning.
- Toepassen van onderhoudsvriendelijke beheergroepen (gazon, bodembedekkers) bij de aanleg, reconstructie en renovatie van plantsoenen (o.a. groenstroken).
- Bij de uitvoering van groenprojecten zoveel mogelijk aansluiten bij riolerings-, verkeers- of wegonderhoudswerken.
- Herinrichting van de Molenstraat e.o. (blauwe ader), in combinatie met vervanging van de riolering.
- Voorbereiding uitvoeringsplan openbare ruimte (groen, wegen, riolering) 2018-2024
- Uitvoering geven aan het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties.

Jaar 2018

- Uitvoering van het contract "Integraal Beheer Openbare Ruimte" (een geïntegreerde contractvorm waarbij meer taken en verantwoordelijkheden bij één te contracteren partij liggen) waarbij de burgertevredenheid nadrukkelijk een rol krijgt.
- De eerste verlenging van het contract "Integraal Beheer Openbare Ruimte" op basis van burgertevredenheid is een feit.
- De herinrichting van de Markt in Waalre-Dorp is een feit.

- In het kader van de natuurcompensatie "Waalre Noord " zijn landbouwpercelen en het terrein van het voormalig slibdepot van het Waterschap omgevormd naar natuur.
- De openbare ruimte in het CPO project Beekdael is woonrijp gemaakt.
- De landschappelijke inpassing van het "Dommel Fietspad" is gerealiseerd.
- Op basis van een vervangingsplan voor bomen en groen zijn in samenspraak met inwoners diverse kleinere projecten gerealiseerd.
- De voorbereiding van de herbeoordeling van de Lijst Waardevolle Bomen en het actualiseren van het kapbeleid is opgestart.
- De voorbereiding van de actualisatie van het bomenbeleidsplan en groenbeleidsplan is opgestart.

Openbaar Vervoer

Wat willen we bereiken

- Bewerkstelligen dat het openbaar vervoer in Waalre een goed en gelijkwaardig alternatief is voor de auto (voor woon-werk verkeer en activiteiten buiten werktijd). Uitgangspunt is dat het openbaar vervoer is ingericht op de gebruikerswensen van onze inwoners en dat het voor iedereen toegankelijk is.
- Goed op elkaar afgestemd innovatief vraaggericht openbaar vervoer dat een positief effect heeft op de leefbaarheid en duurzaamheid van de samenleving.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- In samenwerking met de provincie een start maken met de voorbereiding van een Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) lijn op de N69 tussen Eindhoven en Valkenswaard.
- Onderzoek naar mogelijkheden voor een pilot integrale aanpak mobiliteitsoplossingen. Dit om leerlingenvervoer, Taxibus, buurtbus en regulier openbaar vervoer beter op elkaar af te stemmen.

Jaar 2018

- In het kader van het project Duurzaam Door Waalre (zie ook bij thema 9 Ruimtelijke Ontwikkeling) is de herinrichting van de N69 verder uitgewerkt waarin de HOV verbinding Valkenswaard –Aalst-Eindhoven nadrukkelijk is gepositioneerd.
- Onderzoek gedaan naar het aantrekkelijk maken van het Openbaar Vervoer voor alle inwoners en naar hun mobiliteitsbehoefte; sturen op vraaggericht Openbaar Vervoer en passende mobiliteitsoplossingen zoals; OV fietsen, deeltaxi's van deur tot deur en oproepbusjes.

- Onderzoek gedaan naar aansluiting regionaal beleid MaaS (Mobility as a Service) waarbij de nadruk ligt op vraaggerichte passende mobiliteitsoplossingen
- Evaluatie van de OV pilot samen met betrokken in wijk De Voldijn. Van OV gebruikers en gebruikers van doelgroepvervoer (leerlingenvervoer en collectief vraagafhankelijk vervoer). De pilot sluit aan bij de huidige OV- en WMO ontwikkelingen, het Passend Onderwijs en het project Goed voor Mekaar.
- Verdere uitwerking van maatregelen voortkomend uit het Plan van Aanpak Duurzame Mobiliteit, waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de kansen voor alternatieve duurzame manieren voor openbaar vervoer.

Openbare Verlichting

Wat willen we bereiken

- Het realiseren van een verdere besparing op de energielasten van de openbare verlichting door het vervangen van oude armaturen en lampen.
- Het verbeteren van de lichtkwaliteit van de openbare verlichting om de sociale veiligheid te verbeteren en de lichtvervuiling en lichthinder te reduceren.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Het straat- en wijkgericht vervangen van oude lichtmasten (> 40 jaar) langs wijkontsluitingswegen (waar hoge masten staan) om het risico van het omvallen van oude verroeste masten te voorkomen. Gelijktijdig wordt bekeken of ook de armaturen op deze masten aan vervanging toe zijn.
- Inzetten van LED verlichting bij nieuwbouwprojecten en toekomstige renovaties van de openbare verlichting om een verdere energiebesparing te realiseren.
- Het vervangen van de openbare verlichting zoveel mogelijk meenemen bij grotere reconstructies zoals de Markt in Waalre-dorp.

Jaar 2018

- Het vervangen van oude lichtmasten en armaturen door nieuwe LED armaturen is gecontinueerd. Na het vervangen van lichtmasten en armaturen in wijk "De Voldijn-zuid" in 2017 zijn nu masten en armaturen (ca. 150 stuks) vervangen in de omgeving Ekenrooi.

Wat willen we bereiken

- Overlast bij aanleg en onderhoud voor inwoners minimaliseren door meer regie te voeren op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen).
- Het beperken van het aantal storingen door regulier onderhoud.
- Het reduceren van kosten.
- Goede en snelle afhandeling van het verlenen van vergunningen, meldingen en klachten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Het verlenen van vergunningen en coördineren van werkzaamheden op het gebied van kabels en leidingen.
- Het verder implementeren van de Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2014 (VOI 2014) en het Handboek Kabels en Leidingen (HKL) i.s.m. de werkgroep Kabels en Leidingen MRE.
- Regulier onderhoud en herstel van storingen uit laten voeren door Nuts- en Telecombedrijven.
- Aanleg van nieuwe kabels- en leidingen door Nuts- en Telecombedrijven in combinatie met uitvoering van gemeentelijke projecten.
- Herstellen van bestratingen als gevolg van verzakkingen door werkzaamheden aan Kabels en Leidingen.

Jaar 2018

- Diverse reconstructies betreffende gas- en waterleiding in de omgeving van de Molenstraat en Ansbalduslaan is gecoördineerd.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten verkeer en vervoer	-	145	160	160	160	160
000	Salariskosten openbaar groen en recreatie	-	114	127	127	127	127
000	Salariskosten riolering	-	69	73	73	73	73
000	Overhead riolering	-	110	116	116	116	116
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaat-regelen	1.584	1.103	1.131	1.141	1.228	1.228
212	Openbaar vervoer	3	-	-	-	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanw.	32	28	35	35	35	35
550	Natuurbescherming	40	28	29	29	29	29
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.124	855	837	837	837	837
722	Riolering en waterzuivering	1.676	1.181	1.231	1.288	1.342	1.398
724	Lijkbezorging	115	82	93	89	89	89
726	Baten rioolrechten	-	-	-	-	-	-
732	Baten begraafplaatsrechten	-	-	-	-	-	-
	Totaal lasten openbare ruimte	4.574	3.715	3.832	3.895	4.036	4.092
BATEN							
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaat-regelen	140	45	20	20	20	20
212	Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanw.	-	-	-	-	-	-
550	Natuurbescherming	9	9	9	9	9	9
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-	2	2	2	2	2
722	Riolering en waterzuivering	5	5	5	5	5	5
724	Lijkbezorging	-	-	-	-	-	-
726	Baten rioolrechten	1.446	1.497	1.554	1.614	1.674	1.743
732	Baten begraafplaatsrechten	59	60	55	55	55	55
	Totaal baten openbare ruimte	1.659	1.618	1.645	1.705	1.765	1.834
	per saldo openbare ruimte	2.915	2.097	2.187	2.190	2.271	2.258

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Openbare ruimte		
000	Salariskosten verkeer en vervoer	15- Nadeel
000	Salariskosten openbaar groen en recreatie	13- Nadeel
000	Salariskosten riolering	4- Nadeel
000	Overhead riolering	6- Nadeel
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaat-regelen	53- Nadeel
212	Openbaar vervoer	-
240	Waterkering, afwatering en landaanw.	7- Nadeel
550	Natuurbescherming	1- Nadeel
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	18 Voordeel
722	Riolering en waterzuivering	50- Nadeel
724	Lijkbezorging	11- Nadeel
726	Baten rioolrechten	57 Voordeel
732	Baten begraafplaatsrechten	5- Nadeel
	Totaal	90- Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten verkeer en vervoer - € 15.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Salariskosten openbaar groen en recreatie - € 13.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Salariskosten riolering - € 4.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Overhead riolering - € 6.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen - € 53.000 Nadeel

- Hogere kosten t.b.v. kapitaallasten en waterschapslasten
- In 2017 zijn de lasten opgenomen van een krediet die in 2018 niet op de begroting staan
- 10.000 extra budget t.b.v. gebiedsimpuls N69 (Kadernota 2018)
- 40.000 budget voor onderzoek naar bruggen t.l.v. de vrije reserve
- Lagere kosten voor uitbesteding openbare verlichting
- Lagere kosten t.b.v. gladheidsbestrijding
- Lagere kosten t.b.v. verkeerstellingen
- Minder inkomsten uit kredieten
- Minder inkomsten uit doorrekening van schadegevallen m.b.t. openbare verlichting
- Minder inkomsten vanuit subsidie SRE verkeerseducatie

240 Waterkering, afwatering en landaanw. - € 7.000 Nadeel

- Hogere toerekening vanuit de lasten Ergon

550 Natuurbescherming - € 1.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

560 Openbaar groen en openluchtrecreatie - € 18.000 Voordeel

- Lagere toerekening vanuit de lasten Ergon voor openbare ruimte
- Hogere kosten onderhoud plantsoenen
- Lagere uitgaven voor energie voor evenementen.
- Lagere toerekening vanuit de lasten Ergon voor evenementen

722 Riolering en waterzuivering - € 50.000 Nadeel

- Een hogere storting voorziening riolering als gevolg van een stijging van het tarief rioolheffing.

724 Lijkbezorging - € 11.000 Nadeel

- Lagere kapitaallasten a.g.v. afschrijvingen
- Hogere kosten voor onderhoud begraafplaats door hogere toerekening vanuit de lasten Ergon

726 Baten rioolrechten - € 57.000 Voordeel

- Hogere opbrengsten a.g.v. meer woningen en stijging van het tarief met 3%

732 Baten begraafplaatsrechten - € 5.000 Nadeel

- Uit de ervaringscijfers van afgelopen jaren blijkt dat de geraamde opbrengst naar beneden moet worden bijgesteld.

Toelichting meerjarenramingen

210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen

- Vanaf 2020 zijn structureel de lasten opgenomen van de planvoorbereidingskosten en (een gedeelte van) het uitvoeringskrediet N69
- Vanaf 2019 hogere kosten voor onderhoudskosten N69 (Kadernota 2018)
- Lagere kosten t.b.v. onderzoek naar bruggen (Kadernota 2018) vanaf 2019
- Het aanvullend budget voor vervanging van lichtmasten loopt t/m 2019

722 Riolering en waterzuivering

- De lasten stijgen in de meerjarenbegroting als gevolg van de geplande investeringen volgens het investeringsplan
- Het saldo van de rioolposten wordt gestort in de voorziening riolering. Voor een specificatie wordt verwezen naar paragraaf A

724 Lijkbezorging

- Vanaf 2019 lagere lasten a.g.v. het vervallen van afschrijvingslasten

726 Baten rioolrechten

- Hogere opbrengsten a.g.v. meer woningen en stijging van het tarief met 3% per jaar volgens het vastgestelde vGRP

Thema 9 Ruimtelijke ontwikkeling en Economie

Ruimtelijke ontwikkeling en Economie omvat de volgende beleidsvelden:

- Ruimtelijke ontwikkeling (visievorming, beleidsontwikkeling, integrale gebiedsontwikkeling, reconstructie buitengebied, bestemmingsplanontwikkeling).
- Wonen/volkshuisvesting (visievorming, beleid en woningbouwprogrammering).
- Grondzaken en planeconomie/bouwgrondexploitatie.
- Economische Zaken, Bedrijfscontacten en Recreatie en toerisme.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
14	Functie-menging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Waalre	44,3%	37,7%	LISA 2015 en 2016
			Landelijk	51,3%	52,1%	
15	Bruto gemeentelijk product (BGP)	Verhouding verwacht BGP t.o.v. gemeten BGP. Verwachting is 100. BPG is product vd toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in gemeente	Waalre	188	188	Atlas voor gemeenten 2013
			Landelijk	100	100	
16	Vestigingen	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	Waalre	157,8	157,9	LISA 2015 en 2016
			Landelijk	122,4	134	
36	Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Waalre	17,5	7,1	ABF - Systeem Woningvoor raad 2013 en 2014
			Landelijk	6,6	6	
37	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-15 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 15 - 65 jaar	Waalre	68%	88,2%	CBS - Bevolkingsstatistiek 2016 en 2017
			Landelijk	53%	69%	

Wat willen we bereiken

Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. In het bijzonder werken we aan behoud en versterking van de positie van Waalre in de stedelijke regio Eindhoven als aantrekkelijke, groene woongemeente met een recreatief aantrekkelijk buitengebied. Om deze ambitie te behalen wordt op lokaal en regionaal niveau samengewerkt. Ook treedt de gemeente hiervoor stimulerend en faciliterend op richting marktpartijen. Daarnaast wil de gemeente de eigen verantwoordelijkheid van inwoners stimuleren bijvoorbeeld door projecten als (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Realiseren van meerdere ruimtelijke visies:

- Structuurvisie (2013) (overall visie)
- Woonvisie (2017)
- Ontwikkelingsscenario winkelcentrum Den Hof (2013)
- Centrumvisie Waalre-dorp (2012)
- Gebiedsvisie Waalre Noord (2007)
- Gebiedsvisie Westrand Waalre (2011)
- Gebiedsvisie 't Hazzo en omgeving (2016)

implementatie nieuwe Omgevingswet

Wat willen we bereiken

De nieuwe Omgevingswet integreert zo'n 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving (bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur). Als deze nieuwe Omgevingswet over enkele jaren in werking treedt willen we daar klaar voor zijn; zowel voor wat betreft de organisatie, het beleid, de regels, de processen als de taken en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2014-2018

Aan de hand van een plan van aanpak bereiden we ons de komende jaren gestructureerd en integraal voor op alle veranderingen binnen het ruimtelijk domein die deze nieuwe wet met zich meebrengt.

Jaar 2018

- door de organisatie zijn vervolgstappen gezet voor een goede implementatie van de nieuwe Omgevingswet in de volle breedte op basis van de aangepaste planning vanuit het Rijk alsook op basis van ons eigen Plan van aanpak. Daar waar mogelijk is dit gebeurt in regionale samenwerking.
- De ambitie en de invulling van de lokale beleidsvrijheid is samen met de (nieuwe) gemeenteraad verder verkend en bepaald.
- Er is gestart met voorbereidingen om te komen tot een integrale Omgevingsvisie, zijnde één kaderstellend strategisch beleidsdocument voor het gehele ruimtelijke domein van de gemeente.

Wonen

Wat willen we bereiken

- Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven.
- De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners alsook die van de regio. Hierbij is speciale aandacht voor starters, jonge gezinnen en senioren.
- Een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar.
- Behouden van een verpleeghuis in Waalre.

- Voldoen aan onze taakstelling voor huisvesting statushouders

Wat gaan we er voor doen

Periode 2014-2018

- Intensiveren regionale samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven op het thema 'Wonen'. In het bestuursconvenant Stedelijk Gebied zijn al samenwerkingsafspraken op het gebied van wonen gemaakt over planning, programmering en herontwikkeling woonlocaties, omvang sociale woningvoorraad en grondprijsystematiek.
- Continu herijken en bijstellen van plannen met externe partijen; mede als gevolg van de veranderende omstandigheden op de woningmarkt en andere externe omstandigheden.
- Jaarlijks actualiseren (en eventueel bijstellen) van plannen op sub-regionaal niveau (opgenomen in convenant Stedelijk Gebied).
- Uitwerken regionale afspraken binnen het stedelijk gebied Eindhoven. Hierbij gaat naast nieuwbouwaantallen meer aandacht uit naar inzet bestaande woningvoorraad en woningtoewijzing.
- Realisatie van het gemeentelijk woningbouwprogramma binnen de kaders van onze Woonvisie op diverse locaties zoals Waalre Noord (diverse fasen), Brabantia-terrein, 't Hazzo en omgeving, Kendix, Molenstraat-Dreefstraat, Schoonoordstraat en Beekdael. Hierbij hebben we speciale aandacht voor:
 1. Starters, jonge gezinnen en senioren,
 2. collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)
 3. Het realiseren van middel dure huurwoningen (om doorstroming te bevorderen).
- Ontwikkelen beleid voor huisvesting van senioren (levensloopbestendige woonvormen en inzet van smart homes/assistent living/domotica).

Jaar 2018

- Na een intensief overleg met de gezamenlijke gemeenten is er een nieuw Afsprakenkader Wonen in het Stedelijk Gebied vastgesteld. De consequenties hiervan, ook in financiële zin (relatie met gemeentelijke bouwgrondexploitatie), zijn in beeld gebracht.
- De bouw van het appartementencomplex De Meeris is afgerond, appartementen en park zijn opgeleverd.
- Voor de locatie Heistraat-noord, fase 2 is het bestemmingsplan in werking getreden, de woningen zijn verkocht en locatie is bouwrijp gemaakt. Realisatie van woningen met verwachte oplevering eind 2018.
- De ontwikkeling van fase Heistraat-zuid, fase 1 in het plan Waalre-noord is gestart: er is een anterieure overeenkomst met ontwikkelaar, een stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan is vastgesteld en een bestemmingsplan is in procedure gebracht.
- Op het Brabantia-terrein is de bouw van koopwoningen in uitvoering, die door een CPO project zijn ontwikkeld. Voor een deel van de locatie heeft een herontwikkeling plaatsgevonden en wordt een nieuw bestemmingsplan in procedure gebracht.

- Het CPO project voor senioren op de Beekdael (locatie Ekenrooisestraat) is in 2018 opgeleverd, ook de bouwkvavels zijn verkocht en woningen worden gerealiseerd.
- In overleg met betrokken partijen is een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar, inclusief verpleeghuis, gerealiseerd.
- Op basis van de nieuwe Woningwet zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties.
- De sociale woningvoorraad is vergroot door realisatie van tijdelijke wooneenheden in Waalre en Aalst.
- Samen met de woningcorporaties, de Stichting Steunpunt Vluchtelingen Waalre en het CMD is de taakstelling voor huisvesting statushouders ingevuld.

Centrumontwikkeling Waalre-dorp

Wat willen we bereiken

Realiseren en uitvoeren van de doelstellingen van de in 2012 vastgestelde Centrumvisie Waalre-dorp is een gezamenlijke opgave voor bestuur/raad, inwoners en ondernemers. In 2016 is een aanscherping vastgesteld van de oorspronkelijke Centrumvisie Waalre-dorp uit 2012. De thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch' zijn benoemd als leidende thema's voor toekomstige ontwikkelingen in het gebied. De ambitie is onverminderd hoog: we werken er hard aan het centrum te verlevendigen, het winkelcentrum versterken, de ruimtelijke kwaliteit van het gebied vergroten en ruimte bieden aan evenementen en nieuwe initiatieven (onder meer op het gebied van recreatie en toerisme).

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Mede op basis van de notities "Waalre natuurlijk bijzonder" en "Samen aan de slag" verdere invulling geven aan de centrumontwikkeling;
- Versterking winkelcentrum en ontwikkeling locatie tankstation.
- Her-ontwikkelen pand voormalige bibliotheek Markt 21.
- Ontwerp en aanbesteding (gedeeltelijke) herinrichting openbaar gebied Markt en omgeving.
- Ontwikkelen driehoek Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat.
- Stimuleren en faciliteren van particuliere initiatieven die passen in de Centrumvisie, zoals hoogwaardige horeca, cultuur, detailhandel-speciaalzaken e.d.
- Ondersteunen om te komen tot een goede her-invulling van de Willibrorduskerk aan de Markt.

Jaar 2018

- De herinrichting van de Markt en directe omgeving is afgerond.
- Evenementen en activiteiten die zorgen voor meer levendigheid op de heringerichte Markt zijn door gemeente gefaciliteerd en/of gestimuleerd.
- Voor de ontwikkeling van de 'driehoek' zijn de ruimtelijke kaders benoemd, is de procedure voor de verkoop doorlopen en is de concrete planvorming voor de herontwikkeling gestart.
- Horecaconcept in Markt 21 is ingevuld.

Winkelcentrum Den Hof

Wat willen we bereiken

Samen met ondernemers (winkeliers en eigenaren) zorgen voor een toekomstbestendig winkelcentrum Den Hof. De ambitie voor versterking van winkelcentrum den Hof is verwoord in het rapport 'Den Hof ... volop kansen!'. Winkelcentrum Den Hof is compact, compleet en comfortabel. Compact omdat de winkels dicht bij elkaar liggen, rondom den Hof. Compleet vanwege het winkelaanbod, kansen worden gezien voor toevoeging van winkels in het middensegment en speciaalzaken. Comfortabel voor de consumenten en dat heeft met name betrekking op de bereikbaarheid, uitbreiding/versterking van de parkeervoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Ondernemers, winkeliers, eigenaren en gemeente werken gezamenlijk aan de opgave om winkelcentrum Den Hof te versterken. Dit is een opgave waar meerdere jaren aan getrokken moet worden.
- Uitvoeren van diverse deelprojecten (ontwikkelingslocaties, bereikbaarheid & verkeer, gezamenlijke promotie & marketing) om gezamenlijke ambitie 'handen en voeten' te geven.
- Door middel van diverse maatregelen (bewegwijzering, reclame-uitingen, verkeersmaatregelen) de passanten op de huidige N69 naar het winkelcentrum toe halen.

Jaar 2018

- Op basis van de vastgestelde integrale visie op het Dorpshart Aalst is er een realisatiestrategie opgesteld.
- De Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) voor Den Hof is opgericht. Op basis van het activiteitenplan wordt op diverse fronten door de ondernemers en vastgoedeigenaren aan versterking van het dorpshart gewerkt.
- Er is een inspiratiedocument beeldkwaliteit voor Den Hof opgesteld.
- Er heeft regelmatig overleg met de stuurgroep Den Hof en het BIZ-bestuur plaats gevonden.

Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving

Wat willen we bereiken

Een nieuwe invulling van het gebied rondom voormalig gemeenschapshuis 't Hazzo, dat met de bouw van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis een groot deel van haar functies verliest. Hierbij wordt gekeken naar een groter gebied en de omvorming van een deel van het achtergelegen bedrijventerrein. Aandachtspunten zijn o.a. sociale woningbouw, woningen voor senioren en ontmoeten gekoppeld aan de sporthal. De kaders voor deze herontwikkeling zijn vastgelegd in de gebiedsvisie voor 't Hazzo en omgeving van april 2017.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Realiseren van de sloop van het gemeenschapshuis en de bouw van een nieuwe kantine / ontmoetingsruimte.
- Het uitwerken van de stedenbouwkundige plannen en een bestemmingsplan voor de herontwikkeling van het gemeentelijk deel van het gebied.
- Vinden van een of meerdere partijen die de herontwikkeling van het gemeentelijk deel zal realiseren.
- In overleg met eigenaren in het overige gebied waarop de gebiedsvisie betrekking heeft, komen tot een uitgewerkt stedenbouwkundig plan en waar mogelijk doorvertaling hiervan in een bestemmings- of omgevingsplan.

Jaar 2018

- Zijn partijen gevonden en gecontracteerd die de uitvoering van de herontwikkeling van het gemeentelijk deel van het projectgebied zullen realiseren.
- Is een stedenbouwkundig plan en bouwprogramma voor de herontwikkeling uitgewerkt en doorvertaald in een bestemmingsplan dan wel omgevingsplan.
- Sloop van het bestaande gemeenschapshuis en (her)bouw van een kantine / ontmoetingsruimte.

- Planologische (bestemmingsplan)procedures ten behoeve van de herontwikkeling van de particuliere gronden binnen het projectgebied (oostzijde: Prunellalaan, Gestelsestraat en Akkerstraat).

Samenwerking Stedelijk Gebied Eindhoven – werken

Wat willen we bereiken

De regio Zuidoost-Brabant wil uitgroeien tot één van de best presterende regio's van Nederland en tot één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa (ambitie Brainport 2020). Lokaal willen we werken aan een versteviging van de positie van ons bedrijfsleven alsmede een aantrekkelijke woonomgeving bieden voor werknemers in de gehele Brainport.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Gezamenlijk aanpakken van de reductie van het overaanbod, leegstand en de herstructurering van werklocaties. Basis hiervoor is het bestuursconvenant Stedelijk Gebied waarin samenwerkingsafspraken zijn gemaakt over onder andere het thema 'werken'. Waalre is bestuurlijk trekker van het programma 'werklocaties' (bedrijventerreinen en kantoorlocaties). Overaanbod en onderlinge concurrentie van werklocaties moet daarmee worden voorkomen.
- Door de samenwerking binnen het 1-loket bekijken wij huisvestingsvraagstukken van bedrijven gezamenlijk en kunnen de meest passende locaties in de regio worden aangeboden. Zo behouden wij en trekken wij bedrijven aan voor de regio. Hierin past ook een gezamenlijke grondprijssystematiek. Een regionale samenwerking op economisch vlak draagt bij aan een goede match tussen vraag en aanbod en kan daarmee leegstand van panden (winkels, kantoren, bedrijfsgebouwen) helpen voorkomen.

Jaar 2018

- Er is een samenwerkingsagenda opgesteld voor de verdere versterking van de samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven, onder andere op het thema Werken.
- Het Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties BV is opgericht en de eerste projecten zijn gehonoreerd. De Regionale Advies Commissie Detailhandel heeft diverse adviezen afgegeven. De uitgifte van bedrijventerreinen wordt gemonitord.
- Waalre heeft deelgenomen aan het 1-loket in het Stedelijk Gebied Eindhoven waar bedrijfshuisvestingsvraagstukken worden behandeld.

Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken

- Waalre regionaal positioneren als de 'groene' schakel c.q. toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het stedelijk gebied Eindhoven en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Grote Heide'.

- De aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied vergroten op het vlak van recreatie en toerisme; juist ook voor inwoners van het stedelijk gebied Eindhoven.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Kansrijke initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme faciliteren en stimuleren. Dit gebeurt mede door de samenwerking met het bedrijfsleven en het Toeristisch Recreatief Platform Waalre (TRP Waalre).
- Blijven samenwerken in streekontwikkeling Boven-Dommel ter vergroting van de aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied op recreatief en toeristisch vlak en waar gezamenlijk wordt gezocht naar financiering (waaronder subsidies).
- Ondersteunen initiatieven voor realisatie verblijfsaccommodaties, zoals uitbreiding camping de Volmolen, initiatief Bastion-hotel Diepenvoorde, bed & breakfast, kamperen bij de boer.
- Versterken van de recreatieve routenetwerken zoals de fiets- en wandelroutes en ruitersporen.
- Promotie van recreatief en toeristisch aanbod via bijvoorbeeld de toeristische website en wegwijzer.

Jaar 2018

- Het doorgaande ruiterroutenetwerk (planvorming) heeft samen met omliggende gemeenten en Visit Brabant vorm gekregen.
- De voorbereidingen van de bouw van horecapunt de Meeris zijn gestart.
- Voor het eerste jaar is er toeristenbelasting geheven.
- Promotie van het toeristisch recreatief aanbod in Waalre is samen met het bedrijfsleven opgepakt.
- Er heeft regelmatig overleg met het TRP Waalre plaatsgevonden.

Grenscorridor N69

Wat willen we bereiken

Verbeteren van de leefbaarheid, bereikbaarheid en andere ruimtelijke knelpunten door verdere invulling te geven aan het Gebiedsakkoord N69.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2014-2018

Samenwerken met partijen in de uitvoering van;

- project De Nieuwe verbinding (aanleg van de Westparallel).
- project Gebiedsimpuls/Integraal Gebiedsplan (ter versterking van de ruimtelijke kwaliteiten).

- project Nulplusmaatregelen (o.a. Fietspad Spoorbaantrace, Dynamisch Verkeersmanagement N69, aanleg HOV baan N69).
- overdracht van de huidige N69 van de provincie naar de gemeenten.

Jaar 2018

- De gemeente Waalre en de provincie Noord-Brabant hebben overeenstemming bereikt over de overdracht van de N69 en hierover heeft besluitvorming plaatsgevonden. Feitelijke overdracht vindt plaats op het moment van openstelling van de Westparallel.
- Afhankelijk van de definitieve uitspraak van de Raad van State is gestart met de aanleg van de Westparallel.
- De aanleg van een HOV baan N69 en de maatregelen met betrekking tot Dynamisch verkeersmanagement zijn in voorbereiding en worden bij de herinrichting van de N69 meegenomen. Zie hiertoe ook Duurzaam door Waalre.
- Er wordt verder gewerkt aan het meerjaren uitvoeringsprogramma Grenscorridor N69 welke in 2017 is opgesteld en per deelgebied de projecten van het Gebiedsimpuls/Integraal Gebiedsplan bevat. Voor Waalre is in 2018 voorzien;
 - Afronden werkzaamheden aanleg recreatieve fietspaden + bruggen Dommeldal de Hogt;
 - Op 3 erven in het buitengebied zijn maatregelen genomen t.b.v. de Flora en Fauna;
 - Laanbeplanting langs 2 wegen is aangelegd;

Duurzaam Door Waalre

Wat willen we bereiken

Het verbeteren van de woon- en leefomgeving en bereikbaarheid in de beide kernen zowel op het gebied van gezondheid en milieu als ruimtelijk en economisch:

- meer ruimte voor groen
- duurzame maatregelen
- verbeteren luchtkwaliteit
- verbeteren van de (verkeers)veiligheid
- verbeteren ruimtelijke kwaliteit
- verminderen barrièrewerking van de bestaande wegen
- inpassen HOV traject Eindhoven-Valkenswaard
- aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van de winkelcentra vergroten en de centrumfunctie meer etaleren

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Een concreet, realistisch en financieel haalbaar plan opstellen dat voldoet aan de geformuleerde doelstellingen.
- Waar mogelijk de gekozen maatregelen voorbereiden zodat direct met de aanleg kan worden gestart na openingen van de nieuwe verbinding (Westparellel). Op dit moment voorzien eind 2019.

Jaar 2018

- Op basis van de in 2017 vastgestelde Integrale visie Dorpshart Aalst is voor de kern Aalst een Nota van Uitgangspunten uitgewerkt en vastgesteld. Er is een voorlopig ontwerp en definitief ontwerp vastgesteld.
- Voor de kern Waalre is de Nota van Uitgangspunten uitgewerkt en vastgesteld. Er is een voorlopig ontwerp en definitief ontwerp vastgesteld.

Reconstructie Buitengebied / landschapsonwikkelingsplan

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio, en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Actief blijven op het gebied van de regionale aanpak met betrekking tot de reconstructie van het buitengebied.
- Concrete maatregelen uitvoeren (zoals landschap- en natuurontwikkeling, ontwikkeling landgoederen, ontwikkeling natuurpoort, realisatie Dommelpad, gebiedsontwikkeling camping de Volmolen e.d.) die passen binnen de actuele visies op het buitengebied van Waalre en het nog op te stellen landschapsonwikkelingsplan.
- Stimuleren en faciliteren (o.a. procedureel) van particuliere initiatieven die passen in de actuele visies op het buitengebied van Waalre.
- Doorvertaling maken van de actuele visies op het buitengebied van Waalre in een integraal allesomvattend bestemmingsplan Buitengebied (actualisatie beleid, doorvertaling beleid hogere overheden, landschapsinvesteringsregeling e.d.).

Jaar 2018

- Is de gemeente Waalre daadwerkelijk uit de Coöperatie Boven Dommel getreden;
- Is een inrichtingsvisie opgesteld voor landgoed Achtervoorde en wordt de ruimtelijke procedure opgestart;
- Wordt gewerkt aan het meerjarig uitvoeringsprogramma LOP (landschaps ontwikkelingsprogramma. Concreet betekent dit voor Waalre in 2018;

- Gaat het LOP afstemmingsplatform van start. De gemeente en partners van de gemeente (ZLTO, Natuurmonumenten, Brabants Landschap, IVN, TRP, Stichting Waalres Erfgoed) stemmen hierin af waar zij met elkaar mee bezig zijn in het buitengebied;
- Zijn met de ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte afspraken gemaakt over een toekomstige Ruimte voor Ruimte ontwikkeling.

BusinessCase Dommeldal De Hogt

Wat willen we bereiken

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk gebied voor inwoners, ondernemers en recreanten. Hierbij voldoen aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie op het gebied van natuur zoals het vergroten van biodiversiteit en creëren van ecologische verbindingen.

In dit project werkt de gemeente Waalre intensief samen met de gemeente Veldhoven en Eindhoven die op dezelfde manier een deel van hun buitengebied ontwikkelen. Dit is niet alleen een impuls voor Waalre, maar voor de hele regio.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met Eindhoven en Veldhoven wordt gewerkt aan het ontwikkelen van het buitengebied door kavelruil en het beschikbaar stellen van de beoogde gronden voor natuurcompensatie, landschaps- en natuurontwikkeling. Hierdoor wordt het toeristisch profiel van de gemeente versterkt, alsmede door de aanleg van het Dommelpad, een fiets- en wandelverbinding met Veldhoven en andere wandel- en fietspaden).

Jaar 2018

- Uitvoering gegeven aan de projecten uit het uitvoeringsprogramma Grenscorridor N69 (zie hiervoor), inclusief afronding van de aanleg van de fietspaden;
- Afronden van de inrichting natuurcompensatie t.b.v. van de woonwijk Waalre Noord;
- Grondoverdracht en inrichting van de eerste 4 Ha'en van het Natuur Netwerk Brabant in het gebied ten oosten van de OLV Dijk;
- Uitvoering van de vertraagde kavelruil 2017

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten economische ontw.	-	70	46	46	46	46
000	Salariskosten bedrijvenloket	-	7	8	8	8	8
000	Salariskosten ruimtelijke ordening	-	355	418	418	418	418
000	Salariskosten grondexploitatie	-	137	136	136	136	136
000	Overhead grondexploitatie	-	219	218	218	218	218
310	Handel, ambacht en industrie	178	16	26	26	6	46
311	Baten marktgelden	-	-	-	-	-	-
810	Ruimtelijke ordening	1.746	295	366	246	121	121
821	Stads- en dorpsvernieuwing	185	13	16	16	16	16
830	Bouwgrondexploitatie	1.454	5.164	355	355	355	355
	Totaal lasten ruimtelijke ontwikkeling en economie	3.563	6.276	1.589	1.469	1.324	1.364
BATEN							
310	Handel, ambacht en industrie	2	2	2	2	2	2
311	Baten marktgelden	7	7	7	7	7	7
810	Ruimtelijke ordening	1.621	106	90	91	91	91
821	Stads- en dorpsvernieuwing	2	-	-	-	-	-
830	Bouwgrondexploitatie	1.485	5.520	709	709	709	709
	Totaal baten ruimtelijke ontwikkeling en economie	3.117	5.635	808	809	809	809
	Per saldo ruimtelijke ontwikkeling en economie	446	641	781	660	515	555

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Ruimtelijke ontwikkeling en economie			
000	Salariskosten economische ontw.	24	Voordeel
000	Salariskosten bedrijvenloket	1-	Nadeel
000	Salariskosten ruimtelijke ordening	63-	Nadeel
000	Salariskosten grondexploitatie	1	Voordeel
000	Overhead grondexploitatie	1	Voordeel
310	Handel, ambacht en industrie	10-	Nadeel
311	Baten marktgelden	-	
810	Ruimtelijke ordening	87-	Nadeel
821	Stads- en dorpsvernieuwing	3-	Nadeel
830	Bouwgrondexploitatie	2-	Nadeel
	Totaal	140-	Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten economisch ontw. - € 24.000 Voordeel

- Door verschuiving in formatie en loonindexatie ontstaat er een voordeel

000 Salariskosten bedrijvenloket - € 1.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

000 Salariskosten ruimtelijke ordening - € 63.000 Nadeel

- Door loonindexeringen ontstaat er een nadeel

000 Salariskosten grondexploitatie - € 1.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

000 Overhead grondexploitatie - € 1.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

310 Handel, ambacht en industrie - € 10.000 Nadeel

- Extra budget voor centrumontwikkeling Aalst (Kadernota 2018, gedekt uit alg. reserve vrij besteedbaar)

810 Ruimtelijke ordening - € 87.000 Nadeel

- Minder kosten in 2018 t.b.v. inhuur ruimtelijke projecten
- In 2017 zijn kosten opgenomen t.b.v. krediet reconstructie buitengebied
- In 2017 zijn kosten opgenomen t.b.v. krediet kosten reconstructiedeelnamen
- In 2018 en 2019 is een bedrag opgenomen t.b.v. de invoeringskosten omgevingswet
- In 2017 zijn kosten opgenomen t.b.v. krediet gebiedsvisie 't Hazzo
- Geen overige inkomsten vanuit het Kadaster
- Lagere opbrengst uit huur/ pacht van grondstroken

821 Stads- en dorpsvernieuwing - € 3.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

830 Bouwgrondexploitatie - € 2.000 Nadeel

- Geen verschil van betekenis

Toelichting meerjarenramingen

310 Handel, ambacht en industrie

- Vanaf 2020 is geen bedrag meer opgenomen voor aanpak winkelcentrum den Hof en voor centrumontwikkeling Aalst
- Vanaf 2021 zijn kapitaalslasten opgenomen ter dekking van de investeringslast Centrumontwikkeling Aalst (Kadernota 2018)

810 Ruimtelijke ordening

- In 2019 een lager bedrag t.b.v. invoeringskosten omgevingswet
- In 2020 is geen bedrag begroot t.b.v. invoeringskosten omgevingswet
- In 2019 is geen bedrag begroot t.b.v. het krediet Dommeldal de Hogt

Thema 10 Algemeen bestuur

Dit thema gaat over zaken met betrekking tot de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie, de bestuurlijke samenwerking en de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie. De bestuursvorm die Waalre gekozen heeft is die van netwerkgemeente.

Onze uitdaging is het organiseren en optimaliseren van dienstverlening en lokale democratie in die netwerkgemeente.

Om die uitdaging aan te (blijven) kunnen zijn wij actief bezig met de veranderende rol van de overheid, hetgeen een herbezinning op de invulling van de bestuurlijke rollen betekent voor de bestuurlijke organisatie. Voor de ambtelijke organisatie staan daarbij ondernemerschap, leren, flexibiliteit, talentontwikkeling, co-creatie en innovatieve werkmethoden centraal. In Waalre hebben we gekozen voor een overheid die er niet alleen vóór de inwoners is, maar zeker ook ván de inwoners.

Bestuursorganen

Wat willen we bereiken

Taken en verantwoordelijkheden dienen in het belang van de inwoner van Waalre belegd te worden waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Soms samen met de inwoners, soms zelf en soms samen met andere overheden, instellingen en/of het bedrijfsleven. Waar we voorheen heel veel zelf deden, zien we een verschuiving van taken en verantwoordelijkheden naar verschillende samenwerkingsverbanden.

Voor de raad vraagt dit meer dan voorheen om het stellen van heldere kaders ten dienste van de controlerende taak en op hoofdlijnen het debat voeren. De besluitvorming van de raad is zodanig ingericht dat (organisaties van) inwoners invloed kunnen hebben op de planvorming van de gemeente. Het college is op basis van de gestelde kaders verantwoordelijk voor een adequate uitvoering en draagt daarbij zorg voor een adequate en actieve informatie aan de raad. Raad, college en ambtelijke organisatie zijn complementair aan elkaar bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Waar het kan wordt een beleidsarme benadering gekozen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Taken en verantwoordelijkheden zijn in het belang van de inwoner van Waalre belegd waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Hiertoe zijn voorstellen gedaan in het kader van het traject De Kracht van Waalre.
- Burgerparticipatie heeft een prominente rol in Waalre in de beleidsvorming en – uitvoering gekregen.
- De gemeenteraad heeft zaken overgelaten aan inwoners, “maatschappelijk middenveld” en samenwerkingsverbanden.
- De bestuurskracht van Waalre is verder versterkt in lijn met de notitie De Kracht van Waalre.

Jaar 2018

- Een startnotitie voor beleid en een aanpak aangaande burgerparticipatie in zijn algemeenheid en burgerinitiatieven in het bijzonder is vastgesteld en hier is uitvoering gegeven.
- Een burgerpeiling, een burgerpanel en een klankbordgroep De Kracht van Waalre zijn gestart en hebben informatie opgeleverd die is gebruikt om met onze dienstverlening nog beter aan te sluiten bij de wensen van onze inwoner.
- Met de verhuizing naar het nieuwe gemeentehuis is op de volgende terreinen een vernieuwende werkwijze geïmplementeerd:
 1. Het nieuwe samenwerken.
 2. Het zaakgericht werken.
 3. Het nieuwe dienstverleningsconcept.
- In de gemeenteraad is de discussie gevoerd welke opgaven in de regio belegd kunnen worden, welke opgaven we aan onszelf willen houden en in hoeverre we deze laatste in samenwerking met inwoners willen doen.

Rekenkamercommissie

Wat willen we bereiken

Een effectieve en efficiënte werking van de rekenkamercommissie, die de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur onderzoekt.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

De rekenkamercommissie voert 1 á 2 onderzoeken per jaar uit aan de hand van de volgende vragen:

1. Heeft het gemeentebestuur (college en raad) bereikt wat ze wilde bereiken?
2. Heeft het gemeentebestuur gedaan wat het zou doen?
3. Heeft dit gekost wat het mocht kosten en zijn daarbij de (vastgelegde) regels en afspraken nageleefd?

Jaar 2018

- In 2018 zijn twee onderzoeken gedaan die aansluiten op de sturingswensen van de Raad. De thema's sluiten aan op de vraagstukken waar de Raad, College en organisatie mee bezig is.

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken

Taken en verantwoordelijkheden zijn daar belegd waar de grootste kwaliteit wordt behaald. Dat betekent dat een aantal taken beter in (regionaal) samenwerkingsverband gedaan kunnen worden. Hier zullen dan ook goede resultaten behaald worden.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- De vertegenwoordigers van de gemeente Waalre hebben zich betrouwbare samenwerkingspartners in de regio getoond en hebben positief bijgedragen aan de gezamenlijk behaalde resultaten, niet alleen voor Waalre, maar voor de (sub)regio als geheel.

Jaar 2018

- Besluitvorming ten aanzien van de doorontwikkeling Metropoolregio Eindhoven en Stedelijk Gebied Eindhoven is steeds getoetst aan de visie De Kracht van Waalre.
- De samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven is verstrekt en de inzet van Waalre is structureel geborgd.
- De samenwerking in de Dommelvallei+ is bestendigd en zorgt ervoor dat Waalre kan inspelen op de behoefte van de klant.
- Op basis van een convenant met Veldhoven hebben we over en weer geprofiteerd van elkaars sterke kanten en zijn we meer geworden dan incidentele samenwerkingspartners.
- Wij zijn voortdurend alert geweest op mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking, die voor Waalre en onze partners een meerwaarde zou kunnen opleveren.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten bestuur	-	42	-	-	-	-
001	Bestuursorganen	2.705	804	848	848	829	829
002	Bestuursondersteuning college van b&w	755	186	77	77	77	77
005	Bestuurlijke samenwerking	514	352	428	428	428	428
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	268	222	255	255	255	255
	Totaal lasten algemeen bestuur	4.242	1.606	1.608	1.608	1.589	1.589
BATEN							
001	Bestuursorganen	1.020	18	18	18	18	18
002	Bestuursondersteuning college van b&w	-	1	-	-	-	-
005	Bestuurlijke samenwerking	72	-	-	-	-	-
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	-	-	-	-	-	-
	Totaal baten algemeen bestuur	1.092	19	18	18	18	18
	per saldo algemeen bestuur	3.150	1.587	1.590	1.590	1.571	1.571

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Algemeen bestuur			
000	Salariskosten bestuur	42	Voordeel
001	Bestuursorganen	-44	Nadeel
002	Bestuursondersteuning college van b&w	108	Voordeel
005	Bestuurlijke samenwerking	-76	Nadeel
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	-33	Nadeel
	Totaal	3-	Nadeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten bestuur - € 42.000 Voordeel

- Door verschuiving van formatie van organisatie naar griffie dalen hier de toegerekende salariskosten

001 Bestuursorganen - € 44.000 Nadeel

- De salariskosten van de raadsleden stijgen door loonaanpassingen
- Door het eenmalige krediet "de kracht van Waalre" in 2018/2019 is er een nadeel tov 2017

002 Bestuursondersteuning college van b&w - € 108.000 Voordeel

- Vanaf 2018 worden de salariskosten voor bestuursondersteuning verwerkt onder de functie "overhead" bij programma dekkingsmiddelen

005 Bestuurlijke samenwerking - € 76.000 Nadeel

- In de meicirculaire is melding gemaakt van het fonds "gezamenlijke gemeentelijke uitvoering". Betaling van 43.000 vindt plaats tlv deze functie en niet meer tlv het gemeentefonds
- Zoals in de kadernota opgenomen is hier 10.000 opgenomen voor doorontwikkeling stedelijk gebied
- Door een jaarlijks hogere afname van uren van BIZOB stijgen de jaarlijkse kosten met 23.000

006 Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie) - € 33.000 Nadeel

- Door verschuiving van formatie van organisatie naar griffie stijgen hier de toegerekende salariskosten

Toelichting meerjarenramingen

001 Bestuursorganen

- Door het eenmalige krediet "de kracht van Waalre" in 2018/2019 is er een voordeel vanaf 2020

Thema 11 Veiligheid

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Veiligheid gaat verder dan alleen het aanpakken en bestrijden van criminaliteit. Het vergt sociale en fysieke investeringen, goed beheer en onderhoud van de buitenruimte en toezicht en handhaving op naleving van de vigerende wet- en regelgeving.

De laatste jaren heeft het veiligheidsbeleid binnen de gemeente een enorme vlucht genomen. Het politiemonopolie op veiligheid in de openbare ruimte is verleden tijd. Aanpak van (georganiseerde) criminaliteit en ondermijning van de samenleving is niet meer alleen het exclusieve probleem van de strafrechtketen. Ook burgers en ondernemers spelen een steeds belangrijkere rol in de aanpak van (on)veiligheid.

Als gemeente treden wij adequaat op als de openbare orde en veiligheid in het geding zijn. Daarin werken we samen met politie en justitie en veel andere (maatschappelijke) organisaties. (On)veiligheid houdt niet op bij de gemeentegrens. Samenwerken is daarom cruciaal en past in de lijn van het zijn van een netwerkgemeente en het aangaan van duurzame samenwerkingsverbanden. Een adequaat veiligheidsbeleid vergt ook een integere overheid en het opwerpen van (bestuurlijke) barrières. Hiertoe maakt de gemeente optimaal gebruik van de bestuursrechtelijke bevoegdheden die zij heeft om (georganiseerde) criminaliteit en andere vormen van overlast en onveiligheid tegen te gaan.

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente/ referent	2016	2017	Bron
6	Verwijzing- en Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Waalre	75,3	83,1	Bureau Halt.
			Landelijk	139,7	137,4	
7	Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar	Waalre	0	0	Korps Landelijke politie-diensten (KLPD).
			Landelijk	1,3	1,3	
8	Winkeldief- stallen	Het aantal winkeldiefstallen en per 1.000 inwoners	Waalre	0,6	0,3	CBS – Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	2,4	2,3	

9	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Waalre	2,1	2,1	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	5,4	5,3	
10	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Waalre	4,5	3,2	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	3,9	3,3	
11	Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Waalre	3,3	3,8	CBS – Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
			Landelijk	6,1	5,6	

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn bovenstaande beleidsindicatoren opgenomen voor het thema veiligheid. Voor de programmabegroting wordt aansluiting gezocht bij het Integraal Veiligheidsprogramma 2014-2018 waar een aantal van deze indicatoren geprioriteerde thema's betreft. Bovenstaande tabel beperkt zich enkel alleen tot de toelichting die noodzakelijk is vanuit het BBV.

Integraal Veiligheidsbeleid

Wat willen we bereiken

Op het gebied van veiligheid wordt intensief samengewerkt met de Integraal Veiligheidscoördinatoren van de Kempengemeenten (Reusel de Mierden, Bladel, Eersel, Bergeijk, Oirschot, Veldhoven, Best en Waalre).¹ Naast samenwerking en kennisuitwisseling tussen deze gemeenten werkt Waalre op het gebied van veiligheid intensief samen met de gemeente Veldhoven. Deze samenwerking willen we de komende jaren verder uitbouwen met als doel het zijn van een meer dan incidentele samenwerkingspartner op het gebied van veiligheid.

In het Uitvoeringsprogramma Veiligheid 2017-2018 is bijzondere aandacht voor de volgende thema's:

- Ondernijning;
- Woninginbraken;
- Jeugdoverlast;
- Gewelddelicten;
- Veilige woonomgeving – woonoverlast;
- Verkeersveiligheid;
- Spoedeisende (medische) hulpverlening;
- Veiligheidsregio, rampenbestrijding en crisisbeheersing;

¹ Dit sluit aan bij het geografisch gebied van het politionele basisteam De Kempen.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Intensiveren samenwerking op het gebied van veiligheid met de gemeente Veldhoven;
- Versterken bestuurlijke en maatschappelijk weerbaarheid op het gebied van ondermijning en georganiseerde criminaliteit;
- Realisatie van een dekkend netwerk van buurtpreventienetwerken.
- Het investeren in een goede rolverdeling tussen zorg en veiligheid zodanig dat overlast door verwarde personen afneemt. Daarvoor worden verwarde personen aangepakt conform een integrale benadering.
- Onder regie van de gemeente worden ouderen en verminderd zelfredzamen bewuster gemaakt van de risico's van 'Langer veilig thuis wonen'.
- Indien zich een hinderlijke / overlastgevende jeugdgroep manifesteert wordt deze aangepakt met het uitgangspunt: één groep, één plan.
- Het verder professionaliseren van de gemeentelijke crisisbeheersings- en rampenbestrijdingsorganisatie in samenwerking met de Veiligheidsregio en Kempengemeenten.

Jaar 2018

- Het opstellen en uitvoeren actieplan aanpak ondermijning 2018 – 2019;
- Hernieuwd aanbrenge focus normalisatie Broekweg middels herijking doelstelling vertaald naar actieplan voor periode 2018-2021;
- Opstellen actieplan versterking Veilige Publieke Taak.
- Inrichting dekkend netwerk van buurtpreventieprojecten d.m.v. BuurtWhatsApp;
- Verbetering brandveiligheid kwetsbare doelgroepen; in samenwerking met de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost wordt hiertoe een actieplan ontwikkeld voor 2018;
- Overlastgevende / verwarde personen met uitstraling naar de buurt zijn in beeld, hebben een regisseur en kennen een individuele aanpak. Het doel is om het aantal meldingen van verwarde personen te doen stabiliseren.
- Uitvoeren van een gemeentebrede rampenoefening.
- Het uitwerken van een samenwerkingsvoorstel met de Kempengemeenten voor verbetering van de continuïteit, kwaliteit en efficiency van de lokale rampenbestrijdingsorganisatie.

Naast bovenstaande projectmatige activiteiten wordt ook in 2018 doorgedaan met de integrale aanpak van casussen op het gebied van:

- woonoverlast,
- drugsoverlast,
- ondermijning en georganiseerde criminaliteit.

Hier toe wordt nauw samengewerkt met het sociaal domein van de gemeente Waalre en andere interne afdelingen evenals diverse externe partners als de politie, het RIEC, de belastingdienst, het OM, het Veiligheidshuis, de woningbouwcorporaties en Veilig Thuis.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN							
000	Salariskosten brandweer	-	-	-	-	-	-
000	Salariskosten openbare orde en veiligheid	-	65	70	70	70	70
120	Brandweer en rampenbestrijding	695	707	719	719	719	719
140	Openbare orde en veiligheid	124	44	43	43	43	43
	Totaal lasten veiligheid	819	816	832	832	832	832
BATEN							
120	Brandweer en rampenbestrijding	19	29	70	69	68	67
140	Openbare orde en veiligheid	4	-	-	-	-	-
	Totaal baten veiligheid	23	29	70	69	68	67
	per saldo veiligheid	796	787	762	763	764	765

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Veiligheid			
000	Salariskosten brandweer		-
000	Salariskosten openbare orde en veiligheid		5-
120	Brandweer en rampenbestrijding		29
140	Openbare orde en veiligheid		1
	Totaal		25
			Voordeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten openbare orde en veiligheid - € 5.000 Nadeel

- De salariskosten stijgen door loonaanpassingen

120 Brandweer en rampenbestrijding - € 29.000 Voordeel

- Door de aankoop eind 2017 van de kazerne Aalst stijgen niet alleen de kapitaallasten maar ook de huuropbrengsten

140 Openbare orde en veiligheid - € 1.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

Toelichting meerjarenramingen

120 Brandweer en rampenbestrijding

- Geen verschil van betekenis

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Waar gaat het thema over

Het thema bevat een overzicht van algemene dekkingsmiddelen, waaronder de uitkering uit het Gemeentefonds, en het bedrag voor onvoorziene uitgaven. Nieuw in deze begroting is dat in dit thema de totale overhead en rente kosten van Waalre zijn opgenomen. Dit in verband met de wijziging in het BBV dat baten en lasten van overhead en rente kosten niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd mag worden, maar centraal onder één afzonderlijk taakveld.

Wat willen we bereiken

- Het hebben van voldoende financiële middelen voor de dekking van alle kosten die zijn opgenomen in alle overige thema's/ Programma's.
- Een acceptabele lastendruk voor de inwoners van Waalre.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Zorgen voor een (meerjarige) sluitende begroting.
- Een bedrag, zowel eenmalig als structureel, voor onvoorziene uitgaven opnemen in het begrotingsjaar en de meerjarenbegroting.
- De verhoging van de Onroerende zaakbelasting (OZB) voor onze inwoners beperken tot maximaal 2,5% per jaar.

Jaar 2018

- De begroting 2018 is (meerjarig) sluitend en heeft een positief saldo.
- Een saldo onvoorzien is in de begroting opgenomen waardoor onvoorziene zaken opgevangen worden.
- De verhoging van de OZB voor inwoners van Waalre is 5%. (paragraaf A lokale heffingen). Hiermee is de meerjarenbegroting sluitend.

Wat mag het kosten?

	Omschrijving	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
LASTEN						
000	Salariskosten overhead	2.551	2.878	2.878	2.878	2.878
000	Salariskosten belastingen	148	193	193	193	193
000	Materiele overhead	2.185	1.883	1.873	1.881	1.886
911	Geldl. en uitzettingen < 1 jaar	-	-	-	-	-
913	Overige financiële middelen	-	-	-	-	-
914	Geldl. en uitzettingen ≥ 1 jaar	-	-	-	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-
922	Algemene baten en lasten	557-	190	280	370	460
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	-	-	-	-	-
930	Uitvoering Wet WOZ	45	45	45	45	45
931	Baten OZB gebruikers	-	-	-	-	-
932	Baten OZB eigenaren	-	-	-	-	-
936	Baten toeristenbelasting	-	-	-	-	-
939	Baten precariobelasting	-	-	-	-	-
940	Heffing & invordering gem.belasting	11	11	11	11	11
942	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
960	Saldo van kostenplaatsen	5.131	-	-	-	-
980	Mutaties reserves alle programma's	77	75	150	225	300
	Totaal lasten dekkingsmiddelen	9.591	5.275	5.430	5.603	5.773
BATEN						
000	Materiele overhead	8	15	15	15	15
911	Geldl. en uitzettingen < 1 jaar	2	2	2	2	2
913	Overige financiële middelen	6	10	10	10	10
914	Geldl. en uitzettingen ≥ 1 jaar	-	-	-	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	11.483	12.315	12.355	12.331	12.280
922	Algemene baten en lasten	-	-	-	-	-
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	5.148	5.286	5.221	5.178	5.172
930	Uitvoering Wet WOZ	-	-	-	-	-
931	Baten OZB gebruikers	234	237	250	264	279
932	Baten OZB eigenaren	2.965	3.122	3.289	3.455	3.629
936	Baten toeristenbelasting	-	45	45	45	45
939	Baten precariobelasting	2	2	2	2	2
940	Heffing en invordering gem.belasting	-	-	-	-	-
942	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
960	Saldo van kostenplaatsen	-	-	-	-	-
980	Mutaties reserves alle programma's	6.250	948	462	301	254
	Totaal baten dekkingsmiddelen	26.098	21.982	21.651	21.603	21.688
	per saldo dekkingsmiddelen	16.507-	16.707-	16.221-	16.000-	15.915-

Vergelijking van de begroting 2017 met 2018 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

Te verklaren verschillen 2017-2018 Algemene dekkingsmiddelen			
000	Salariskosten overhead	327-	Nadeel
000	Salariskosten belastingen	45-	Nadeel
000	Materiele overhead	309	Voordeel
911	Geldl. en uitzettingen < 1 jaar	-	
913	Overige financiële middelen	4	Voordeel
914	Geldl. en uitzettingen ≥ 1 jaar	-	
921	Uitkeringen gemeentefonds	832	Voordeel
922	Algemene baten en lasten	747-	Nadeel
923	Uitkering deelfonds sociaal domein	138	Voordeel
930	Uitvoering Wet WOZ	-	
931	Baten OZB gebruikers	3	Voordeel
932	Baten OZB eigenaren	157	Voordeel
936	Baten toeristenbelasting	45	Voordeel
939	Baten precariobelasting	-	
940	Heffing & invordering gem.belasting	-	
942	Vennootschapsbelasting	-	
960	Saldo van kostenplaatsen	5.131	Voordeel
980	Mutaties reserves alle programma's	5.300-	Nadeel
Totaal		200	Voordeel

Verklaring verschillen 2017 – 2018

000 Salariskosten overhead - € 327.000 Nadeel

000 Salariskosten belastingen - € 45.000 Nadeel

000 Materiele overhead - € 309.000 Voordeel

- Door personeelsverschuivingen en loonindexeringen stijgen de salariskosten/overhead in 2018

913 Overige financiële middelen - € 4.000 Voordeel

- De raming van het dividend van de BNG valt in 2018 hoger uit

921 Uitkeringen gemeentefonds - € 832.000 Voordeel

- Voor een toelichting op de algemene uitkering wordt verwezen naar de separate toelichting voor in de begroting

922 Algemene baten en lasten - € 747.000 Nadeel

- De begroting 2018 is gemaakt na de verwerking van de cijfers van de 5^e turap. Rekening houdend met het nadelige saldo van deze 5^e turap en het geraamde bedrag voor 2018 voor onvoorzien wordt hier administratief dit verschil verwerkt

923 Uitkering deelfonds sociaal domein - € 138.000 Voordeel

- Voor een toelichting op de algemene uitkering wordt verwezen naar de separate toelichting voor in de begroting

931 Baten OZB gebruikers - € 3.000 Voordeel

- Geen verschil van betekenis

932 Baten OZB eigenaren - € 157.000 Voordeel

- Door nieuwbouw en stijging van de tarieven stijgen de totale opbrengsten

936 Baten toeristenbelasting - € 45.000 Voordeel

- Dit betreft een nieuwe post in de begroting 2018

960 Saldo van kostenplaatsen - € 5.131.000 Voordeel

980 Mutaties reserves van alle programma's - € 5.300.000 Nadeel

- Per saldo een nadeel van 169.000 wordt verklaard door:
 - Storting in de reserve openbare ruimte en bruggen van 75.000
 - Lagere onttrekking reserve vrij besteedbaar voor eenmalige zaken

Toelichting meerjarenramingen

921 Uitkeringen gemeentefonds

- Voor de algemene uitkering wordt verwezen naar de toelichting voorin de begroting

922 Algemene baten en lasten

- Het jaarlijks op te nemen bedrag voor structureel onvoorzien van 90.000 werkt door in de lasten

923 Uitkering deelfonds sociaal domein

- Voor de algemene uitkering wordt verwezen naar de toelichting voorin de begroting

931 Baten OZB gebruikers

- Voordeel a.g.v. tariefstijging

932 Baten OZB eigenaren

- Voordeel a.g.v. tariefstijging en nieuwbouw

980 Mutaties reserves van alle programma's

- Afbouw van de onttrekking uit de reserve bouwfonds ten gunste van de exploitatie met jaarlijks 10.000
- Afbouw van de onttrekking uit de reserve wettelijke verplichtingen ten gunste van de exploitatie
- Lagere onttrekking reserve vrij besteedbaar voor eenmalige zaken

Deel 2: Paragrafen

Paragraaf A lokale heffingen

In deze paragraaf wordt het beleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
35	WOZ-waarde woningen (€)	De gemiddelde WOZ-waarde	Waalre	299.000	n.n.b.	COELO, Groningen 2016 en 2017
			Landelijk	219.000	n.n.b.	
38	Woonlasten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1-persoons huishouden	Waalre	639	653	COELO, Groningen 2016 en 2017
			Landelijk	643	644	
39	Woonlasten (€) meer-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer-persoons huishouden	Waalre	711	727	COELO, Groningen 2016 en 2017
			Landelijk	723	723	

Belastingbeleid gemeente Waalre

De gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de profijtbelastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid proberen wij de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. De gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de raad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting en de nieuw in te voeren toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij een bepaalde vergoeding wordt betaald voor specifieke door de gemeente verleende diensten. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten. Bij retributies mag de opbrengst niet boven de uitgaven van een dienst uitkomen.

Vanaf de begroting 2017 is het volgens de BBV verplicht om in deze paragraaf uiteen te zetten hoe bij de berekening van tarieven van heffingen wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

WOZ, Onroerende zaakbelastingen (Ozb), heffingen en leges

Hertaxatie 2018 Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Jaarlijks worden WOZ-beschikkingen met een nieuwe waarde naar de inwoners gezonden. De hertaxatie voor het belastingjaar 2018 vindt plaats op basis van de waarde-peildatum 1 januari 2017. De Wet WOZ schrijft namelijk voor dat gemeenten een waarde vaststellen zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. De gemeente heeft zodoende de tijd om marktcijfers (verkopen, huurprijzen enzovoorts) die in de loop van het jaar gerealiseerd worden te analyseren en een reële schatting te doen van marktsituatie op de waarde-peildatum. De Wet WOZ wordt voor de inwoner steeds belangrijker. De door de gemeente vastgestelde WOZ-waarde wordt voor steeds meer belastingen gebruikt (bijvoorbeeld waterschapslasten en erfbelasting). Inwoners en bedrijven kunnen tegen de WOZ-waarde bezwaar maken en/of beroep instellen bij de rechter.

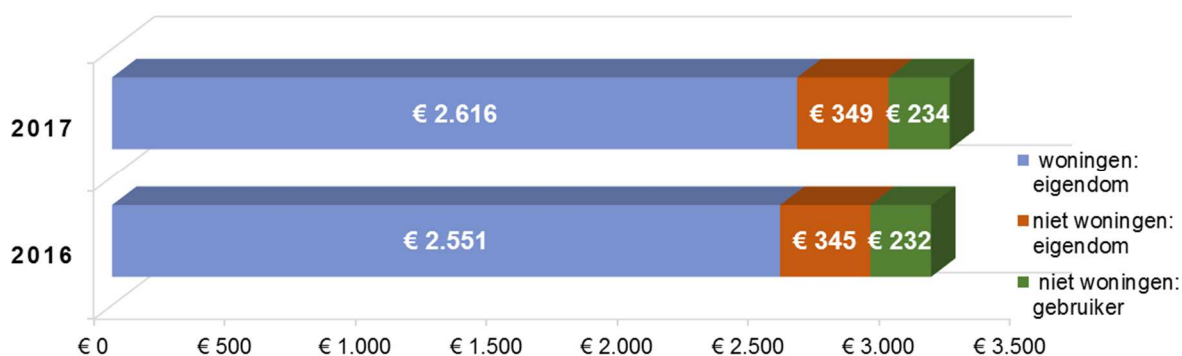
Onroerende zaakbelastingen (Ozb)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' worden directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De heffingsmaatstaf voor de OZB is de vastgestelde waarde van een onroerende zaak. Deze waarde wordt vastgesteld op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). De raming van de opbrengst ozb is voor 2018 aangepast met de trendmatige verhoging van 2,5 % plus nieuwbouw. Daarnaast is er gekozen voor een extra verhoging van 2,5% waardoor de totale stijging 5% is.

Geraamde opbrengst Ozb

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. Er gelden afzonderlijke tarieven voor eenpersoons-huishoudens en meerpersoonshuishoudens. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalverwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak.

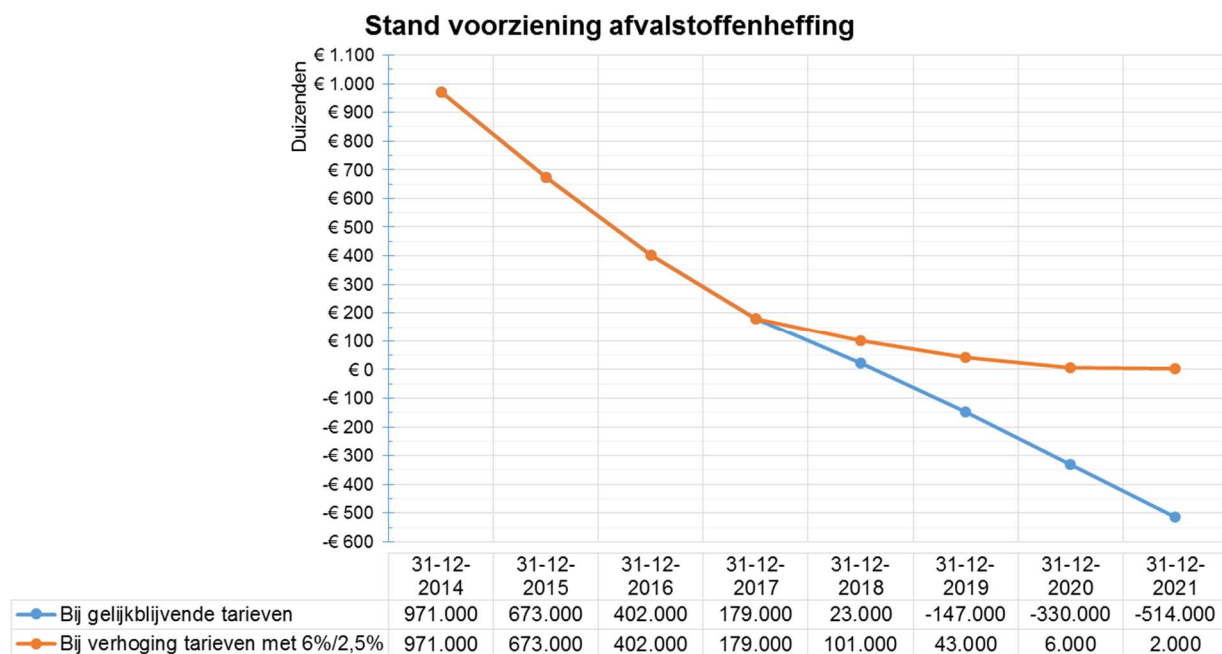
In 2018 worden de volgende kosten geraamd voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, welke dus toegerekend moeten worden aan de afvalstoffenheffing:

Vuil verwijderen langs wegen	€	85.000
Directe personele kosten	€	69.000
Overhead	€	110.000
Inzamelen huisvuil	€	1.149.000
Uitgaven kwijtschelding	€	37.000
Opbrengst inzamelen huisvuil	€	-347.000
BTW	€	253.000
Totaal	€	1.356.000

De uitgaven voor 2018 gaan naar verwachting sterker stijgen dan eerder geraamd. Dat heeft te maken met een sterke stijging van lonen van personeel in de transportsector, loonstijging van eigen uren en een hogere toerekening van overhead dan eerder voorzien. Daarnaast wordt al rekening gehouden met reeds eerder voorziene verlaging van de opbrengsten van het Afvalfonds voor de inzameling van verpakkingsafval.

Tot 2014 heeft de afvalstoffenheffing meer opgebracht dan gekost. De meeropbrengsten zijn gereserveerd in een voorziening. Vanaf 2014 hebben inwoners van Waalre het te veel betaalde weer teruggekregen door korting op de tarieven door jaarlijks een bedrag uit deze voorziening te onttrekken. Inmiddels is de stand van de voorzieningen echter zo laag geworden, dat dergelijke onttrekkingen niet langer meer gecontinueerd kunnen worden. Dit is mede het gevolg van het tekort over 2016 van € 75.000, zoals gemeld in de Jaarrekening 2016, dat ten laste van de voorziening afvalstoffenheffing is gegaan. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2018 in deze meerjarenbegroting 2018 - 2021 is een doorkijk gemaakt naar de ontwikkeling van de kosten, de tarieven en de voorziening tot en met 2021. Indien de tarieven van 2017 gehandhaafd blijven voor 2018 e.v., ontstaat in 2019 feitelijk een negatief saldo op de voorziening afvalstoffenheffing. Dit is

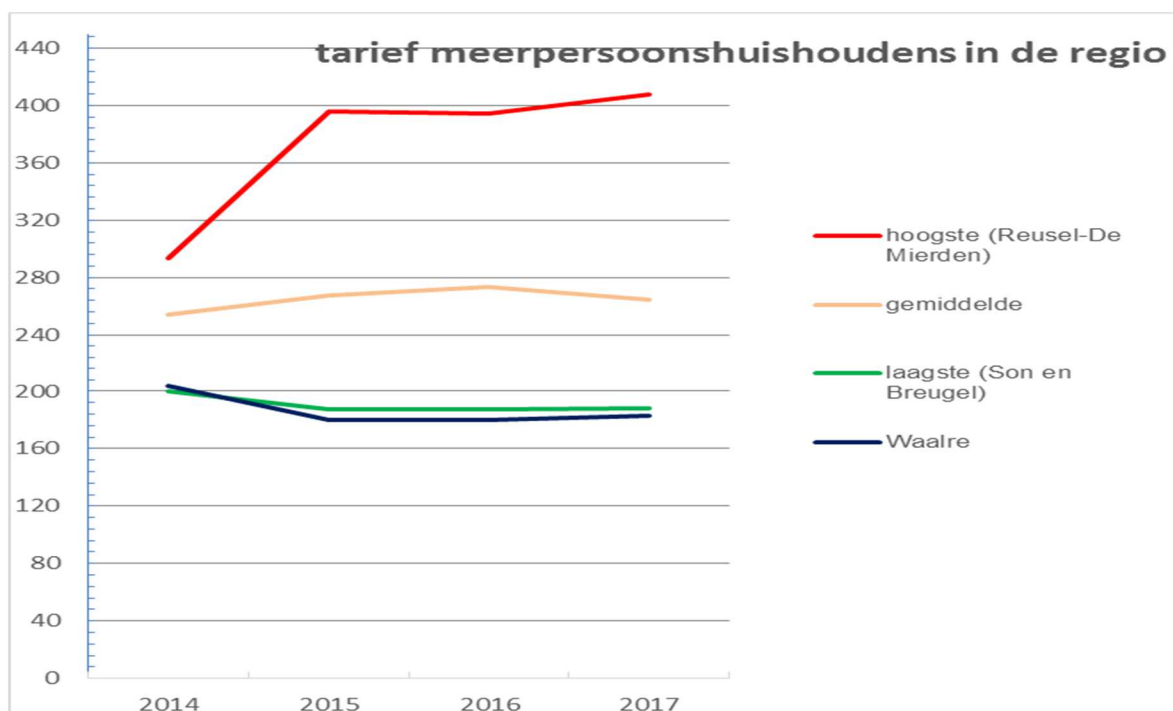
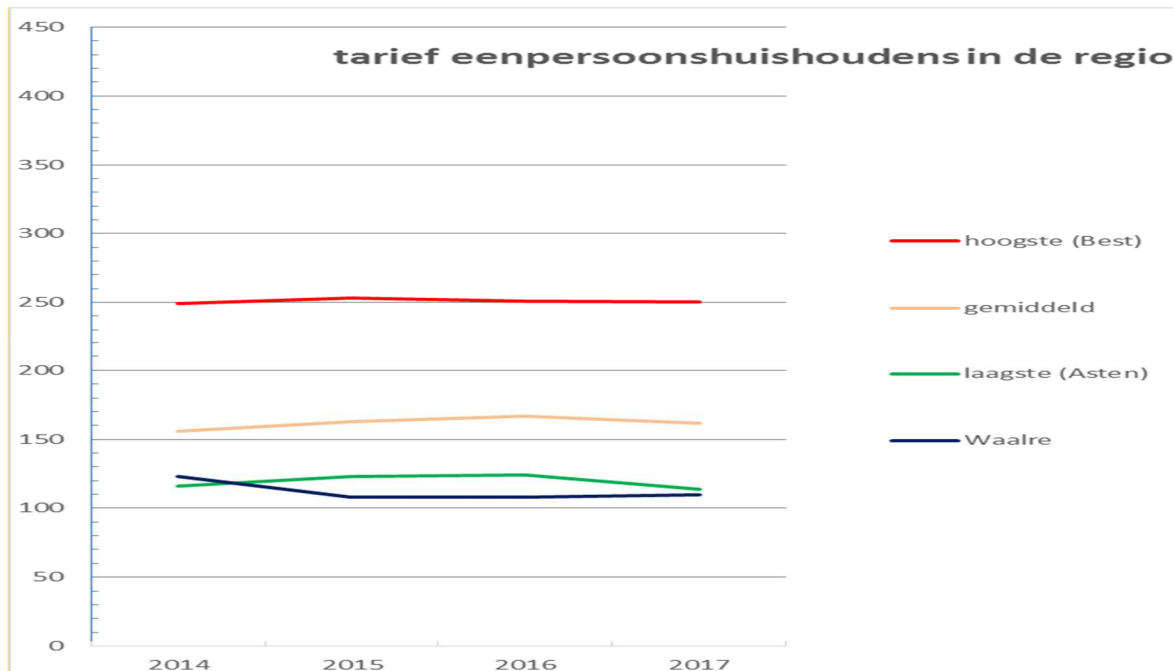
niet toegestaan. Door de tarieven vanaf 2018 te indexeren met 6% in 2018 en vanaf 2019 trendmatig met 2,5% te verhogen resteert in 2021 ca. € 2.000 in de voorziening bij gelijkblijvende samenstelling van huishoudens en gelijkblijvende kosten per huishouden. Zie onderstaande grafiek.

De tarieven afvalstoffenheffing ontwikkelen zich van 2017 -2021 in de berekening van voorgaande als volgt:

Afvalstoffenheffing	2017	2018	2019	2020	2021
1 pers. huishouden	€ 110	€ 117	€ 120	€ 123	€ 126
meer pers. huishouden	€ 183	€ 195	€ 200	€ 205	€ 210

De huidige tarieven afvalstoffenheffing zijn de laagste in de regio. Ook in 2018 zullen de hogere tarieven van Waalre nog tot de laagste in de regio behoren. In de navolgende grafieken zijn de tarieven voor eenpersoonshuishouden en meerpersoonshuishoudens voor de regio weergegeven voor de jaren 2014 tot 2018. De cijfers zijn afkomstig van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO).

In onderstaande tabel wordt voor 2015 tot en met 2018 de ontwikkeling weergegeven van:

- de kosten die verhaald moeten worden middels de afvalstoffenheffing;
- benodigde tarieven om de kosten 100 % te dekken;
- de onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing, waardoor inwoners een korting op de tarieven kunnen krijgen;
- de vastgestelde tarieven (dus inclusief de korting);
- de werkelijke kostendekkendheid van de gehanteerde tarieven.

Tarieven en kostendekkendheid afvalstoffenheffing	2015	2016	2017	2018
Te verhalen kosten	€ 1.482.000	€ 1.442.000	€ 1.325.000	€ 1.356.000
100% kostendekkend tarief				
1 pers. huishouden	€ 144	€ 141	€ 128	€ 130
meer pers. huishouden	€ 226	€ 223	€ 202	€ 204
Onttrekking uit voorziening	€ 298.000	€ 271.000	€ 138.000	€ 77.000
Resterende te verhalen kosten	€ 1.184.000	€ 1.171.000	€ 1.187.000	€ 1.279.000
Vastgesteld tarief				
1 pers. huishouden	€ 108	€ 108	€ 110	€ 117
meer pers. huishouden	€ 180	€ 180	€ 183	€ 195
Werkelijke kostendekkendheid tarieven	79,9%	81,2%	89,6%	94,3%

De begrote bedragen voor afvalinzameling zijn gebaseerd op de continuering van het huidige afvalinzamelsysteem.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object, die op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De gemeente mag geen winst op de rioolheffing maken. In 2018 worden, exclusief de vereiste storting in de voorziening t.b.v. het GRP de volgende kosten toegerekend:

Rioolbeheer	€ 47.000
Pompen en riolen	€ 452.000
Huisaansluitingen	€ 2.500
Rioolontstoppingen	€ 72.000
Waterlossingen en sloten	€ 35.000
Directe personele kosten	€ 26.000
Overhead	€ 116.000
BTW	€ 104.000
Totaal	€ 854.500

Het beleid van de gemeente is dat de taak riolering kostendekkend is. In december 2017 zal een nieuw verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vastgesteld worden. Hierin worden de nieuwe tarieven rioolheffing opgenomen voor een periode van 5 jaar, 2018 t/m 2022. Na de scenario doorrekening, medio oktober, zijn de voorlopige cijfers bekend. Pas dan kunnen de tarieven berekend worden op basis van de geraamde lasten waarbij rekening gehouden wordt dat de tarieven kostendekkend moeten zijn.

Tarieven en kostendekkendheid

Tarieven en kostendekkendheid riolering	2017	2018
heffing per aansluiting	€ 192	€ 198
geraamde opbrengst	€ 1.502.000	€ 1.554.300
(toegerekende) kosten begrotingsjaar	€ 844.000	€ 855.000
Storting in voorziening	€ 658.000	€ 705.000
kostendekkendheid tarieven	100%	100%

Leges

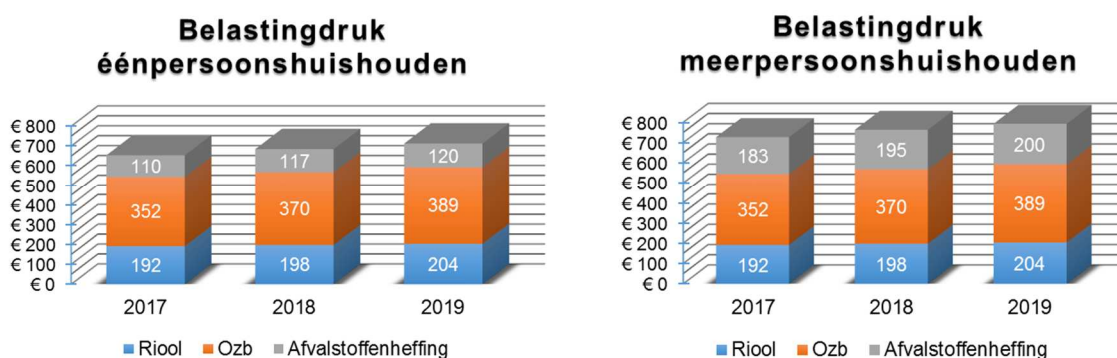
Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld het

verstrekken van een document zijn zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. De diensten en bijbehorende tarieven zijn opgenomen in de door de raad vast te stellen legesverordening.

Gemeentelijke belastingdruk per huishouden

In de volgende tabel staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen per één- en meerpersoonshuishouden. In de figuren staat hoe deze is opgebouwd. Voor de OZB gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde.

Totale gemiddelde belastingdruk	2017	2018	2019
éénpersoonshuishouden	€ 654	€ 685	€ 713
meerpersoonshuishouden	€ 727	€ 763	€ 793
Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar	2,24%	4,63%	3,85%

Toelichting belastingdruk

Elke gemeente kan in het kader van de gemeentelijke autonomie uitgaven doen voor een hoger voorzieningenniveau en dat kost belastinggeld. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt gerekend het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

Gemiddelde woonlasten 2017 bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop met de muis kan worden geklikt om de tarieven van elke gemeente in beeld te krijgen. De gemeente Waalre heeft in 2017 van de toen 388 geregistreerde gemeenten en deelgemeenten de 157e plaats voor wat betreft de belastingdruk. Uit de tabel op de volgende pagina blijkt, dat de woonlasten

voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal iets onder een gemiddeld niveau liggen. Regionaal gezien zijn we op een 5e plaats gebleven.

Rangnr Regio	plaats	huishouden 1 p	huishouden >1 p	Rangnr NL 2015	Rangnr NL 2016	Rangnr NL*
1	Veldhoven	515	581	18	15	13
2	Eindhoven	529	601	15	20	23
3	Geldrop-Mierlo	508	617	20	30	33
4	Best	668	668	92	74	80
5	Waalre	653	727	136	132	157
6	Valkenswaard	714	782	259	251	262
7	Cranendonck	667	788	249	298	275
8	Eersel	598	829	277	323	325
9	Bergeijk	628	846	350	339	341
10	Bladel	534	846	307	367	342
11	Heeze Leende	755	984	398	385	389
12	Nuenen ca	734	1007	400	391	391
Gemiddeld Nederland			723			

*Conform CBS heeft Nederland 388 gemeenten. www.Coelo.nl rekent in 2017 met 398 (deel)gemeenten.

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100 % van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Toeristenbelasting

In juni 2017 heeft de raad besloten om per 1 januari 2018 een toeristenbelasting in te voeren. De toeristenbelasting wordt betaald door degenen die binnen onze gemeente verblijft in o.a. hotels, pensions en vakantieverblijven en niet als ingezetenen zijn ingeschreven. Na invoering worden structurele baten geraamd op € 50.000 en structurele lasten voor de uitvoering op € 5.000.

Toeristenbelasting	2017	2018	2019
Geraamde opbrengst	€ 0	€ 45.000	€ 45.000

Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over?

Waalre is financieel gezond en het is belangrijk dat dit zo blijft. Alleen dan kan Waalre haar taken uitvoeren. In deze paragraaf wordt daarom inzicht verschaft in de financiële positie van Waalre door in te gaan op twee onderdelen:

- Risicomangement en Weerstandsvermogen; en
- Financiële kengetallen.

Het onderdeel risicomangement en weerstandsvermogen gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor wordt ingegaan op de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio).

In het onderdeel financiële kengetallen wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Waalre op basis vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplichte kengetallen.

Risicomangement en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van Waalre is het vermogen waarover Waalre beschikt om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio (beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigd weerstandscapaciteit). Voor de objectivering van de hoogte van het benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen. Om de ratio te duiden maken we gebruik van onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomangement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Allereerst wordt de conclusie over Waalre weerstandsvermogen weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigd weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) is voor Waalre in 2018 (EUR 12.110.207 / EUR 2.285.465 =) 5,30. Dit betekent dat ons weerstandsvermogen volgens de waarderingstabel op dit moment uitstekend is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van 90%) alle ge-inventariseerde risico's opvangen. Stille reserves (ad. € 4.295.000) en fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Indien deze buiten beschouwing worden gelaten is het weerstandsvermogen nog steeds hoger dan twee, namelijk 2,76. In categorie A (Uitstekend).

In 2017 was het weerstandsvermogen (op begrotingsbasis) van Waalre 5,6 (en 2,8 indien de stille reserves en fictieve belastingcapaciteit buiten beschouwing worden gelaten). Het weerstandsvermogen is afgenomen als gevolg van de toename van de beschikbare weerstandscapaciteit van € 11.672.855 in 2017 naar € 12.110.207 voor 2018 door een stijging van de reserve vrij besteedbaar. Daarnaast is het weerstandsvermogen beïnvloed door de toename van de benodigde weerstandscapaciteit van € 2.085.822 in 2017 naar € 2.285.465 in 2018. De risico-analyse van 2018 is verder uitgebreid waardoor er een beter inzicht is gekomen in de risico's voor de gemeente. De uitgebreide analyse levert ook een hoger risicowaarde op, waardoor er een verhoging is ontstaan voor het benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 222.000

Met uw raad zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de ratio voor het weerstandsvermogen. In plaats daarvan is met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen een absolute omvang van de ondergrens voor de Algemene bufferreserve vastgesteld ad. € 2.500.000 als laatste "achtervang". Waalre voldoet met een Algemene reserve ad. € 3.617.000 wel aan deze ondergrens.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt. Bijvoorbeeld door het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Tenslotte heb wij de risico's beoordeeld door ze, een kleur gegeven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Zie *Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling*. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x 1.000) \ Kans	Zeerklein 10%	Klein 25%	Gemiddeld 50%	Groot 75%	Zeergroot 90%
≥ €1.000	Yellow	Orange	Red	Red	Red
€500 - €1.000	Yellow	Orange	Orange	Red	Red
€250 < €500	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Red
€100 < €250	Green	Yellow	Yellow	Orange	Orange
€50 < €100	Green	Green	Yellow	Yellow	Orange
< €50	Green	Green	Green	Yellow	Yellow

Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling

Hierna treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en –beoordeling aan.

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
1	Jeugdzorg	Jeugdzorg is een open einde regeling. Door de korting op het budget loopt Waalre een risico.	50%	€ 500.000	€ 250.000	Orange	Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. D.m.v. PlusTeam op langere termijn doelmatiger zorg bieden. Reserve Sociaal Domein biedt incidentele opvang voor hoge kosten.
2	WMO	De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), is een open einde regeling. Door bedragen laag (aan de onderkant) te begroten worden de risico's hoger.	50%	€ 500.000	€ 250.000	Orange	Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. Risico neemt toe door verlaging budget. Ook hiervoor dient reserve Sociale Domein als incidentele opvang.
3	Plus Team	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvermogen.			€ 35.655	Green	Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting PlusTeam. In deze begroting is een risicoparaagraaf opgenomen waarin vermeld is hoe men risico's beheerst. (30% * € 118.850).
4	GGD	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.			€ 27.500	Green	Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. overleg met de GGD over hun begroting en jaarrekening.
5	Instream statushouders	Kan gevolgen hebben voor meerdere disciplines binnen de gemeentelijke begroting.	75%	€ 250.000	€ 187.500	Orange	Periodieke monitoring van de gevolgen voor Waalre.
6	Vennootschapsbelasting	Gemeenten zijn belastingplichtig voor activiteiten waar zij zich als een onderneming gedragen.	50%	€ 10.000	€ 5.000	Green	Op basis van een gedegen inventarisatie om onverwachte belastingaanslagen (vpb) en boetes te voorkomen lijkt het risico voor Waalre alleen eventuele winsten uit grondexploitatie te betreffen. Dit kan worden opgevangen binnen de grondexploitatiegebieden of reserve grondexploitatie.
7	Bouwgrond-exploitatie	Realisatie verwachte opbrengst is onzeker. Merkbaar is wel dat de woningmarkt is verbeterd. Risico's worden per gebied gekwantificeerd in de exploitatieopzet.	10%	€ 1.158.000	€ 115.800	Yellow	Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Als buffer is een deel van de algemene reserve beschikbaar. Zie verder paragraaf G.
8	Appartementen-complex	Ontwikkelaar kleinschalig appartementencomplex heeft Waalre aansprakelijk gesteld voor substantieel bedrag (vertragings)schade a.g.v. onjuist doorlopen procedure.	25%	€ 1.700.000	€ 425.000	Orange	Eind 2016 heeft de rechtbank bepaald dat ontwikkelaar recht heeft op vergoeding van het renteverlies a.g.v. vertraging en gemaakte juridische kosten. Nagenoeg alle andere geclaimde schadegronden zijn afgewezen. Deze schade valt onder het maximaal verzekerd bedrag en heeft dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente. Wel is de ontwikkelaar tegen deze uitspraak in beroep gegaan. Het risico blijft dus bestaan.
9	Sportparken	Huur nieuwe sportvelden is verhoogd. Indien de Stichting de huur van de sportvelden niet kan betalen zijn wij verantwoordelijk voor de gehele kapitaallast.	10%	€ 50.000	€ 5.000	Green	Periodiek overleg met de Stichting aangaande hun financiële positie.
10	Onderhoud sportparken	Per juli 2014 is onderhoud sportparken overgedragen aan sportstichting Waalre. Indien de Stichting dit onvoldoende uitvoert kan dit de gemeente extra kosten.	10%	€ 50.000	€ 5.000	Green	Jaarlijks wordt een keuring uitgevoerd om te monitoren of de subsidie afdoende is voor het gewenste niveau van onderhoud.
11	Sportparken	Vanuit het rijk is een belastingwijziging (BTW) aangekondigd. Mogelijk dient eenmalig een deel van de terugontvangen BTW over de investering t.b.v. de renovatie van de buitensportaccommodatie Aalst terugbetaald te worden aan de belastingdienst.	25%	€ 136.000	€ 34.000	Orange	
11a	Sportparken	Daarnaast kan de BTW wijziging een structurele last betekenen.	50%	€ 10.000	€ 5.000	Green	

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
12	Bijdrage realisatie N69	Extra onderhoudskosten N69 na overdracht van provincie naar gemeente Waalre. Gaat drie jaar na ingebruikname spelen (+/- 2018).	75%	€ 165.000	€ 123.750		Structurele ophoging van onderhoudsbudget wegen is noodzakelijk. Grootte van onderhoudsbudget is afhankelijk van de bijdrage provincie bij overdracht.
13	Gewaarborgde geldleningen	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	€ 25.000.000	€ 250.000		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties.
14	Bodemsanering	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	€ 500.000	€ 50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomsituatie en mate van bodemverontreiniging.
15	Zwerfvuil/ illegale stort	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en vervoorzaker is zelden te achterhalen.	75%	€ 100.000	€ 75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
16	Vuilverwerking Attero	I.v.m. het lager aangeboden aantal tonnages restafval dan afgesproken, wordt door vuilverwerkingsbedrijf Attero een schadebedrag geclaimd.	25%	€ 190.000	€ 47.500		Inmiddels is er een uitspraak van de rechter waarin de vordering is afgewezen. Attero heeft in april 2016 een vordering tot vernietiging van dit vonnis ingediend. Het risico blijft daarom staan. Het contract met Attero is per 1 februari 2017 afgelopen. Het mogelijke risico neemt dus niet meer verder toe.
17	Volumebesluit volkshuisvesting	Op basis van voorgeschiedenis kunnen de woningcorporaties die in Waalre werkzaam zijn eventueel nog aanspraak maken op de middelen die vroeger beschikbaar waren binnen het zogeheten "volumebesluit volkshuisvesting".	10%	€ 167.000	€ 16.700		Voorheen was een krediet beschikbaar gesteld (ca. 167.000 euro). Het krediet komt te vervallen bij vaststelling jaarstukken 2016.
18	Onderzoek bruggen	Indien uit globale herberekening, in 2017 en 2018, blijkt dat een of meerdere bruggen niet voldoen aan de huidige eisen, dan dient rekening te worden gehouden met een aanvullende berekening. De kosten voor een dergelijk onderzoek wordt bij zeven bruggen geraamd op € 100.000,-	25%	€ 100.000	€ 25.000		Blijkt uit dat onderzoek dat een brug niet voldoet dan is een beperking van de maximale aslast een optie (verkeersbord plaatsen) of verstevigen van de brug. De kosten hiervan zijn pas duidelijk na het onderzoek.
19	Bruggen	Mocht blijken dat uit inspectie bij een aantal bruggen maatregelen genomen moet worden dan is hier financiële dekking voor nodig.	10%	€ 1.000.000	€ 100.000		In de begroting 2018 een eerste aanvang om reserves te creëren voor wegen, groen en bruggen.
20	Wegen	Structurele vervanging/ onderhoud van wegen werd in het verleden gedekt uit reserves. Wenselijk is dat hier een structurele oplossing voor is.	10%	€ 2.000.000	€ 200.000		In de begroting 2018 een eerste aanvang om reserves te creëren voor wegen, groen en bruggen.
21	Schadeclaims	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25%	€ 10.000	€ 2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
22	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich voor op het moment van eventuele collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2014 - 2018.	25%	€ 600.000	€ 150.000		Wachtgeld wordt in de jaarlijkse exploitatie verantwoord. Jaarlijkse actualisatie van de verplichting
23	Informatie veiligheid	De primaire en ondersteunende processen van de gemeente Waalre zijn in hoge mate afhankelijk van een adequate informatievoorziening en betrouwbare informatiesystemen. Mede door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties voor gemeenten van groot belang. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente Waalre. Kwetsbaarheid van o.a. informatiesystemen en daarmee ook de bescherming van persoonsgegevens vormen een risico.	5%	€ 250.000	€ 12.500		Informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld. Een GAP en impactanalyse zijn gemaakt. De uitrol van dit beleid en de kwetsbaarheden in de GAP analyse wordt uitgerold door middel van een informatiebeveiligingsplan. Een informatiebeveiligingsorganisatie is inmiddels samengesteld.
24	Datalekken	Op 1 januari 2016 is de Wet meldplicht datalekken in werking getreden. Waalre slaat veel persoonsgegevens op. Deze zijn vertrouwelijk en mogen vaak niet openbaar worden gemaakt. Gebeurt dit toch onbedoeld dan is er sprake van een datalek. Als een datalek geschied dan dient er een melding te worden gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Gebeurt dit niet of niet tijdig dan kan de AP een bestuurlijke boete van maximaal € 820.000 opleggen.	5%	€ 820.000	€ 41.000		Een protocol Meldplicht Datalekken is opgesteld binnen de gemeente Waalre. Alle medewerkers binnen de gemeente zijn geïnformeerd over het onderwerp Datalekken. Daarnaast is een zgn. leerzame lunch gehouden waarbij alle medewerkers zijn geïnformeerd.
					€ 2.439.405	Subtotaal	
					€ 2.195.465	Subtotaal 90%	
23	Risico's onvoorzien	Stelpost voor gebeurtenissen met een niet gekwantificeerd/benoemd negatief gevolg.			€ 100.000	N.v.t.	
					€ 2.285.465	90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit	

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de opbouw van Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit 2018				
	2017		2018	
	<u>Incidenteel</u>	<u>Structureel</u>	<u>Incidenteel</u>	<u>Structureel</u>
a. exploitatie				
-Ruimte OZB belasting (fictief)		€ 1.500.000		€ 1.500.000
-post onvoorzien (regulier)	€ 74.000	€ 90.000	€ 100.000	€ 90.000
	€ 74.000	€ 1.590.000	€ 100.000	€ 1.590.000
b. vermogen				
- algemene buffer reserve	€ 3.617.067		€ 3.617.067	
- algemene reserve grondexploitatie	€ 723.812		€ 595.815	
- algemene reserve sociaal domein	€ 1.000.000		€ 750.000	
- algemene reserve vrij besteedbaar	€ 372.976		€ 1.162.325	
- stille reserves	€ 4.295.000		€ 4.295.000	
	€ 10.008.855	€ -	€ 10.420.207	€ -
Totale weerstandscapaciteit	€ 10.082.855	€ 1.590.000	€ 10.520.207	€ 1.590.000
Incidenteel en structureel samen		€ 11.672.855		€ 12.110.207

Berekening weerstandscapaciteit 2018

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre voor 2018 dus uit op uit op:

$$\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 12.110.207}{€ 2.285.465} = 5,30$$

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. De verwachting is dat in de komende jaren normen ontwikkeld worden en er wellicht ook een landelijke normering komt. Voorsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel.

Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de 5 kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd. Het oordeel wordt op basis van bovenstaande tabel weergegeven.

Kengetal	Rekening 2015	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Oordeel	
1a	Netto schuldquote	-18,4%	-16,9%	-2,5%	4,3%	Voldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-20,4%	-18,5%	-3,9%	3,3%	Voldoende
2	De solvabiliteitsratio	49,7%	46,2%	28,9%	25,8%	Matig
3	Kengetal grondexploitatie	13,8%	10,5%	8,7%	1,6%	Voldoende
4	Structurele exploitatieruimte	1,1%	0,4%	0,1%	0,1%	Matig
5	Belastingcapaciteit	99,0%	98,3%	100,6%	105,5%	Onvoldoende

Conclusie op basis van de kengetallen

Waalre laat een gezonde financiële basis zien. Twee van de vijf kengetallen laten een (zeer ruime) voldoende oordeel zien en drie een matig.

De kengetallen Netto Schuldquote en Solvabiliteitsratio is gaan dalen door investeringen vanuit het eigen vermogen en door het aantrekken van vreemd vermogen. Deze trend zal komende jaren nog doorzetten.

Pas als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen. Hierbij dienen de kengetallen altijd in samenhang te worden beschouwd. Het oordeel van alle kengetallen is gelijk gebleven met het oordeel in de rekening 2016. Zoals al vermeld in de Begroting 2017 zijn vier van de vijf kengetallen licht verslechterd, maar nog voldoende. De Belastingcapaciteit scoort voor het eerst onvoldoende, mede door de stijging van de OZB met 5%.

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

Door de investering in het multifunctioneel gemeentehuis en de Brede School Waalre zal de schuldquote in beperkte mate negatief beïnvloed worden. De ratio gaat van -2,5% naar 4,3%.

De geldmiddelen die korter dan 1 jaar worden uitgezet laten een dalende trend zien, van 2014 (€ 10,8 miljoen) en in 2018 (€ 3,7 miljoen).

2. De solvabiliteitsratio:

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Ongeacht dat de solvabiliteitsratio licht gedaald is, blijft Waalre een gezonde vermogenspositie hebben. Door het aangaan van leningen voor investeringen in de komende jaren zal de ratio richting de 23% gaan in 2019.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde baten. De paragraaf grondbeleid en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) bieden hierin meer inzicht. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Twee maal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Door de dalende trend van het kengetal is het risico van het niet terugverdienen van kosten voor de grondexploitatie zeer beperkt tot nihil.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Het kengetal komt bijna uit op 0% (0,07%), wat inhoudt dat de structureel geraamde kosten, gedekt zijn door de structureel geraamde opbrengsten.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

De WOZ waarde in Waalre (begrotingscijfers 2017) ligt met € 299.000 tegenover € 219.000, 36,5% boven het landelijk gemiddelde. De landelijke WOZ waarde en het landelijk OZB tarief voor 2018 is nog niet bekend, uitgaande van de cijfers van de begroting 2017 is er sprake van het cijfer onvoldoende.

De belastingdruk in Waalre is in 2018 5,5% hoger dan het landelijk gemiddelde in 2017.

Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen gaat over het beheer en onderhoud van wegen, openbaar groen, riolering en gebouwen. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en bijbehorende financiële lasten.

Wegen

Om goed, planmatig, onderhoud te kunnen uitvoeren moet met enige regelmaat de kwaliteit van de verharding worden geïnspecteerd. Dan wordt er ook inzicht verkregen in de budgetten die voor het onderhoud noodzakelijk zijn. De rapportage van zowel de inspectie als de berekening van de benodigde budgetten gebeurt normaliter in een wegenbeheersplan. Een wegenbeheersplan is geen wettelijke verplichting. Uit het wegenbeheersplan (2015-2018) blijkt dat in de periode 2010-2014 de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen van 958.000 m² naar 980.000 m² (380.000 m² asfaltverharding en 500.000 m² elementenverharding).

Voor het reguliere onderhoud is het budget voor 2018 is:

	2018
Straten en pleinen	€ 165.000
Rationeel wegbeheer	€ 213.300
Totaal	€ 378.300

Bovenstaande budgetten hebben betrekking op het zichtbare gedeelte van de verharding. In het wegenbeheersplan is aangegeven dat er geen geld wordt gereserveerd voor groot onderhoud (rehabilitatie) van de wegen. Het reguliere onderhoud wordt vrijwel geheel betaald vanuit het onderhoudsbudget en vervanging vindt meestal plaats in het kader van projecten. Hierbij gaat het om integrale projecten, waarbij riolering, wegen, groen en straatmeubilair gezamenlijk worden aangepakt. Een voorbeeld hiervan is de reconstructie van het Willem Smuldersplein en de Markt.

Uit onderzoek naar de kwaliteit van de onderlagen van de belangrijke ontsluitingswegen, blijkt dat een aantal wegen, ondanks dat deze visueel geen of weinig gebreken vertonen, toch op kortere termijn vervangen zullen moeten worden. Hiervoor is geen budget beschikbaar in de meerjarenbegroting.

Het uitvoeringsplan Openbare Ruimte (Groen, Wegen, Riolering) 2018 – 2024. biedt het kader voor integraal beheer en samenwerking en leidt tot samenhangende planvorming, logische en efficiënte uitvoering en een financieel beheersbaar geheel. Sleutelwoorden hierbij zijn *'integraal'*, *'duurzaam'* en *'samen'*. In het Uitvoeringsplan wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen die *'meeliften'* met vervanging van het riool (en dus voor een groot gedeelte ook bekostigd worden vanuit de rioleringsgelden) en maatregelen waarbij enkel sprake is van vervanging van Groen in combinatie met groot onderhoud wegen.

Om bovenstaande maatregelen in de periode 2018-2024 te kunnen uitvoeren, is het sterk gewenst om met ingang van de begroting 2018 een bedrag ad. € 50.000 te reserveren^{II} voor 2018, € 100.000 voor 2019, € 150.000 voor 2020 en daarna € 200.000 structureel vanaf 2021.

Riolering

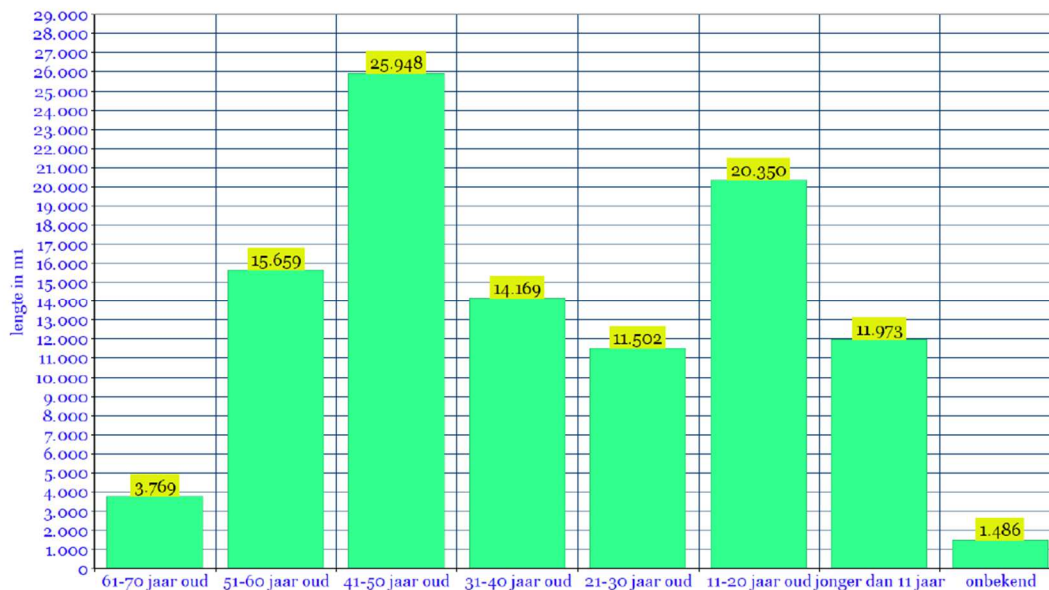
Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioolstelsel zorgt ervoor dat het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving worden verwijderd en dat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het in stand houden van het rioolstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Wet Milieubeheer (Wm). In deze wet is vastgelegd dat de invulling van de zorgplicht inzichtelijke gemaakt moet worden. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Maar riolering maakt ook deel uit van het watersysteem, dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Nationaal Bestuursakkoord Water

De vaste rioleringsgegevens van de gemeente worden in een geautomatiseerd beheersysteem verwerkt. Ook de resultaten van de inspecties zijn in dit beheersysteem opgenomen. De totale lengte van de riolering in de gemeente Waalre bedraagt ca. 105 kilometer waarvan 78 kilometer een gemengd stelsel is. De leeftijdsopbouw van het rioolstelsel is als volgt:

^{II} Let op: Dit bedrag wordt aangewend om een reserve te creëren dan wel voorziening te treffen voor toekomstige kosten aanleg, onderhoud en beheer OR. Onderzoek wordt nog gedaan naar de gewenste financiële vorm, reserve dan wel voorziening. Bekend is al wel dat vulling gewenst is.

Voor informatie over de inkomsten door de rioolheffing en de uitgaven aan het riool, zie paragraaf A Lokale heffingen.

Water

Het onderdeel water bestaat uit de drie onderdelen, sloten, bruggen en wadi's:

Sloten

In totale lengte aan sloten (of waterlossingen) bedraagt ruim 21.900 meter die door de gemeente worden onderhouden. Dit onderhoud bestaat uit één keer per jaar maaien. Vanwege de efficiency is dit onderhoud in hetzelfde bestek ondergebracht als het maaien van de bermen. In deze sloten liggen zo'n 258 duikers ten behoeve van de waterafvoer. Deze zijn het afgelopen jaar gecontroleerd en vrijgemaakt van maaisel. De kosten voor het onderhoud worden betaald uit de rioolheffing. Verder zijn er sloten (ca. 5.000 meter) die in onderhoud zijn bij het Waterschap De Dommel. Dit zijn met name de grotere sloten of sloten waar een riooloverstort op uit komt.

Bruggen

De gemeente Waalre heeft het beheer en onderhoud van 17 vaste bruggen. Deze variëren van kleine voetgangersbruggetjes zoals op de hoek van de Eindhovenseweg/Voorbeeklaan tot de verkeersbrug in de Onze Lieve Vrouwedijk. In de afgelopen jaren werd er € 5.000 gereserveerd voor kleinschalig onderhoud van alle bruggen. Voor groot onderhoud of het vervangen van bruggen is geen geld gereserveerd.

In 2016/17 zijn de bouwtechnische gegevens van alle bruggen geïnventariseerd en aansluitend geïnspecteerd. Uit de inventarisatie blijkt dat van een aantal bruggen geen gegevens beschikbaar zijn over bijvoorbeeld de constructie of toegestane verkeersbelasting. Voor deze bruggen zal aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn. De kosten hiervoor worden geraamd op € 55.000. Aanvullend wordt voorgesteld om in de begroting 2018 een bedrag ad. € 25.000 te reserveren voor onderhoud en vervanging. Dit bedrag loopt via € 50.000 voor 2019 op naar € 100.000 structureel vanaf 2020, vooruitlopend op de definitieve stukken.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is, dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's bedoeld zijn voor het ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren sterk gestegen, in 2016 was dit ruim 6.700 m2. Afhankelijk van de ligging wordt een wadi 1 tot 6 keer per jaar gemaaid. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing.

Openbaar Groen

Openbaar groen is, zeker de laatste jaren, aan verandering onderhevig en de ontwikkelingen gaan snel onder invloed van de betrokkenheid van inwoners bij de woonomgeving, kwaliteit van de leefomgeving, het duurzaamheidsaspect en ontwikkelingen binnen de groene sector. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk om met beleid richting te geven aan de veranderingen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'groen' zijn kaderstellend:

- Groenbeleidsplan "Groen heeft de Toekomst"
- Bomenbeleidsplan gemeente Waalre
- Wet Natuurbescherming
- Plantenziektenwet

Groenbeleidsplan "Groen heeft de Toekomst"

In het groenbeleidsplan is de visie gegeven op het groen binnen de gemeente Waalre. Het belangrijkste doel is het behouden van de kwaliteit van de groenstructuur door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur.

Bomenbeleidsplan gemeente Waalre

De belangrijkste boomstructuren zijn in dit plan vastgelegd. Het behoud van de karakteristieke boomstructuur en een kwalitatief bomenbestand is de belangrijkste doelstelling van het plan.

Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet natuurbescherming vervangt vanaf 1 januari 2017 drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet.

Doel van de Wet natuurbescherming is drieledig: 1. bescherming van de biodiversiteit in Nederland, 2. decentralisatie van verantwoordelijkheden en 3. vereenvoudiging van regels.

Plantenziektenwet

De plantenziektenwet heeft als doel het voorkomen van het optreden en de verspreiding van schadelijke organismen.

Enkele cijfers onderhoud groenvoorzieningen en laan- en straatbomen:

Oppervlakte plantsoenen	34	hectare
Laan- en straatbomen	13.300	stuks
Wegbermen	21	hectare
Begrazingsprojecten	7	hectare
Bloemrijk (nat)grasland en ecologische terreinen	10	hectare
Sloten, watergangen en retentievoorzieningen	2	hectare
Plantsoenmeubilair	165	stuks
Bloembakken	100	stuks
Wisselperken	3	are

Beschikbaar budget voor het jaarlijks onderhoud van de plantsoenen en laanbomen:

- Uitbesteding onderhoud plantsoenen en gazons € 377.500
- Onderhoud laanbomen, meubilair etc. € 110.000
- Maaien bermen, reconstructies € 85.000

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ca. 4.300 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. Jaarlijks wordt het budget in eerste instantie gebruikt voor het verhelpen van storingen, schades en vandalisme. In tweede instantie voor gepland onderhoud zoals preventieve lampvervanging en schilderwerk. Als laatste wordt het budget gebruikt voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Het wijkgericht vervangen van oude armaturen door energiezuinige (LED) lampen, zal ook de komende jaren worden voortgezet, gecombineerd met het vervangen van de oudste lichtmasten bijvoorbeeld langs ontsluitingswegen. Daarmee wordt een verdere besparing gerealiseerd op de energielasten en een verbetering tot stand gebracht van de sociale veiligheid en wordt het omvallen van verroeste masten voorkomen.

Het OVL bestand in Waalre bestaat uit masten, armaturen en lampen.

Masten

Van de 4.300 masten bestaat het overgrote deel uit stalen masten. Hiervan hebben circa 600 masten de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De komende jaren worden deze masten vervangen

Armaturen

Tegelijkertijd met het vervangen van lichtmasten wordt gekeken of het armatuur ook vervangen dient te worden. De meeste echt oude armaturen zijn de laatste jaren vervangen. Bij vervangingen wordt zo veel mogelijk led toegepast. Dit is duurzamer en hiermee wordt meteen bespaard op het energieverbruik.

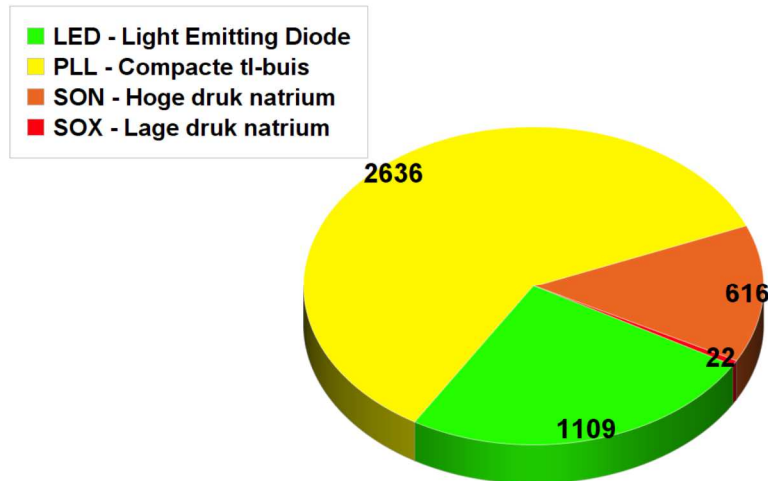
Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hiermee worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Lampenbestand 1-7-2017

(Totaal 4405)

Lampenbestand 1-7-2017 (Totaal 4405)

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 84.000
Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 88.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld te krijgen en houden worden deze panden om de paar jaar geïnspecteerd om input te krijgen voor het (bouwkundig) meerjarenonderhoud. De hoeveelheid panden varieert door de verkoop en aankoop van panden.

In 2018 worden de door het college vastgestelde duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd bij de betrokken panden. Daarnaast wordt er bij het Hazzo een plan ontwikkelt voor een stuk sloop en revitalisatie van het gehele pand.

Het nieuwe gemeentehuis is reeds eind 2017 in gebruik genomen en de verschillende zaken zullen in 2018 worden ge-fine-tuned.

Paragraaf D financiering

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm.

De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld we mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De kasgeldlimiet wordt vastgesteld op basis van een percentage van het begrotingstotaal aan het begin van het jaar, op dit moment 8,5 %. De gemiddelde netto kortlopende schuld per kwartaal mag niet meer bedragen dan genoemd percentage van de totale jaarbegroting. De kasgeldlimiet is voor Waalre op dit moment ca. € 2,5 miljoen. (8.5% * omzet)

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over meerdere jaren.

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven:

Renterisiconorm bedragen * € 1.000					
Nr.	Omschrijving	2018	2019	2020	2021
1	Begrotingstotaal	€ 31.128	€ 30.210	€ 29.795	€ 30.140
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1 * 2)	€ 6.226	€ 6.042	€ 5.959	€ 6.028
4	Renteherzieningen	0	0	0	0
5	Aflossingen	159	161	164	166
6	Bedrag waaromver renterisico gelopen wordt (4+5)	159	161	164	166
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	€ 6.067	€ 5.881	€ 5.795	€ 5.862

De bedragen aan langlopende leningen waar de gemeente Waalre de komende jaren een renterisico over loopt, blijven ruimschoots binnen de wettelijke norm (wet FIDO).

De Wet Fido schrijft ook regels voor het gebruik van het risicovolle beleggingsinstrument derivaten voor. Waalre maakt geen gebruik van derivaten.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat gemeenten meer op hun geldstromen en de hoogte van schulden letten. We spreken van houdbare gemeente financiën als een gemeente ook bij economisch slecht weer genoeg geld overhoudt om aan de schuldverplichtingen te blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. De wet HOF biedt het kabinet de mogelijkheid decentrale overheden gezamenlijk te beboeten bij overschrijding van de zogenaamde "tekortnorm": het collectieve aandeel in het EMU saldo van de decentrale overheden. Op dit moment is nog niet bekend of het rijk voor 2018 een referentiewaarde per gemeente gaat vaststellen.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren moeten gemeenten hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Het drempelbedrag voor overtollige middelen is 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000. Het huidige rente percentage dat hier tegenover staat is 0%, waardoor Waalre helaas dus geen rente ontvangt over haar mogelijke overtollige middelen.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel. Omdat sturing binnen de gemeente op basis van het baten en lasten stelsel geschiedt, kreeg het EMU-saldo binnen gemeenten niet de aandacht in de begrotings- en verantwoordings-cyclus die door het Rijk nodig wordt geacht. Voor gemeenten is het nu echter van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo overschreden worden. Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is het volgens artikel 20 van het BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo. Via de geprognosticeerde balans wordt er meer inzicht verschaft in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor Waalre is opgenomen in de financiële begroting.

Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In de verordening zijn onder andere de algemene doelstellingen voor de financiering en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. Op 18 april 2017 is de Financiële Verordening Waalre 2017 vastgesteld.

Treasurystatuut

Het treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. In het Treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor de gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasury-activiteiten;
- planning- en controlcyclus;
- interne en externe controle.

Het Treasurystatuut Waalre is op 18 oktober 2016 door de Raad vastgesteld.

Uitgangspunten treasury-activiteiten

Voor de meerjarenramingen 2018-2021 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasury-activiteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het Treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.
- Op basis van de liquiditeitsbegroting wordt de financieringsbehoefte bepaald. De uitvoering van de financieringsbehoefte dient plaats te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving.

Financieringsbehoefte

In Waalre is op dit moment nog sprake van een financieringsoverschot. Wel is, gezien de verwachting dat dit overschot lopende 2017 verandert in een financieringstekort, gekozen om de aanschaf van pand brede school Ekenrooi extern te financieren.

Financieringsbehoefte (bedragen * € 1.000)					
Per datum	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	31-12-2021
Financieringssaldo	2.868	281	2.591	8.244	8.736
	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>

Bij een financieringstekort geldt op dit moment een rentepercentage voor kortlopende leningen (< 1 jaar) van ca. 0,1 % en voor langlopende leningen (> 1 jaar) van ca. 2,0%.

Renteoverzicht

Conform de BBV wordt sinds de begroting 2017 binnen Waalre alleen nog gerekend met werkelijke rentelasten. In onderstaand rekenschema staat de prognose voor 2018 voor Waalre opgenomen.

Rente schema

a. De externe rente over de korte en lange financiering	105.846		
b. De externe rente baten	-/- <u>0</u>		
Totaal door te rekenen externe rente		105.846	
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-/- 0		
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- <u>105.846</u>	-/- <u>105.846</u>	
Saldo door te rekenen externe rente			0
d1. rente over eigen vermogen	0		
d2. rente over voorzieningen* (gewaardeerd op contante waarde)	<u>19.789</u>		
De aan taakvelden toe te rekenen rente		+/- <u>19.789</u>	<u>19.789</u>
e. De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente			-/- <u>19.789</u>
f. Renteresultaat op treasury			<u>-</u>

*Zie overzicht reserves en voorzieningen.

Rente toerekening

De rente die in het bovenstaande rekenschema is opgenomen, is toe te rekenen aan de brede school Ekenrooi en toe te rekenen aan de personele voorzieningen.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering na. Dit is van groot belang bij het kunnen uitoefenen van de controlerende taak van de raad. Dit lukt alleen met een betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Volgens de vastgestelde verordeningen legt het college verantwoording af over de bedrijfsvoering aan de raad. Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

Beleidsindicatoren			Gemeente/ referent	201 6	2017	Bron
Nr	Indicator	Omschrijving				
1	Formatie	Het aantal fte per 1000 inwoners	Waalre	5,5 (93,3 fte)	5,6 (95,13 fte)	Eigen gegevens en Pers. monitor AO fonds gemeenten
			Vergelijkbare gemeenten	7,6	7,6	
2	Bezetting	Het aantal fte per 1000 inwoners	Waalre	4,9 (83,6 fte)	5 (85,2 fte)	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	
3	Apparaats- kosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Waalre	€ 450	Niet beschi kbaar	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	
4	% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	Waalre	12- 15%	17%	Eigen gegevens en Pers. monitor AO fonds gemeenten
			Vergelijkbare gemeenten	15%	17%	
5	Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de begroting	Waalre	17,8 %	Niet beschi kbaar	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	

Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken

- Een zelfstandige innovatieve netwerk gemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie die in contact staat met de samenleving en bijdraagt aan het

versterken van de lokale democratie en dienstverlening aan de inwoners van Waalre.

- Een interne organisatiestructuur die flexibel, kwalitatief en toekomstbestendig is zodat effectief en efficiënt ingespeeld kan worden op ontwikkelingen in de samenleving bijvoorbeeld op het gebied van ICT, communicatie en financiën. Hierbij wordt het concept 'Het Nieuwe Samenwerken' gehanteerd.
- Een duurzaam financieel gezonde organisatie.
- Kwalitatief hoogwaardige en efficiënte werkprocessen die aansluiten bij de behoefte van de (interne en externe) klant.
- De gemeente Waalre werkt op steeds meer beleidsterreinen samen met andere gemeenten en partijen. Dat is goed voor de kwaliteit van de dienstverlening en voor de gemeentelijke financiën.
- Het versterken van de horizontale verantwoording voor de wettelijke taken die de gemeente in medebewind heeft.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Alle bedrijfsonderdelen werken volgens het principe 'Het Nieuwe Samenwerken', waarbij onderlinge afstemming en verbondenheid centraal staat. Het nieuwe samenwerken betreft de gehele organisatie (dit is verder uitgewerkt onder de thema's personeel, ICT, communicatie, juridische kwaliteitszorg en financiën).
- De bedrijfsprocessen zijn zodanig ingericht dat deze het functioneren van netwerkgemeente ondersteunen. Optimalisering en kwaliteitsverbetering conform planning is voortgezet.
- De werkplekken zijn zodanig ingericht dat ontmoeten gefaciliteerd wordt en plaats en tijd ongebonden werken mogelijk is.
- Er is een open en benaderbare cultuur en initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving worden gefaciliteerd.
- Horizontaal toezicht tussen raad en college is versterkt en het verticale toezicht (door Rijk of provincie) staat meer op afstand.

Jaar 2018

- In 'Het Huis van Waalre', ons nieuwe multifunctioneel gemeentehuis, krijgt 'Het Nieuwe Samenwerken' zijn definitieve vorm. Het gebouw is ingericht op basis van de principes van 'Het Nieuwe Samenwerken' waarbij ontmoeten gefaciliteerd wordt en tijd en plaats ongebonden werken mogelijk is.
- Medewerkers zijn in 2017 voorbereid op deze manier van samenwerken.
- De gewenste cultuur (gericht op (intern en regionaal) samenwerken en faciliteren van burgerparticipatie) wordt in 2018 verder doorgezet door middel van gerichte opleidingen en ontwikkelingstrajecten.
- Met de invoering van een nieuw zaakstelsel in 2017 zijn er meer en meer werkprocessen efficiënt en doelmatig ingericht. De implementatie van het zaakstelsel loopt door in 2018 en zorgt ervoor dat eind 2018 het merendeel van de werkprocessen onder de loep zijn genomen.

Huisvesting

Wat willen we bereiken

Een duurzaam, toekomstbestendig, flexibel en multifunctioneel gemeentehuis waar samenwerken, dienstverlening, beleving, ontwikkeling en ontmoeten centraal staan. Het ontwerp is samen met alle stakeholders bedacht en wordt door de gebruikers gewaardeerd. We komen er graag en zijn er trots op.

Wat gaan we ervoor doen

Jaar 2018

- De verhuizing heeft plaatsgevonden.
- In het eerste kwartaal 2018 is het Huis van Waalre in gebruik genomen.
- Het gebouw is feestelijk geopend en er heeft een open dag plaatsgevonden.
- In de nazorgfase zijn bouwkundige onvolkomenheden aangepakt.
- Monitoring mobiliteitsmaatregelen bereikbaarheid heeft plaatsgevonden.
- Het project is met een eindrapportage en evaluatie afgesloten.

Wat mag het kosten

Het totale taakstellende krediet wordt gedekt uit de verzekeringsgelden en de exploitatie (huur). Daarnaast is het beheer en onderhoud binnen de begroting geborgd.

Personeel

Wat willen we bereiken

Personeel dat in staat is om uitvoering te geven aan de taken van de netwerkgemeente volgens het concept Het Nieuwe Samenwerken.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

Resultaatgericht werken

- Werken met resultaat afspraken, die -afgeleid van de begroting- afgestemd en afgesproken worden met de medewerkers. Het management stuurt hier ook op.
- Resultaatafspraken onderdeel laten uitmaken van de gesprekken die het management met de medewerkers regelmatig voert. Naast afspraken over de gewenste resultaten, is ook aandacht voor de talenten, de ontwikkelbehoefte en opleidingswensen van de medewerker.
- De afspraken opnemen in de planning en control cyclus en proactief communiceren over de geplande resultaten. Bijstelling van de planning gebeurt pas na overleg met betrokkenen, het college en de raad.
- Werken als innovatieve netwerkgemeente, gericht op samenwerking.
- Samenwerking zoeken om elkaar te versterken zowel intern, als met derden. Dit kan zijn om de continuïteit te waarborgen en/of de kwaliteit te verbeteren.
- Omvangrijke projecten (Transities) gezamenlijk met externe partijen uitvoeren.

- Voorbereidingen treffen om te anticiperen op de realisering van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis ten behoeve van het kantoorconcept 'Het Nieuwe Samenwerken: 'plaats- en tijdonafhankelijk werken'.
- Het Nieuwe Samenwerken is meer dan een kantoorconcept. Aandacht besteden aan afstemming en modernisering van het personeelsbeleid, de stijl van leidinggeven, het samenspel tussen manager en medewerkers, de inzet van talenten en het opleiden van management en medewerkers.

Flexibele schil

- De flexibele schil qua formatie/bezetting is zodanig ingezet dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de inzet van arbeid bij piek- en dalmomenten.
- Onderzoek is uitgevoerd of het vergroten van de mobiliteit in samenwerking met de regio een bijdrage levert aan de flexibele schil.
- Continu is het personeelsbudget en functiehuis en door ontwikkelen organisatie gemonitord.

Personeelsbeleid

- Leiderschap bij managers ontwikkelen door het bieden van ondersteuning.
- Opleiding- en training organiseren om professionaliteit van medewerkers te vergroten, kennis op niveau te houden en ontwikkelingsmogelijkheden te vergroten.
- Arbobeleid actualiseren.
- Werkplekken voor mensen met een beperking realiseren.

Jaar 2018

- Met de invoering van de nieuwe gesprekscyclus in 2017 is het instrument om te kunnen sturen op resultaten beschikbaar. In 2018 is het management vanuit P&O ondersteund om de resultaatafspraken met medewerkers nog concreter vorm te geven waardoor er strakker op gestuurd wordt. Er heeft training van het management op dit onderwerp plaatsgevonden.
- Eind 2017/begin 2018 is er een gedragen strategisch P&O-plan vastgesteld waarin de visie van de gemeente Waalre is vertaald in een concreet stappenplan. Hierin is aandacht voor de ontwikkeling van management en medewerkers en zijn er afspraken gemaakt over verdere uitwerking. Het strategisch P&O-plan is leidend voor het personeelsbeleid.
- Het Nieuwe Samenwerken heeft verder vorm gekregen doordat we in 2018 werken in 'Het Huis van Waalre'. Een gebouw dat is vormgegeven en is ingericht om het nieuwe samenwerken te faciliteren en te ondersteunen. Een cultuurtraject zorgt ook voor een verandering naar het daarbij horend gedrag.
- In 2018 heeft er een onderhoudsronde plaatsgevonden op het functiehuis. Er is gekeken of de functiebeschrijvingen en de indeling van functies nog up-to-date zijn of moeten worden aangepast.

Financiën, Planning & Control

Wat willen we bereiken

- Een financieel sluitende meerjarenbegroting is en blijft uitgangspunt.
- Adequate informatieverstrekking aan college en raad.

- Financieel gezond blijven en geen tekorten doorschuiven naar de toekomst.
- In control zijn en blijven, inzicht verschaffen in verplichtingen en risico's.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Verbeteren Planning en Control cyclus.
- Risico's beperken door intensiveren van risicomanagement.
- Financiële verordening(en) herzien.
- Organisatie inrichten op toename geldstromen i.v.m. decentralisaties van het rijk.
- Vergroten van het zelf controlerend vermogen van de organisatie.

Jaar 2018

- Er zijn duidelijke, eenvoudige, actuele en transparante afspraken over de P&C-cyclus gemaakt met de nieuwe Raad;
- Met de nieuwe accountant is een "risicoscan" gedaan naar de huidige processen. Naar aanleiding hiervan is zover mogelijk nog in 2018 de Verbijzonderde Interne Controle uitgevoerd. Hierdoor is het zelf controlerend vermogen vergroot.
- Periodieke monitoring heeft plaats gevonden t.b.v. de geldstroom decentralisaties van het rijk (Jeugdzorg);
- Het zelf controlerende vermogen is vergroot door frequentere gesprekken tussen organisatie en de interne auditfunctie over de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen.

Het verbeteren van de P&C cyclus (in de breedste zin) is een permanent streven. Er moeten duidelijke eenvoudige, actuele en transparante afspraken zijn over de P&C-cyclus. Doelstelling is een juiste, tijdige, relevante, betrouwbare en volledige informatievoorziening te waarborgen.

Communicatie

Wat willen we bereiken

- De organisatie, het MT en het bestuur worden door communicatie ondersteund in het functioneren van Waalre als een netwerkgemeente. Team communicatie heeft hierin een adviserende en faciliterende rol.
- De (beleids)medewerkers / projectleiders en het bestuur van de netwerkgemeente Waalre werken omgevingsbewust en communicatief.
- De relatie tussen inwoners en bestuur en het imago van Waalre is door profilering versterkt.
- Team communicatie signaleert behoeften van inwoners, ondernemers en partners en zet deze uit binnen de organisatie, zodat dienstverlening en lokale democratie hierop kunnen aansluiten.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Zorgen dat Waalre zichtbaar is als een transparante en betrouwbare gemeente door snelle en transparante communicatie, zowel bij positieve als negatieve onderwerpen. Informatie is begrijpelijk voor iedereen.
- Factor C borgen als methode om omgevingsbewust en communicatief te werken. De bedrijfsprocessen hierop inrichten en medewerkers trainen in deze methode.
- Social Media (in eerste instantie facebook en twitter) uitbreiden naar meer interactie en snelle en directe communicatie met onze doelgroepen. Daarnaast Social Media benutten voor monitoring van wat er in de samenleving leeft, voor het ophalen van behoeften m.b.t. dienstverlening en lokale democratie.

Jaar 2018

- Het Strategisch Communicatieplan is vastgesteld en richtinggevend voor communicatiebeleid en activiteiten in de organisatie. De gemeenschappelijke vertrekpunten worden gehanteerd in alle lagen van de organisatie voor alle (communicatie)acties.
- De proef met Het burgerpanel en de burgerpeiling hebben plaatsgevonden en zijn geëvalueerd. Er is een besluit genomen over het vervolg.
- De inzet van Social Media en online communicatie is verder geïntensiveerd.

ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken

- Automatisering functioneert als ruggengraat van de organisatie.
- Een betrouwbare en flexibele architectuur en infrastructuur.
- Waarborgen adequaat ICT-beleid waarbij gemeente in regie blijft.
- Professionaliseren beheerorganisatie en zorgdragen voor een optimale samenwerking tussen de beheerorganisatie van Waalre en de IT-partner.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

- Implementatie dienstverleningsconcept: klantgericht- en zaakgericht werken.
- Implementatie I-Nup bouwstenen, inmiddels opgevolgd door het DigiD-programma met de 4 clusters: Identificatie & Authenticatie, Dienstverlening, Gegevens en Interconnectiviteit.
- Overgang naar compleet digitaal archief en digitaal werken.
- Implementatie van de juiste IT-infrastructuur op basis van een toekomstbestendige IT-architectuur.
- Transitie ICT naar "de cloud".
- Ondersteuning Ambitie Digitale Agenda 2020.

Jaar 2018

- Het Zaakgericht Werken is verder doorontwikkeld. Hierdoor zijn meer processen volledig met het zaakstelsel afgehandeld. Ook zijn documenten van de gemeente zoveel mogelijk in het zaakstelsel opgeslagen.
- Oracle-migratie van Oracle 11 naar Oracle 12 heeft plaatsgevonden.

- In de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is de registratie verbeterd met de integratie van kaarten en de aanvulling van Geo-attributen.
- Het werkproces Beheer openbare ruimte is geoptimaliseerd. De huidige applicatie is vervangen, ingericht en de oude data is geconverteerd.
- Er is een duidelijk beeld wat de gevolgen zijn van de invoering van de Omgevingswet op o.a. het gebied van applicaties en data.
- Het digitaal werken is verder doorgevoerd.
- De voorbereidingen worden getroffen om aan de verplichting per 1-1-2019 voor het ontvangen en versturen van E-facturen te voldoen.
- Samenwerking met de Gemeente Veldhoven op het gebied van automatisering is gestart.

Informatieveiligheid

Wat willen we bereiken

Gemeenten leggen verantwoording af over hun informatieveiligheid in het jaarverslag. Dit is afgesproken in de resolutie 'informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente'.

Het vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid (IB-beleid) is het kader voor passende technische en organisatorische maatregelen om gemeentelijke informatie te beschermen en te waarborgen, dat de gemeente voldoet aan relevante wet en regelgeving. Gemeente Waalre streeft er naar om 'in control' te zijn en daarover op professionele wijze verantwoording af te leggen.

Naast de BIG (Baseline Informatievoorziening Gemeenten) wordt vanaf 2017 ook de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) landelijk ingevoerd. De landelijke Stuurgroep ENSIA heeft ingestemd met de implementatie van ENSIA per 1 juli 2017 voor alle gemeenten in Nederland. Deze ENSIA heeft voor 2018 de hoogste prioriteit voor de gemeente Waalre vanuit informatieveiligheid.

Wat gaan we ervoor doen

Jaar 2018

- Begin 2018 is de zelfevaluatie vanuit ENSIA ingevuld;
- Er is gestart met de verbetering van de processen rondom informatieveiligheid;
- De Raad is geïnformeerd over informatieveiligheid (in de jaarstukken 2017);
- Er is uitvoering gegeven aan de maatregelen vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG).

Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken

- Verbeteren juridische kwaliteit van de bedrijfsvoering;
- Inspelen op ontwikkelingen;
- Verminderen aantallen bezwaar en beroepsprocedures.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2014-2018

Het verbeteren van (juridische) kwaliteit is een speerpunt in onze bedrijfsvoering. Onderzoeken op welke wijze juridische zaken de juridische kwaliteitszorg meer pro-actief en faciliterend dan uitvoerend kan vormgeven.

Jaar 2018

- In 2018 is in vervolg op de werkzaamheden in 2017 extra aandacht voor de privacywetgeving vanwege de nieuwe Europese Verordening. Voorbereiden op uitbreiding van de wettelijke verplichting van digitaal bekendmaken in 2019. De interne processen tegen het licht houden.

Paragraaf F verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien Waalre risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als Waalre aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Waalre zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Visie op de verbonden partijen

In de toekomstvisie De Kracht van Waalre heeft het gemeentebestuur van Waalre uitgesproken zich via twee sporen verder te ontwikkelen: Via het spoor van burgerparticipatie en via het spoor van regionale samenwerking. Hierover is het volgende opgenomen: "Wij werken intensief en effectief samen in de regio op thema's die de lokale gemeenschap overschrijden. We zijn een betrokken en betrouwbare partner voor medeoverheden en andere regionale partners. Wij leveren overtuigende meerwaarde voor de regio door een kwalitatief hoogstaande woonomgeving te bieden die aantrekkelijk is voor hooggekwalificeerd (inter-)nationaal talent in onder meer de hightech sector, waardoor onze regio concurrerend blijft ten opzichte van andere regio's die dergelijk talent willen aantrekken".

De evaluaties die in de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven hebben plaatsgevonden hebben invloed op hoe de samenwerking zich de komende tijd gaat ontwikkelen.

De verbonden partijen van Waalre

Waalre heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. De gemeente geeft als het ware de verbonden partijen opdracht. Waalre houdt beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen. Er zijn drie soorten verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Allereerst wordt hierna kort toegelicht wat het onderscheid tussen deze drie soorten verbonden partijen is en welke verbonden partijen Waalre kent. Vervolgens wordt per verbonden partij toegelicht wat het doel van de verbonden partij, hoe Waalre participeert en waar van toepassing wat de financiële situatie van de verbonden partij is en welke risico's Waalre eventueel loopt. Voor de financiële situatie van de verbonden partij wordt uitgegaan van de jaarrekening 2016. Onderaan deze paragraaf volgt tot slot een beknopt overzicht van de baten en lasten in 2017 gemoeid met de verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft een overeenkomst met partijen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en betaalt mee. Verbonden partijen beschikken over reserves om risico's op te kunnen vangen. Het risico

van gemeenschappelijke regelingen bestaat uit het deel dat de gemeente verhoudingsgewijs inneemt in het eventuele liquidatiesaldo van een samenwerkingsverband. Door de afvaardiging in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband behoudt Waalre invloed en nemen financiële risico's af. De jaarverslagen van de verbonden partijen komen na beoordeling door het college in de raad.

Het is wenselijk binnen gemeenschappelijke regelingen zoveel mogelijk dezelfde kaders af te spreken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier een notitie over voorbereid. Het betreft indexerings-uitgangspunten en bestuurlijke planning. Een verdere harmonisering wordt nagestreefd, zoals op het gebied van tussentijdse rapportages, nota reserves en voorzieningen en de nota risicomanagement.

Waalre is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- A. Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven
- B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven
- C. GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen te Veldhoven
- F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON) te Eindhoven
- G. PlusTeam te Geldrop

Deelnemingen

De gemeente heeft aandelen en stemt zelf in de aandeelhoudersvergadering.

Voor Waalre betreft dit:

- a. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Samenwerkingsverbanden

De gemeente werkt samen in andere constructies dan een deelneming of een gemeenschappelijke regeling. Bijvoorbeeld als lid van een stichting, of op basis van een convenant. De gemeentelijke bijdrage is verschillend. De bijdrage varieert van de inzet van uren voor bestuursondersteuning tot kosten van een lidmaatschap of kosten voor afname van diensten.

Waalre neemt deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:

- I. Convenant Veldhoven
- II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot
- III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied te Eindhoven
- IV. Dommelvallei+ te Mierlo
- V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven
- VI. Veiligheidshuis te Eindhoven

Gemeenschappelijke regelingen

A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De Metropoolregio Eindhoven is vanuit het SRE doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie. Een samenwerkingsverband dat

regionale vraagstukken op het gebied van economie, infrastructuur en ruimte behartigt, alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt.

Op dit moment vindt een evaluatie plaats van de Metropoolregio Eindhoven. Het is mogelijk dat dit tot aanpassingen in de werkwijze en/of de agenda zal leiden.

Bestuurlijke en financiële participatie

De formele besluitvorming in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling ligt bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, waarin de gemeente Waalre door de burgemeester wordt vertegenwoordigd. Via de Raadstafel 21, een adviesorgaan waar raadsleden van alle deelnemende gemeenten zitting hebben, kunnen gemeenteraden uit de regio meer invloed uitoefenen dan voorheen. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van het inwonertal. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

In de afbouw van personeel van de oude SRE wordt uitgegaan van een jaarlijkse afbouw van 20%. In de periode (2017-2020) dient nog 3,39 fte te worden afgebouwd. Voor het jaar 2017 betreft dit 1,35 fte. Hiervan is in de periode januari - juni 2017 reeds 0,67 fte gerealiseerd. Het geschetste beeld van een gemiddelde afbouw van circa 1,35 fte per jaar in de periode 2017-2020 blijft gehandhaafd. De primaire doelstelling, volledige afbouw van boventallige medewerkers aan het einde van de looptijd van het sociaal statuut, wordt hiermee gerealiseerd.

Bij het bepalen van de hoogte van de voorziening wordt uitgegaan van een jaarlijkse afbouw van 20 procent. Wordt in de resterende periode juli 2017-2020 deze afbouw niet gerealiseerd, dan ontstaat een tekort in de voorziening en zal een aanvullende storting nodig zijn. Het financiële risico wat hiermee samenhangt is berekend op ruim € 250.000. Hierin is in de voorziening niet voorzien. Ten opzichte van het in de jaarrekening 2015 geschetste beeld is het risico echter aanzienlijk verminderd, er was toen sprake van een gecalculiseerd risico van € 1,8 miljoen, een afname dus van ruim € 1,5 miljoen.

Een bijkomend risico van het niet realiseren van de afbouw is, dat na afloop van het Sociaal Statuut, de Metropoolregio Eindhoven als eigen risico drager de WW uitkeringen in rekening gebracht krijgt van medewerkers die geen betrekking buiten de organisatie hebben gevonden. Het betreft hier niet alleen de wettelijke WW, maar ook het aanvullende en na-wettelijke gedeelte bepaald in de CAR UWO.

De voorziening voorziet in het wettelijke deel van de WW verplichting, er van uitgaande dat de afbouw wordt gerealiseerd. In het aanvullende en na-wettelijke deel is niet voorzien. Het financiële risico hiervan is berekend op bijna € 490.000. Als dit risico zich voordoet kunnen de deelnemende gemeenten hierop worden aangesproken c.q. voor een extra bijdrage worden gevraagd. Voor de gemeente Waalre is dit naar rato van het aantal inwoners maximaal 2,2%, zijnde ongeveer € 11.000,-.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen Vermogen	€ 7.341.000	€ 5.106.000
Vreemd Vermogen	€ 32.432.000	€ 22.401.000
Resultaat	€ 2.948.000	€ 711.000

B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) vervult namens de provincie en de gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant publieke taken met als doel een kwalitatief hoogstaande publieke leefomgeving: een openbare ruimte die vrij is van hinder en gevaar.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van ODZOB wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 1.577.000	€ 1.577.000
Vreemd vermogen	€ 6.109.000	€ 8.443.000
Resultaat boekjaar	€ 543.000	0

C. Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Doel van deze regeling is de behartiging van belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gezondheid(szorg).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het beschikbare weerstandsvermogen van de GGD is erg laag in verhouding tot de benodigde weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken. Het risico bestaat dat van gemeenten een extra bijdrage gevraagd gaat worden, indien risico's zich daadwerkelijk voordoen. Indien alle risico's zich in één jaar zouden voordoen betreft dit ca. 7 % van de huidige gemeentelijke bijdrage.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 2.352.000	€ 3.037.000
Vreemd vermogen	€ 14.096.000	€ 13.903.000
Resultaat boekjaar	€ 52.000	€ 293.000

D. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Doel van deze gemeenschappelijke regeling is dat de Veiligheidsregio de belangen behartigt van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg;
- Ambulancezorg;
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van VRBZO wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 6.879.000	€ 9.172.000
Vreemd vermogen	€ 28.614.000	€ 21.998.000
Resultaat boekjaar	€4.579.000	€2.412.000

E. Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Samen met negen andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijke en participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Er bestaat geen financiële verbondenheid. Waalre loopt geen financieel risico.

F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)

Doel van deze regeling is het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de deelnemende gemeenten (Eindhoven, Veldhoven, Valkenwaard, Heeze-Leende en

Waalre). De deelnemende gemeenten dragen Ergon op de Wsw integraal voor hen uit te voeren aan de hand van een door Ergon opgesteld Strategisch Plan.

Bestuurlijke en financiële participatie

Waalre is vertegenwoordigd in het bestuur door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). De bijdrage van deelnemende gemeenten is voornamelijk gebaseerd op de omvang van de opdracht vanuit de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er bestaat een risico betreffende de omvorming van Sw-bedrijven in het kader van de Participatiewet. Wanneer Ergon verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van Ergon, wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 8.816.000	€ 9.620.000
Vreemd vermogen	€ 6.615.000	€ 6.280.000
Resultaat boekjaar	€ 1.514.000	€ 903.000

G. PlusTeam

Op 1 januari 2015 is het PlusTeam van start gegaan. Een Gemeenschappelijke Regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) die samen met Geldrop-Mierlo is afgesloten om alle inwoners van Waalre en Geldrop-Mierlo op een adequate wijze te kunnen ondersteunen in het gehele brede maatschappelijke veld. Dit op basis van de visienota "Persoonlijk en Dichtbij" en het basismodel CMD/PT model. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals, die ingezet worden als de hulpvraag dusdanig complex is dat deze het CMD ontstijgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

Met de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling in 2016 is de bestuurlijke vertegenwoordiging gewijzigd. In het Algemeen Bestuur hebben drie collegeleden zitting waaronder de burgemeester, in het Dagelijks Bestuur twee collegeleden, waarvan één als (vice-)voorzitter. De afspraak over de financiële bijdrage voor het PlusTeam is dat Geldrop-Mierlo 70% van de loonsom draagt en Waalre 30%. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Omdat het PlusTeam geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de gemeenten opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 37.500.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat boekjaar	€ 381.000	€ 182.000
Aandeel Waalre	€ 115.000	€ 55.000

Deelnemingen

a. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Aandeel

De gemeente Waalre heeft een financieel belang in de BNG middels 6.318 aandelen die zij bezit met een nominale waarde per aandeel van € 2,50. Over het jaar 2016 is een nettowinst van EUR 369 mln beschikbaar voor uitkering van dividend en toevoeging aan reserves. Het dividend voor Waalre over 2016 is € 10.361,52.

Bestuurlijke participatie

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Risico

Het risico is enerzijds de waardevermindering van deze aandelen. Anderzijds wordt de jaarlijkse dividenduitkering structureel als opbrengst geraamd. Deze raming baseert men op eerder ontvangen uitkeringen en aangekondigde beleidsontwikkelingen. Een lager dividend houdt dus een risico in. Het gaat voor Waalre echter om te lage bedragen om te spreken van een reëel financieel risico.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	01-01-2016	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 4.163.000	€ 4.486.000
Vreemd vermogen	€145.317.000	€ 149.483.000
Dividend Waalre		€ 10.361,52

Samenwerkingsverbanden

I. Convenant Veldhoven

De afgelopen periode is op diverse terreinen de samenwerking met de gemeente Veldhoven gezocht en gevonden. Het betreft onder andere toezicht en handhaving, rampenbestrijding, ICT, website. Beide gemeenten zien hierin een kans om elkaar verder te versterken. Deze samenwerking is in november 2016 (in een heel lichte vorm) geformaliseerd middels een convenant.

Per 1 juni 2012 zijn taken op het terrein van werk en Inkomen ondergebracht bij de gemeente Eindhoven op het Werkplein Mercado. Bij het opstellen van deze begroting zijn voorbereidingshandelingen gaande deze taken vanaf 1 januari 2018 onder te brengen bij de gemeente Veldhoven. Samenwerking met Veldhoven sluit beter aan bij onze toekomstvisie en Veldhoven is een meer gelijkwaardige en natuurlijke partner voor Waalre. De visie van "persoonlijk en dichtbij" kan door de samenwerking met Veldhoven, lokaal binnen het CMD, beter worden ingericht. Verder past de schaal van Veldhoven beter bij die van Waalre. Hierdoor wordt er een meer betrokken samenwerking verwacht welke leidt tot een goede en op maat geleverde dienstverlening aan onze inwoners.

Financiële bijdrage

De afspraak in het convenant is dat indien de samenwerking tot gevolg heeft dat er onderling of naar derden verplichtingen worden aangegaan, dat hierover nadere afspraken gemaakt worden waartoe in beide colleges wordt besloten. Afhankelijk van de mate van samenwerking en daarmee samenhangende kosten/risico's wordt hierbij een (juridische) vorm gekozen, bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst. De kosten en risico's worden daarmee per samenwerkingsthema vastgesteld.

II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Bizob is ons regionale inkoopbureau. Om de inrichting meer toekomstbestendig te maken zijn op 1 januari 2017 de Statuten gewijzigd. De doelstelling en de governance zijn gewijzigd. De doelstelling is: "Het behalen van voordelen voor de Aangeslotenen onder meer op financieel, kwalitatief, en procesmatig gebied, onder andere door het in stand houden van een inkoopbureau en voorts door het verrichten van al hetgeen met een en ander direct of indirect verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord"

De kaders voor het inkopen van goederen, diensten en werken zijn vastgelegd in ons inkoopbeleid.

Bestuurlijke en financiële participatie

Voorheen was de gemeente Waalre in het bestuur vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris en door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Op basis van de gewijzigde Statuten vertegenwoordigt onze portefeuillehouder financiën vanaf 1 januari 2017 niet alleen Waalre in het stichtingsbestuur, maar is hij gekozen om de gemeenten in het cluster Dommelvallei+ te vertegenwoordigen (Heeze-Leende, Cranendonck, Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel). Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het financiële risico voor de deelnemende gemeenten aan de stichting bestaat hoofdzakelijk uit de personeelslasten van de concerninkopers. Het risico voor de stichting is eveneens beperkt, doordat de gemeenten minimaal vier jaar capaciteit inkopen, de personele capaciteit bij vermindering van het aantal uren ingeperkt kan worden en de

vaste kosten relatief laag zijn. Resultaten komen ten goede aan de aangesloten gemeenten. De hoogte van het bedrag per gemeente wordt via de verdeelsleutel van afgenomen dagdelen bepaald.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015	31-12-2016
Eigen vermogen	€ 1.167.210	€ 645.523
Vreemd vermogen	€ 387.839	€ 513.495
Resultaat boekjaar	€ 482.982	€ 177.764

III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied

Het bestuursconvenant van 2013 vormt de basis voor een intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Partners zijn: Eindhoven, Helmond, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Best, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Het Stedelijk Gebied heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport 2020 en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, middels hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd, wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het bestuursconvenant omvat afspraken tussen gemeentebesturen over de afstemming en uitvoering van de uitoefening van ieders toekomstige publiekrechtelijke bevoegdheden. Het convenant heeft een looptijd van 1 januari 2014 tot 1 januari 2030. In 2017 wordt de samenwerking voor het eerst geëvalueerd. Er is een bestuurlijk platform bestaande uit één collegelid per deelnemende gemeente. Daarnaast zijn er portefeuillehouder-overleggen tussen portefeuillehouders uit de gemeenten voor de thema's Wonen en Werken.

Op basis van Brainport 2020 wordt een uitvoerings- en investeringsprogramma opgesteld. Waar voorheen per gemeente een bedrag in het financieringsfonds Strategische Projecten werd gestort, wordt onder het nieuwe convenant wezenlijk anders gewerkt. Per project dat zich aanmeldt zal beoordeeld worden of dit aan de voorwaarden voldoet en zal aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten een bijdrage worden gevraagd. Er is dus sprake van "project zoekt geld", in plaats van "geld zoekt project".

Een evaluatie heeft plaats gevonden van de samenwerking in het Stedelijk Gebied. Deze zal de basis vormen van de doorontwikkeling Stedelijk Gebied, waarvoor een nieuwe samenwerkingsagenda bij het opstellen van deze begroting in ontwikkeling is. De verwachting is dat daarmee een verhoging van de bijdrage (financiën en ambtelijke uren) gevraagd zal worden. De nieuwe samenwerkingsagenda met financiële consequenties wordt ter instemming aan uw raad voorgelegd.

Risico

Er werkt een secretariaat voor en in opdracht van het collectief van samenwerkende partners. De gemeenten zijn op basis van inwoneraantal gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering. Er wordt verantwoording afgelegd aan het Bestuurlijk platform Stedelijk Gebied Eindhoven en er wordt geen afzonderlijke jaarrekening opgesteld. In de

huidige structuur is geen sprake van langlopende verplichtingen, eigen of vreemd vermogen. Het financiële risico voor Waalre is daarmee nihil.

IV. Dommelvallei+

De gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre (Dommelvallei+) werken samen in het kader van de transitie Awbz, Jeugdzorg en de veranderingen binnen het sociale domein. Waalre levert hiervoor de projectleider. Dommelvallei+ werkt hierbij samen met de 21 gemeenten uit het voormalige SRE-gebied.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk opdrachtgever) door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Formeel is er voor Waalre geen sprake van een verbonden partij. Waalre neemt slechts diensten af van de Dommelvallei tegen betaling.

Risico

Door de samenwerking te zoeken worden de risico's verkleind die onvermijdelijk met de transitie binnen het sociaal domein samenhangen, omdat hier sprake is van open einde regelingen. Er wordt bijvoorbeeld gezamenlijk ingekocht. Voor het opvangen van financiële risico's binnen het sociaal domein bestaat een algemene reserve sociaal domein.

V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Het RIEC beoogt een verdere ontwikkeling van de regionale samenwerking naar een structurele bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde misdaad in de regio.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

VI. Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis richt zich op ketensamenwerking binnen thema's relationeel geweld, jeugd, nazorg ex-gedetineerden en veelplegers. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Indien nodig neemt het Veiligheidshuis tijdelijk de regie. Het Veiligheidshuis kan ook aansluiten bij een lokaal casuoverleg. Ze denken mee, coördineren en kunnen informatie opvragen die men lokaal niet heeft.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep.

Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2018 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

Overzicht financiële deelneming / kosten aan Verbonden partijen 2018		
Verbonden partij	Lasten	Baten
A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)	€ 226.507	
B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 66.877	
C. GGD Brabant-Zuidoost	€ 269.738	
D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	€ 647.000	
E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen	n.v.t.	
F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON)	€ 1.115.692*	
G. PlusTeam	€ 541.636	
a. Bank Nederlandse Gemeenten	€ 474	€ 10.361,52.
I. Convenant Veldhoven	Projectafhankelijk	
II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB)	Dienstaafhankelijk	
III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied	Projectafhankelijk	
IV. Dommelvallei+	Dienstaafhankelijk	
V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum	€ 9.000	
VI. Veiligheidshuis	€ 4.500	

*In de meicirculaire 2017 is het budget Wsw voor de gemeente Waalre 2018 voorlopig bepaald op een bedrag van € 1.115.692,00. Dit is het bedrag dat beschikbaar gesteld moet worden in 2018 aan de GRWRE/ Ergon.

Paragraaf G Grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Visie en beleid

Nota Grondbeleid

In 2010 is de Nota Grondbeleid door uw raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid'. De gemeente voert faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de marktpartij(en) een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen. De gemeente hanteert met betrekking tot gronduitgifte marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode. In 2018 zal een herziene nota Grondbeleid worden voorgelegd ter besluitvorming. In 2017 wordt de actualisatie van dit beleid gestart.

Nota Kostenverhaal

In november 2014 heeft uw raad de volgende beleidsnota's vastgesteld: Nota Kostenverhaal, beleidsnota Rood-met-groen en de beleidsnotitie Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium. Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in december 2015 zijn daarbij de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- *Fonds Sociale Woningbouw*
- *Regio fonds*
- *Lokaal fonds (fonds Bovenwijkse Voorzieningen)*
- *Fonds Landschappelijke kwaliteit*

In de nota's zijn tarieven opgenomen die worden gevraagd bij zowel particuliere als gemeentelijke bouwplannen. Het kostenverhaal bij particuliere plannen vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. In 2018 zal deze nota worden geactualiseerd en ter vaststelling worden aangeboden. In de actuele nota zijn dan de effecten van nieuwe regelgeving uit 2015 en 2016 en de komende Omgevingswet (2019) gepresenteerd of verwerkt.

Gebiedsvisie en -ontwikkeling 't Hazzo

Op 18 april 2017 is de gebiedsvisie voor de herontwikkeling van het gebied rondom gemeenschapshuis 't Hazzo vastgesteld door de gemeenteraad. Na realisatie van het Multifunctionele gemeentehuis (MFG) aan de Koningin Julianalaan zal het gemeenschapshuis haar huidige functie verliezen en worden gesloopt. De bestaande sporthal blijft gehandhaafd en hierbij zal een nieuwe kantine worden gerealiseerd, die tevens dienst kan doen als ontmoetingsruimte en voor het gebruik ten behoeve van (wijkgebonden) activiteiten. Voor de overige gronden direct ten westen en zuiden van de sporthal is een herontwikkeling met woningbouw voorzien, waarbij de nadruk ligt op de

ontwikkeling van sociale huurwoningen. Dit deel van het projectgebied wordt door de gemeente actief ter hand genomen. Op basis van de stedenbouwkundige en financiële verkenningen wordt een grondexploitatie opgezet. De gemeenteraad dient hierover nog nader te besluiten. De planning is eind 2017/begin 2018 een grondexploitatie voor te leggen.

Voor het andere deel van het projectgebied, de particuliere gronden ten oosten van de sporthal, is gekozen voor een faciliterende rol voor de gemeente. Dit deelgebied, dat op zijn beurt weer bestaat uit twee deelgebieden, zal worden ontwikkeld door een tweetal projectontwikkelaars. Met hen zullen de kaders en randvoorwaarden voor de ontwikkeling worden vastgelegd. Uiteindelijk krijgt één en ander zijn beslag in een of twee bestemmingsplannen die door de gemeenteraad dienen te worden vastgesteld.

Pachtbeleid

In het gemeentelijk grondbeleid uit 2010 is een paragraaf gewijd aan het verpachten van landbouwgrond in eigendom van de gemeente. In de afgelopen tijd is het pachtbeleid afzonderlijk herzien en uit het grondbeleid gelicht. Het was niet langer actueel, onder meer vanwege gewijzigde wet- en regelgeving. In september 2017 is het nieuwe pachtbeleid door de raad vastgesteld. Dit zal vanaf 1-1-2018 worden geïmplementeerd.

Aanpak illegaal grondgebruik

In 2017 zal worden gestart met een uitvoeringsstrategie over illegaal grondgebruik. Hiertoe zal een inventarisatie plaatsvinden en een aanpak worden opgesteld met betrekking tot handhaving, verhuur en/of verkoop van gronden.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

In 2017 is door uw raad de Woonvisie vastgesteld, met daarin opgenomen een woningbouwprogramma. Het woningbouwprogramma is vooral gebaseerd op het Afsprakenkader Wonen 2017, zoals overeengekomen met alle gemeenten in het Stedelijk Gebied. Het gewenste woningbouwprogramma is tevens gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld.

De provinciale prognose van de groei van de woningbehoefte geeft voor de komende 10 jaar een groei van circa 550 woningen van de eigen behoefte. Doelstelling is om deze groei in principe te realiseren op de beschikbare inbreidingslocaties (o.a. 't Hazzo en omgeving, Brabantia-terrein, Schoonoordstraat, winkelcentrum De Voldijn, herontwikkeling kantoor aan Gestelsestraat, verbouw 'Laar etc.). De woningbouwplannen op de uitbreidingslocaties Waalre-noord en Ekenrooi-zuid zullen in navolging van de regio-afspraken meer een exclusieve woonomgeving krijgen. Hierdoor zal Ekenrooi-zuid eerder en fase 3 van Waalre-noord later in ontwikkeling worden genomen. De effecten daarvan worden op een andere plek in deze paragraaf toegelicht.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties, die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Daarnaast wordt een groot deel ook gerealiseerd door particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2017-2026 is opgenomen in de tabel.

Bouwprogramma 2017-2026

jaar van oplevering	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
Gemeente projecten	18	24	71	36	30	40	40	30	30	30	389
Particuliere projecten (groot)	13	82	111	193	64	41	25	0	0	0	529
Particuliere projecten (klein)	6	8	0	0	0	0	0	0	0	0	14
Projecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	0	0			30	30	30	90
Totaal	37	106	182	229	104	81	65	60	60	60	1022

Voor de korte termijn (5 jaar) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op grond van de gemeente als particuliere ontwikkelingen. Voor de langere termijn zullen nog extra locaties in ontwikkeling moeten worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, zowel op inbreidings- als uitbreidingslocaties. Keuzes hierin worden pas later genomen om flexibel te zijn, zodat goed kan worden gereageerd op mogelijk nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt. Het is op dit moment goed merkbaar dat de woningmarkt weer aantrekt: aantal transacties stijgen en de verkoopprijzen stijgen weer.

Bouwgronden in exploitatie

Actieve en nieuwe grondexploitaties

In het begrotingsjaar 2017 zijn vier grondexploitaties actief. De planning is dat begin 2018 een grondexploitatie 't Hazzo en Gezondheidscentrum Hoeveland aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden.

Parameters grondexploitatie

In grondexploitaties wordt met de volgende parameters gerekend:

Parameters grondexploitaties	Jaarrek 2016	Begroting 2018	Mutatie
Kosteninflatie	2,5%	2,5%	0,0%
Opbrengsteninflatie uitgifte	0,0%	0,0%	0,0%
Opbrengsteninflatie overig	0,0%	0,0%	0,0%
Rekenrente	0,0%	0,0%	0,0%

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde rente voor grondexploitatieprojecten toerekenen. De benodigde investeringen die in de huidige grondexploitatie geraamd zijn, financiert de gemeente nog met eigen middelen. De te hanteren rekenrente is dan ook nog 0%. Inflatieparameters zijn trendcijfers en worden uit voorzichtigheid gehandhaafd.

Mutaties resultaten grondexploitaties

In de tabel staat het verwachte eindresultaat op moment van afsluiten van de grondexploitatie. De tabel toont daarnaast de hoeveelheid nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de resterende exploitatieperiode.

Naam grondexploitatie	Eindwaarde bij jaarrekening 2016	Nog te maken kosten vanaf 2018	Nog te realiseren opbrengsten vanaf 2018	Eindwaarde bij begroting 2018	Vershil	Belangrijkste verklaring van het verschil
Centrumplan Waalre dorp	€ -559.391	€ 1.400.342	€ 1.722.973	€ -475.342	€ 84.049	opbrengst bouwplan lager, maar nog minder kosten herinrichting
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 2.074.898	€ 5.312.396	€ 12.194.340	€ 1.887.437	€ -187.461	meer saneringskosten en milieukundige begeleiding voor plan De Meeris
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 364.884	€ 271.834	€ 859.090	€ 556.293	€ 191.409	hogere opbrengst met ontwikkelaar overeengekomen
Ekenrooisestraat	€ 1.585.528	€ 534.207	€ 499.806	€ 1.402.129	€ -183.399	meer planbegeleiding met CPO en particulieren, extra bouwrijp maak kosten
Totaal	€ 3.465.919	€ 7.518.779	€ 15.276.209	€ 3.370.517	€ -95.402	

Hierna wordt de stand van zaken van de nog actieve grondexploitatieprojecten toegelicht.

Centrumplan Waalre-dorp (complex 57)

Het centrumplan bestaat uit enkele deelprojecten. Op 6 juni 2017 is door de gemeenteraad ingestemd met de plannen voor de herinrichting van het openbaar gebied aan de Markt en is het benodigde krediet beschikbaar gesteld. De uitvoering start in september 2017 en zal naar verwachting in het eerste kwartaal 2018 gereed zijn.

In samenwerking en overleg met diverse ondernemers en verenigingen worden de (extra) mogelijkheden voor het organiseren van activiteiten en evenementen onderzocht.

De snackbar (het houten kietje) die aan de Willibrorduslaan op de 'driehoek' stond is verhuisd naar een pand op de hoek van de Willibrorduslaan en Bergstraat. Voor de invulling van de driehoek worden stedenbouwkundige en functionele kaders uitgewerkt. Om de nieuwe invulling mogelijk te maken zal hoogstwaarschijnlijk het vigerende bestemmingsplan moeten worden aangepast.

De voormalige bibliotheek aan de Markt 21 is in 2017 verkocht aan een nieuwe eigenaar die een horeca voorziening wil realiseren.

Waalre Noord (complex 54)

In 2017 is het appartementengebouw De Meeris opgeleverd en wordt de vuilstort heringericht als park. Ook de financiering en de invulling van het horecapunt zal in 2017 duidelijkheid geven voor het initiëren van de grondoverdracht en het bestemmingsplan proces.

Een bestemmingsplan locatie Heistraat-noord fase 2 is 2017 onherroepelijk geworden. De woningen zijn in 2017 verkocht en worden in 2018 gebouwd. Ook de duurzame woontoren is dan in ontwikkeling.

Voor de gronden ten zuiden van de Heistraat is een stedenbouwkundig plan vastgesteld en een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In 2017 is het bestemmingsplan voor deze locatie in procedure worden gebracht. In 2018 zullen de woningen in verkoop worden gebracht.

Voor fase 2 van de Heistraat zuid wordt een stedenbouwkundig plan ontwikkeld op basis van het Afsprakenkader Wonen in het Stedelijk Gebied. Hier zal conform de nieuwe Woonvisie een meer exclusief woonmilieu worden ontwikkeld. Conform de nieuwe Woonvisie is ook fase 3 van Waalre Noord in tijd doorgeschoven na 2025. Deze fase is nog

niet verwerkt in een grondexploitatie, zodat dit vooralsnog geen financiële consequenties heeft.

Eikenlaan/Berkenlaan (complex 52)

Halverwege 2017 is de koopovereenkomst ondertekend met een ontwikkelaar voor de verkoop van het gemeentelijke eigendom aan de Eiken-/Berkenlaan. Deze partij zal het perceel ontwikkelen, waarbij het uitgangspunt is dat dit binnen de kaders van het geldende bestemmingsplan vorm zal krijgen. De aanbesteding is medio 2017 gedaan, de restantbetaling en de levering van het perceel zal uiterlijk 1 augustus 2018 plaats vinden.

Ekenrooisestraat (complex 33)

In 2017 zijn de laatste kavels van het CPO-project overgedragen aan de particulieren. Daarnaast zijn overeenkomsten gesloten met particulieren voor de 5 vrije kavels. Het bestemmingsplan is in 2017 onherroepelijk geworden. De verwachting is dat in 2018 nog enkele vrije kavels getransporteerd worden. De woningen zullen vanaf 2018 worden opgeleverd. Het oplevering van het openbaar gebied is begin 2019 gereed.

Boekwaarde prognose

Onderstaande tabel presenteert de verwachting van de geboekte kosten en gerealiseerde opbrengsten in 2017 (in euros) voor de nog actief zijnde grondcomplexen. De verwachting is dat zo'n € 2,5 mln aan kosten worden gemaakt en zo'n € 2,1 mln aan grondopbrengsten en exploitatiebijdragen gerealiseerd worden in 2017. De gemeente heeft per 31-12-2017 dan nog een saldo van € 4,0 mln aan netto-investeringen terug te verdienen.

Projectnaam	Boekwaarde 31-12-2016	Verwachte kosten in 2017	Verwachte opbrengsten in 2017	Geraamde boekwaarde 31-12-2017
Centrumplan Waalre dorp	€ 724.211	€ 444.667	€ 400.000	€ 768.878
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 3.046.398	€ 1.844.752	€ 261.000	€ 4.630.150
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 67.011	€ 16.868	€ 50.000	€ 33.879
Ekenrooisestraat	€ -318.599	€ 216.251	€ 1.344.050	€ -1.446.398
Totaal	€ 3.519.021	€ 2.522.538	€ 2.055.050	€ 3.986.509

Winstprognose

Voor de nog lopende grondexploitaties zijn de volgende eindresultaten berekend:

Grondexploitatie	NCW	Eindwaarde per 31 december van jaar						
	1-jan-18	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Centrumplan Waalre dorp	€ -447.925			€ -475.342				
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 1.887.437							€ 1.887.437
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 556.293		€ 556.293					
Ekenrooisestraat	€ 1.402.129		€ 1.402.129					
Totaalresultaat	€ 3.397.934	€ -	€ 1.958.422	€ -475.342	€ -	€ -	€ -	€ 1.887.437

Als alle nog lopende grondexploitatie-projecten gerealiseerd zijn, dan heeft de gemeente € 3,4 mln winst gerealiseerd.

Effecten Vennootschapsbelasting

De gemeente is per 1 januari 2016 voor de ondernemingsactiviteiten vpb-plichtig. Een van die activiteiten is het voeren van een grondexploitatie. Berekeningen op basis van de huidige interpretatie van de wetgeving laten zien dat voor 2016 circa € 4.000 aan belasting zal moeten worden betaald. Deze uitkomst is echter nog verre van zeker. Diverse uitgangspunten moeten nog worden overlegd met de Belastingdienst. De gemeente zal in

ieder geval een voorlopige aangifte doen. In de periode 2017-2020 is een te betalen vpb van totaal € 62.400 berekend. Deze uitkomst wordt als risicobedrag opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in bezit die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter eigendommen die pas op de (middel)lange termijn zullen worden opgepakt en waarvoor nog geen grondexploitatie is opengesteld. Dit betreft de locaties Waalre Noord fase 3, Ekenrooi Zuid, Boerenbondterrein. Momenteel worden deze eigendommen tijdelijk beheerd zoals in de vorm van verpacht landbouwgrond, paardenweide of tijdelijk evenemententerrein.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). De gemeente wil echter eerst Waalre Noord fase 1 en 2 realiseren en regionaal is overeengekomen om fase 3 voorlopig (tot na 2025) niet in ontwikkeling te nemen. De komende jaren wordt voor deze fase 3 nog geen planontwikkeling opgestart. Een aantal percelen zijn voor de komende tijd verpacht.

Ekenrooi Zuid

In de structuurvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. Met ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte is voor dit potentiële ontwikkelgebied een verkenning verricht. Dit gebied komt mogelijk in aanmerking voor 'Ruimte voor Ruimte' woningen. In het Afsprakenkader is aangegeven dat dit gebied versneld kan worden ontwikkeld voor een zeer exclusief woonmilieu. In 2018 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkelingsstrategie.

Boerenbondterrein

De herontwikkeling van deze locatie laat nog op zich wachten. Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor evenementen. Voorlopig zullen geen verkenning tot herontwikkeling worden gestart. Op dit moment is op het perceel een maatschappelijke functie bestemd.

Waardering grondposities

De gemeente houdt elk jaar bij of de grondposities een lagere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondposities bij de huidige bestemming. De gemeente wil het huis met adres Dijkstraat 2 verkopen in 2018. Deze woning wordt met een hoeveelheid erf verkocht. Op dit moment is nog geen duidelijke verkoopwaarde te verwerken in verband met de ongesplitste taxatie van de drie percelen.

Grondvoorraad	Type kavel	Kern	Sectionnr	Oppervlakte (m ²)	Boekwaarde per 31-dec-17	Boekwaarde per m ²	Verwachte marktwaarde per 1-1-2018	Marktwaarde per m ²	Afwaardering	Onderbouwing
Waalre Noord fase 3	huiskavel	Waalre	A1754	4.090	€ 504.158	€ 123			€ -	
	veldkavel	Waalre	A1755	2.330	€ 103.982	€ 45	€ 644.000	€ 80	€ -	WOZ-taxatie
	veldkavel	Waalre	A4894	1.630	€ 35.860	€ 22			€ -	
	veldkavel	Waalre	A4018	4.220	€ 28.585	€ 6,77	€ 29.385	€ 6,96	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Waalre	A4308	3.520	€ 23.843	€ 6,77	€ 24.511	€ 6,96	€ -	referentie transacties
Ekenrooi Zuid	veldkavel	Aalst	A3364	4.227	€ 28.632	€ 6,77	€ 29.434	€ 6,96	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A2905	19.585	€ 132.662	€ 6,77	€ 136.375	€ 6,96	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A3611	1.942	€ 13.154	€ 6,77	€ 13.523	€ 6,96	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A3704	18.380	€ 124.500	€ 6,77	€ 127.985	€ 6,96	€ -	referentie transacties
Boerenbondterrein	veldkavel	Waalre	A4705	9.825	€ 218.068	€ 22	€ 982.500	€ 100	€ -	taxatiewaarde
Totaal				69.749	€ 1.213.444	€ 17,4	€ 1.987.712		€ -	

Verkoop Bleeck 1

De gemeente heeft de voormalige voedselbank-locatie en het afgebrande huis waar statushouders hun intrek hadden bij de verzekering aangemeld. Inmiddels is een schadetaxatie uitgevoerd en wil de gemeente de verkoop verzorgen en het planologisch mogelijk maken van 1 extra woning op het perceel en het huidige afgebrande pand slopen. De verkoopopbrengst is nog onzeker maar het streven is om een budgetneutrale verkoop te regelen.

Pacht- en restgronden

Pachtgronden

De gemeente heeft diverse landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil, woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden omgezet, wordt een deel daarvan verpacht. Momenteel wordt ongeveer 49 hectare verpacht, naar verwachting zal dit in 2018 tussen de 41 en 47 hectare zijn in verband met de realisatie van natuurgebieden in Dommeldal-de Hogt en voorbereidende werkzaamheden in Waalre-Noord fase 2. De verwachte opbrengsten in 2018 uit pachtcontracten liggen tussen de € 33.000 en € 37.000.

Restgronden

Voor de verkoop van restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen specifieke actieve verkoopstrategie. Op basis van particuliere verzoeken wordt getoetst aan de beleidsregels of tot verkoop kan worden overgegaan. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe wordt jaarlijks € 8.000 aan opbrengsten begroot. Daarnaast worden reststroken verhuurd. Sinds 2010 zijn er geen nieuwe huurders bijgekomen en wordt dit ook niet gestimuleerd. Wanneer beleid wordt vastgesteld over de aanpak van illegaal grondgebruik kan de visie op verkopen en verhuren van restgronden wijzigen. Momenteel wordt een gezamenlijk oppervlak van ca. 4.000 m² verhuurd. De verwachte opbrengsten uit huurcontracten worden geraamd op ca. €10.000.

Particuliere initiatieven

De gemeente faciliteert een toekomstig bouwprogramma (vanuit volkshuisvestelijk en economisch beleidsdoelstellingen) niet alleen via haar eigen bouwprojecten, maar ook via particuliere initiatieven. Hieronder volgen de grotere particuliere projecten, die de gemeente op dit moment faciliteert.

Brabantiaarterrein

De corporaties en BAN bouw zijn verenigd in de herontwikkeling van het voormalige Brabantiaarterrein. Het terrein is volop in ontwikkeling en er worden diverse typen woningen gerealiseerd. Op het resterende plandeel van 'Thuis worden nog 21 grondgebonden koopwoningen en 18 appartementen gebouwd. Wooninc. heeft de plannen op het plandeel langs de Tongelreep gewijzigd en een nieuw bestemmingsplan zal in 2018 in procedure worden gebracht.

Molenstraat/Dreefstraat

In 2017 is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Inmiddels loopt de verkoop van de kavels zo voorspoedig dat al gestart is met het bouwrijp maken. In 2018 zullen dan de

eerste woningen worden opgeleverd. Gezien het aantal te verkopen (vrije) bouwkavels zal woonrijp maken wat verder in de tijd liggen.

Woningbouwinitiatief Gestelsestraat 16

Op het terrein Gestelsestraat 16 in Aalst staat een bedrijfsverzamelgebouw (voormalige jongensschool). In 2017 heeft een initiatiefnemer verzocht het gebouw en het achterliggende terrein te mogen transformeren tot 33 woningen, waarvan 11 sociale huurappartementen en 22 appartementen in de vrije huursector. Het college heeft besloten medewerking te verlenen aan het bouwplan middels een omgevingsvergunning/uitgebreide afwijkingsprocedure. Afhankelijk van de procedure is de verwachting dat het woningbouwproject in de eerste helft van 2018 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd voor een 'Verklaring van geen bedenkingen'.

Wonen Hartje Waalre

De realisatie van de tweede fase van dit project, dat voorziet in een herontwikkeling van het voormalige Kendix-terrein in Waalre-dorp met grondgebonden woningen en appartementen, is in het tweede kwartaal van 2017 gestart. De woningen zullen naar verwachting in de loop van 2018 worden opgeleverd. Het woonrijp maken wordt daarna verzorgd.

Schoonoordstraat

Het plan bevat 33 woningen, waarvan 30% in de sociale sector. De ontwikkelaar draagt alle kosten die verband houden met de ontwikkeling. Ook vergoedt zij de gemeentelijke plankosten en exploitatiebijdrage op basis van de nota Kostenverhaal. De woningen worden eind 2017, begin 2018 opgeleverd.

Winkelcentrum De Voldijn

De eigenaar van het winkelcentrum Voldijn wil 36 appartementen boven het winkelcentrum realiseren, waarvan minimaal 30% in de sociale sector. De eigenaar zal ook de nodige herinrichtingsmaatregelen rondom het winkelpand verzorgen. Het herziene bestemmingsplan zal in 2018 door de raad in behandeling worden genomen. De gemeente wil daarbij een anterieure overeenkomst sluiten met het oog op kostenverhaal.

Willibrordushof

Dit project voorziet in de herontwikkeling van een bedrijfslocatie nabij de hoek van de Willibrorduslaan en Bergstraat in Waalre-dorp. Er zullen zowel grondgebonden woningen als appartementen worden gerealiseerd, in verschillende woningbouwsegmenten. Ten behoeve van de appartementen zal een ondergrondse parkeervoorziening worden gerealiseerd. Om de realisatie van woningen mogelijk te maken dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd. In 2017 is gestart met de benodigde procedure, naar verwachting zal deze in 2018 worden afgerond. Vooralsnog is de planning dat in het voorjaar van 2019 kan worden gestart met de bouwwerkzaamheden.

Markt 14

Het kantoorpand aan de Markt 14 zal worden gesloopt. Hiervoor in de plaats zal een appartementengebouw worden gerealiseerd met 6 appartementen, met een bijbehorende ondergrondse parkeervoorziening. De benodigde ruimtelijke procedure, in dit geval een uitgebreide omgevingsvergunningprocedure kan naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018 zijn afgerond. Het pand kan daarna worden gesloopt en de woningbouw worden gestart.

Bestemmingsreserves

De gemeente heeft op basis van de Nota Kostenverhaal de bestemmingsreserves Lokaal fonds en Regio fonds. Particuliere initiatieven worden gevraagd een bijdrage te doen aan deze fondsen. De onderbouwing voor de bijdrage in en de lijst van de openbare investeringen zijn in de nota Kostenverhaal opgenomen. Ook in gemeentelijke grondexploitaties wordt rekening gehouden met fondsbijdragen. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de fondsen zien. De verwachting is dat per 1-1-2018 er totaal € 0,62 mln aan middelen in de drie fondsen zit.

Fondsontwikkeling	Stand per 1-1-2018	2018	2019	2020-2024	2025	Totaal per 31-12-2025
Regio fonds	€ 171.773					€ 580.271
Projecten gemeente		€ 2.681	€ 45.551	€ -	€ 232.648	€ 280.880
Projecten particulier		€ 84.743	€ 42.875	€ -	€ -	€ 127.618
Voeding in jaar		€ 87.424	€ 88.426	€ -	€ 232.648	
Lokaal fonds	€ 393.865					€ 765.145
Projecten gemeente		€ -79.625	€ 50.453	€ -	€ 257.681	€ 228.509
Projecten particulier		€ 93.861	€ 48.910	€ -	€ -	€ 142.772
Voeding in jaar		€ 14.236	€ 99.363	€ -	€ 257.681	
Fonds Sociale Woningbouw	€ 56.000					€ 68.600
Projecten gemeente		€ -	€ 12.600	€ -	€ -	€ 12.600
Projecten particulier		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Voeding in jaar		€ -	€ 12.600	€ -	€ -	
Totaal saldo generaal	€ 621.637	€ 101.661	€ 200.389	€ -	€ 490.329	€ 1.414.016

In 2018 wordt uit het Lokaal fonds voor € 200.000 een bijdrage gedaan voor de kosten van de herinrichting van de Markt. Daarnaast ontvangt de gemeente een bijdrage van een ontwikkelaar a € 120.000. In 2018 wordt vanuit het Regiofonds € 86.000 gereserveerd voor de bijdrage in het Regionale Ontwikkelingsfonds Werklocaties. Tevens is in de kadernota 2017 besloten om in de periode 2017-2018 elk jaar € 20.000 te onttrekken uit het Regiofonds voor de inzet het regioproject Dommeldal De Hogt. Omdat fondsafdrachten pas mogen (BBV regel) worden gedaan bij afsluiten van gemeentelijke grondexploitaties komen de bijdragen vanuit Waalre Noord fase 1 & 2 pas in 2025.

Voor zover nu bekend zal in totaal € 1,41 mln aan financiële middelen binnen komen ten behoeve van investeringsprojecten die in de nota Kostenverhaal worden genoemd.

Risico's van grondeigendom

De risicobuffer voor actieve grondexploitaties

Bij de grondexploitaties zijn risicoanalyses uitgevoerd om de benodigde risicobuffer te bepalen. In de volgende tabel wordt weergegeven welke risicobuffer benodigd is.

Projectnaam	Netto risicobedrag	Verlies project	Resultaat per 1-1-2018	Risicobuffer nodig	Benodigde risicobuffer
Eiken-/Berkenlaan	€ 2.379	nee	€ 556.293	nee	€ -
Centrumplan Waalre dorp	€ 310.275	ja	€ -447.925	ja	€ 310.275
Ekenrooisestraat	€ 24.800	nee	€ 1.402.129	nee	€ -
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 551.548	nee	€ 1.887.437	nee	€ -
Totaal	€ 889.001		€ 3.397.934		€ 310.275

Alleen voor het verliesproject centrumplan Waalre-dorp is een risicobuffer van € 310.000 nodig om het eventueel negatiever worden van het resultaat te kunnen dekken.

De risicobuffer voor strategische grondvoorraad

De locatie Dijkstraat 2 in Waalre Noord fase 3 omvat drie percelen. Een bebouwd huisperceel (bestemming wonen) en twee onbebouwde percelen (bestemming agrarisch). De gemeente wil graag het huisperceel verkopen. De verwachting is dat voor de agrarische percelen, conform de strictere BBV-regelgeving, een afwaardering van circa € 112.000 moet worden gedaan. Aangezien nog niet geheel duidelijk is hoeveel grond verkocht zal worden en voor welke prijs is dit een risicopost voor de Algemene Reserve Bouwgrondexploitatie.

Algemene Reserve Grondexploitatie

Verliesvoorziening

De grondexploitatie centrumproject Waalre dorp is per 1-1-2018 berekend op - € 447.925 (negatief). Bij de jaarrekening 2016 bedroeg het berekende verlies nog - € 516.791. De verliesvoorziening kan dus verlaagd worden met € 68.866. Deze financiële middelen vallen vrij naar de Algemene Reserve Grondexploitatie.

Algemene Reserve Grondexploitatie

De stand van de Algemene Reserve Grondexploitatie was per 1 januari 2017 (na effectuering van de jaarrekening 2016) € 608.509. De mutaties in 2017 zijn vooralsnog een onttrekking voor een krediet voor planontwikkeling 't Hazzo a € 75.000 en een geraamde bijstelling van de verliesvoorziening voor project centrum Waalre dorp. De verwachting is dat de stand van de Algemene Reserve Grondexploitatie per 31-12-2017 uitkomt op € 595.815. De totale benodigde risicobuffer bedraagt € 432.000. De reserve heeft dus nog voldoende middelen voor het opvangen van eventuele te incasseren risico's.

Paragraaf H Horizontale verantwoording

De gemeente Waalre voert veel wettelijke taken uit namens Rijk en provincie, ook wel medebewindstaken genoemd. Door de Wet revitalisering generiek toezicht (WRGT) in 2012 is het interbestuurlijk toezicht (IBT) – het toezicht van provincie en Rijk op de uitvoering van de medebewindstaken - veranderd. Uitgangspunt van de wet is dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd wordt. De raad is het eerste controlerende orgaan waaraan het college jaarlijks verantwoording aflegt. Hierdoor kan de controle door Rijk en provincie sober, op afstand en risicogericht zijn. In deze paragraaf wordt niet ingegaan op het toezicht vanuit het Rijk. Wel wordt uiteen gezet hoe het interbestuurlijk toezicht vanuit de provincie Noord-Brabant is geregeld. Vervolgens wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen in de horizontale verantwoording van het college aan de raad.

Interbestuurlijk toezicht door provincie Noord-Brabant

De provincie heeft in het Beleidskader IBT 2016-2019 opgenomen hoe het interbestuurlijk toezicht wordt uitgeoefend. De provincie houdt op dit moment toezicht op zes gebieden. Hiervoor is een dashboard ontwikkeld, waarmee de provincie de taakuitvoering door de gemeente beoordeelt op een driepuntschaal: voldoet – voldoet gedeeltelijk – voldoet niet.

Toezichtgebied	Doel	Hoe	Toetsingskader
Financieel toezicht	Bewaken van een gezonde financiële positie	Toetsen van begroting en jaarrekening	Financieel Toezicht Wet financiering decentrale overheden (FIDO) uitgewerkt in het provinciale gemeenschappelijk financieel toezichtkader
Omgevingsrecht	Bewaken dat gemeenten een veilige en gezonde leefomgeving realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze behouden en ontwikkelen	Toetsen van beleidsplan Handhaving, het jaarlijks uitvoeringsprogramma Handhaving en het jaarlijks evaluatieverslag; daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit	Diverse wet- en regelgeving m.b.t. de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. O.a. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
Archief- en informatiebeheer	Bewaken van toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven	Toetsen van jaarlijks verslag van B&W (voor het eerst bij jaarrekening 2015)	Archiefwet
Monumentenzorg	Bewaken dat cultureel erfgoed behouden blijft	Toetsen van jaarlijkse informatieverstrekking aan provincie, o.a. aanwezigheid van actieve commissie die adviseert over omgevingsvergunningen.	Monumentenwet
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bewaken dat de ruimte optimaal en planmatig wordt benut	Tweejaarlijkse monitor waarin getoetst wordt op de aanwezigheid van structuurvisies voor het hele gemeentelijke grondgebied en actuele (< 10 jaar oud) bestemmingsplannen	Wet ruimtelijke ordening en Verordening Ruimte
Huisvesting vergunninghouders	Bewaken dat gemeenten voldoende houders van een verblijfsvergunning asiel huisvesten	Realisatiecijfers van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	Halfjaarlijkse taakstelling rijksoverheid en Huisvestingswet

Horizontale verantwoording

Aan de wijziging van het interbestuurlijk toezicht zijn twee belangrijke randvoorwaarden verbonden: de controlerende positie van de raad moet in zijn kracht gezet worden en de verantwoording moet zoveel mogelijk transparant en openbaar zijn. Dit is niet nieuw, met de dualisering van de gemeentewet is de controlerende rol van de raad al een belangrijk onderdeel van de verantwoordingsstructuur van de gemeente. Juist met deze wijzigingen in het toezicht wordt er gerekend op de kracht van de controlerende rol van de raad.

Om de raad te ondersteunen bij haar controlerende rol en om de transparantie te vergroten voert het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) in opdracht van de VNG het project Revitalisering Generiek Toezicht via waarstaatjegemeente.nl uit. Per wet is gekeken naar de belangrijkste criteria: de toezichtindicatoren (ook wel Kritische Prestatie Indicatoren (kpi's)). Per wet zijn er circa tien kpi's opgenomen op de website. Op basis van deze indicatoren is een goed beeld te krijgen van de uitvoering van de gemeente op de medebewindstaken, wat uw raad op hoofdlijnen kan ondersteunen bij uw toezichthoudende rol.

Toezichtindicatoren Waarstaatjegemeente.nl 2016

Sinds 2014 maken we voor de horizontale verantwoording op de toezichtgebieden gebruik van de vragenlijsten op de website Waarstaatjegemeente.nl. De verantwoording over 2016 is, inclusief de ontwikkeling t.o.v. 2015, als bijlage toegevoegd aan de jaarrekening 2016. Hierin stonden alle indicatoren van Waarstaatjegemeente.nl inclusief de voorgenomen verbeteracties. De verbeteracties zijn volgens planning vanaf 2017 opgepakt. Uw raad wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang, indien mogelijk gelijktijdig met de jaarrekening.

Toezichtindicatoren BBV

Op 5 maart 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Uitgangspunt is het horizontaal toezicht verder te versterken en raadsleden in staat te stellen om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de programmabegroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van een set verplichte en facultatieve beleidsindicatoren.

In deze begroting zijn 38 verplichte en 2 facultatieve beleidsindicatoren opgenomen. Ieder jaar leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze begroting 2018 zijn de cijfers van medio 2017 gebruikt. We merken op dat niet alle indicatoren jaarlijks door de bronhouder worden geactualiseerd en dat in enkele gevallen de bronhouder gewijzigd is. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn ook de gegevens uit de begroting 2017 (cijfers medio 2016) opgenomen.

Overzicht opgenomen beleidsindicatoren

Nr.	In begroting opgenomen bij		Naam indicator
	Programma / paragraaf	Thema	
1	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Formatie
2	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Bezetting ^F
3	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Apparaatskosten ^F
4	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Externe inhuur
5	Paragraaf E	Bedrijfsvoering	Overhead
6	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Verwijzingen Halt
7	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Harde kern jongeren
8	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Winkeldiefstallen
9	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Geweldsmisdrijven
10	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Diefstallen uit woning
11	Algemeen bestuur en veiligheid	11. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
12	Ruimtelijke ontwikkeling	8. Openbare ruimte	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig
13	Ruimtelijke ontwikkeling	8. Openbare ruimte	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser
14	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Funciemenging
15	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Bruto Gemeentelijk Product
16	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Vestigingen (van bedrijven)
17	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Absoluut verzuim
18	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Relatief verzuim
19	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)
20	Sociaal Domein	3. Cultuur en sport	Niet sporters
21	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Banen
22	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren met een delict voor de rechter
23	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Kinderen in uitkeringsgezinnen
24	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Netto Participatiegraad
25	Sociaal Domein	2. Onderwijs	Achterstandsleerlingen
26	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Werkloze jongeren
27	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Personen met een bijstandsuitkering
28	Sociaal Domein	4. Sociale voorzieningen	Personen met een lopend re-integratietraject
29	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp
30	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming
31	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering
32	Sociaal Domein	6. Wmo en Volksgezondheid	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO
33	Ruimtelijke ontwikkeling	7. Duurzaamheid en milieu	Omvang huishoudelijk
34	Ruimtelijke ontwikkeling	7. Duurzaamheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit
35	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemiddelde WOZ waarde
36	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Nieuw gebouwde woningen
37	Ruimtelijke ontwikkeling	9. Ruimtelijke ontw. en economie	Demografische druk
38	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
39	Paragraaf A	Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
40	Sociaal Domein	5. Jeugdhulp	Melding kindermishandeling

^F Facultatief: Rapporteren over deze beleidsindicator is niet verplicht.

B. Financiële begroting

1. Overzicht van de baten en lasten van de programma's

Omschrijving	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021
Totaal lasten publieke dienstverlening	1.079	1.251	1.152	1.076	1.097
Totaal lasten Onderwijs	1.370	1.100	1.102	1.104	1.103
Totaal lasten cultuur en sport	1.095	1.137	1.135	1.135	1.119
Totaal lasten sociale voorzieningen	5.063	5.025	4.981	4.964	4.999
Totaal lasten jeugdhulp	2.665	2.710	2.660	2.610	2.560
Totaal lasten Wmo en volksgezondheid	4.100	4.219	3.951	3.957	3.961
Totaal lasten milieu en duurzaamheid	1.787	1.676	1.683	1.689	1.697
Totaal lasten openbare ruimte	3.715	3.832	3.895	4.036	4.092
Totaal lasten ruimtelijke ontwik. en economie	6.276	1.589	1.469	1.324	1.364
Totaal lasten algemeen bestuur	1.606	1.608	1.608	1.589	1.589
Totaal lasten veiligheid	816	832	832	832	832
Totaal lasten dekkingsmiddelen	9.514	5.200	5.280	5.378	5.473
Totaal lasten exclusief mutatie reserves	39.086	30.179	29.748	29.694	29.886
Totaal baten publieke dienstverlening	703	778	636	610	594
Totaal baten Onderwijs	216	142	145	147	150
Totaal baten cultuur en sport	195	203	203	204	205
Totaal baten sociale voorzieningen	2.454	2.614	2.677	2.728	2.728
Totaal baten jeugdhulp	-	-	-	-	-
Totaal baten Wmo en volksgezondheid	427	367	367	367	367
Totaal baten milieu en duurzaamheid	1.760	1.710	1.719	1.727	1.736
Totaal baten openbare ruimte	1.618	1.645	1.705	1.765	1.834
Totaal baten ruimtelijke ontwik. en economie	5.635	808	809	809	809
Totaal baten algemeen bestuur	19	18	18	18	18
Totaal baten veiligheid	29	70	69	68	67
Totaal baten dekkingsmiddelen	19.848	21.034	21.189	21.302	21.434
Totaal baten exclusief mutatie reserves	32.904	29.389	29.537	29.745	29.942
Totaal saldo publieke dienstverlening	376-	473-	516-	466-	503-
Totaal saldo Onderwijs	1.154-	958-	957-	957-	953-
Totaal saldo cultuur en sport	900-	934-	932-	931-	914-
Totaal saldo sociale voorzieningen	2.609-	2.411-	2.304-	2.236-	2.271-
Totaal saldo jeugdhulp	2.665-	2.710-	2.660-	2.610-	2.560-
Totaal saldo Wmo en volksgezondheid	3.673-	3.852-	3.584-	3.590-	3.594-
Totaal saldo milieu en duurzaamheid	27-	34	36	38	39
Totaal saldo openbare ruimte	2.097-	2.187-	2.190-	2.271-	2.258-
Totaal saldo ruimtelijke ontwik. en economie	641-	781-	660-	515-	555-
Totaal saldo algemeen bestuur	1.587-	1.590-	1.590-	1.571-	1.571-
Totaal saldo veiligheid	787-	762-	763-	764-	765-
Totaal saldo dekkingsmiddelen	10.334	15.834	15.909	15.924	15.961
Totaal geraamde resultaat voor bestemming	6.182-	790-	211-	51	56
Totaal toevoegingen aan reserves	77-	75-	150-	225-	300-
Totaal onttrekkingen uit reserves	6.250	948	462	301	254
afrondingsverschillen	9	4	4	5	4
Totaal resultaat na bestemming	-	87	105	132	14
tekort		overschot	overschot	overschot	overschot

2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

2.1 Totstandkoming begroting 2018

Op 11 juli nam de gemeenteraad de Kadernota 2018 aan. In dit stuk geeft het college aan wat het volgend jaar van plan is. Het college gaf aan de plannen in de begroting verder uit te zullen werken.

De programmabegroting is opgezet volgens de programma's en thema's zoals afgesproken vanaf begroting 2014.

In deze begroting zijn wij voor de jaren 2018 t/m 2021 uitgegaan van een stijgingspercentage van de tarieven voor de OZB met 5% per jaar.

2.2 Resultaat van de begroting 2018 e.v.

De begroting 2018 (saldo na bestemming) sluit in evenwicht. Hiernaast is er een post voor onvoorziene uitgaven van € 190.000, waarvan ca. € 100.000 voor eenmalige onvoorziene lasten en € 90.000 voor structurele onvoorziene lasten.

Het financiële beeld begroting 2018-2021 laten de volgende saldi zien:

	2018	2019	2020	(x 1.000) 2021
Resultaat voor bestemming	- 790	- 211	51	56
Toevoeging aan reserves	- 75	- 150	- 225	- 300
Ottrekking aan reserves	948	462	301	254
afroning	4	4	5	4
Resultaat na bestemming	87	105	132	14
	Overschot	Overschot	Overschot	Overschot

a. Financiële gevolgen nieuw en bestaand beleid 2018

De in de begroting opgenomen baten en lasten van het bestaande beleid zijn geactualiseerd op basis van de laatst bekende ontwikkelingen. Het risico is echter aanwezig dat in de loop van het jaar sommige baten en lasten mogelijk zullen moeten worden bijgesteld omdat de ramingen te krap blijken te zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers is in eerste instantie de post onvoorzien van ca. € 100.000 voor eenmalige lasten en € 90.000 voor structurele lasten beschikbaar.

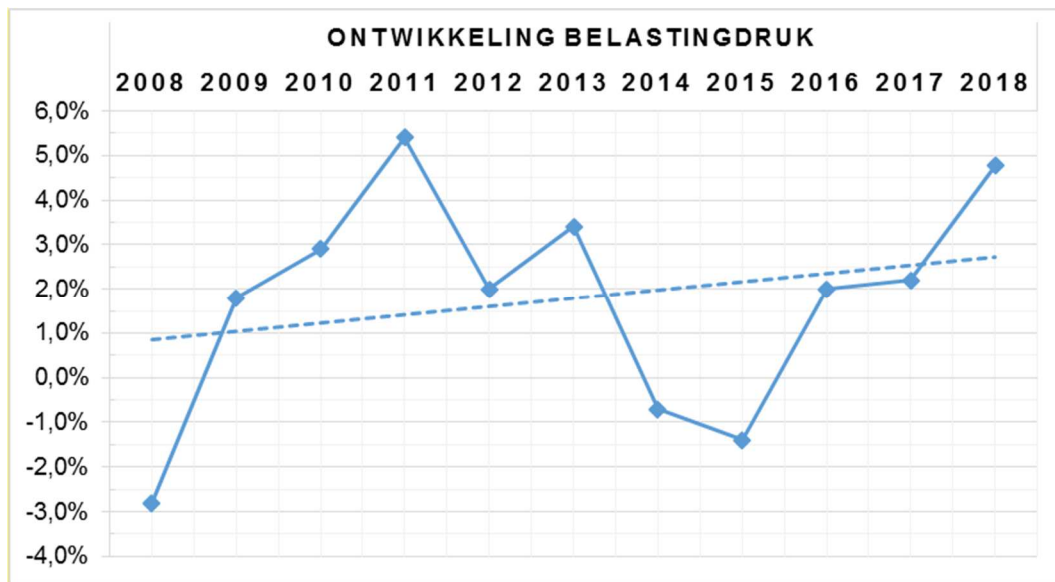
b. Financiële gevolgen voor de inwoners

De tarieven afvalstoffenheffing, welke volgens bestaand beleid kostendekkend moeten zijn, kunnen door aanwending van de egalisereserve nog onder het kostendekkende tarief blijven. Deze tarieven stijgen met ca. 6% ten opzichte van de tarieven van 2017.

In het gemeentelijke rioleringsplan 2013-2017 (raad 17 september 2013) wordt voorgesteld om het stijgingspercentage van de rioolheffing te brengen op jaarlijks 3%.

Daarnaast stijgen de tarieven van de ozb in 2018 met 5%.

De gemiddelde gemeentelijke belastingdruk per woonruimte stijgt door genoemde maatregelen met 4,77%.

c. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Volgens het BBV mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen balansposten worden gevormd. In verband hiermede is in de begroting een voorziening personele verplichtingen gevormd, voor:

- a. uitkeringen en pensioenen (nieuwe gevallen) aan gewezen wethouders;
- b. uitkeringen/wachtgelden c.a. aan het voormalig personeel;

Een voorziening voor de verplichtingen sub a en b is gewenst, omdat er periodiek uitkeringen bijkomen c.q. vervallen en de uitkeringspercentages wijzigen, terwijl er daarnaast rekening moet worden gehouden met genoten inkomsten. Hierdoor kunnen de jaarlijkse uitgaven aanzienlijk fluctueren.

Geraamde toekomstige verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd bij het opmaken van de jaarrekening en/of de begroting. Er vindt, indien nodig, een herberekening plaats van het te storten bedrag om de voorziening op voldoende peil te houden.

d. Investerings in materiële vaste activa.

De boekwaarde van de bestaande materiële vaste activa in de begroting 2018 bedraagt volgens de staat van investeringen per 1-1-2018 € 23.503.000

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wegen, bruggen etc.) gaat de komende jaren toenemen. Deze categorie investeringen mocht volgens het BBV ineens ten laste van de reserves worden bekostigd. Vanaf 2017 is het echter verplicht om de investeringen met

maatschappelijk nut te activeren en jaarlijks af te schrijven. De investeringen met maatschappelijk nut zullen per heden daarom niet meer ineens, maar in jaarlijkse afschrijvingstermijnen (plus eventuele rentelasten) ten laste van een daarvoor te vormen bestemmingsreserve of vanuit de exploitatie worden bekostigd.

In de investeringsplannen 2018 – 2021 zijn de volgende investeringen opgenomen:

	Materiële vaste Activa	Waarvan met economisch nut	Waarvan met maatschappelijk nut
Jaar 2018	2.244.856	2.044.856	200.000
Jaar 2019	3.974.939	1.574.939	2.400.000
Jaar 2020	4.286.312	3.286.312	1.000.000
Jaar 2021	2.829.075	2.829.075	0

e. Vrij besteedbare reserve

Van de reserve vrij besteedbaar is het volgende bedrag vrij besteedbaar per 1 januari 2018 volgens overzicht reserves en voorzieningen: € 1.162.325. Bij de raming van deze stand is geen rekening gehouden met mogelijke winstnemingen uit de bouwgrondexploitatie of overschotten/tekorten bij de jaarrekening 2017. Naast de vrij besteedbare reserve beschikt de gemeente ook over een algemene bufferreserve. Het geraamde saldo van deze reserve per 1 januari 2018 is € 3.617.067.

f. Inzet reserves voor structurele dekking exploitatielasten

Het is niet toegestaan om de reserves *rechtstreeks* in te zetten voor de dekking van investeringen en *structurele* exploitatielasten. Wel is het mogelijk om voor dit doel specifieke reserves (investerings- en egaliseringsreserves) te vormen en hieruit een jaarlijkse beschikking ten gunste van de exploitatie te doen. Dit vindt bijvoorbeeld toepassing bij grote investeringswerken, waarbij de jaarlijkse afschrijvingslasten ten laste van de betreffende reserve komen. In Waalre betreft dit specifiek gevormde reserves voor de dekking van structurele kapitaallasten van bepaalde investeringen in de volgende tabel.

Onttrekking uit investeringsreserves	Bedrag 2017	laatste jaar
reserve huisvesting gemeentewerf (vanaf 1999)	€ 12.640	2038
reserve renovatie sporthallen (vanaf 2007)	€ 68.837	2031
reserve renovatie brandweerkazerne (vanaf 2007)	€ 24.234	2047
reserve buitensport Waalre (vanaf 2008)	€ 50.220	2032/2057

Totaal € 155.931

Geraamde onttrekking 2018: € 155.931

Geraamde onttrekking 2019: € 155.931

Geraamde onttrekking 2020: € 155.931

De onttrekkingen zijn gelijk aan de afschrijvingsbedragen. Een uitzondering hierop is de reserve renovatie brandweerkazerne. Deze kazerne is in 2013 om BTW-technische redenen verkocht aan de VRZOB. Eind 2017 zal deze kazerne worden teruggekocht en worden verhuurd aan de VRZOB.

Behalve de hiervoor genoemde structurele inzet van de reserves, worden soms reserves ingezet voor *eenmalige zaken*.

g. Samenvatting voornaamste uitgangspunten begroting 2018

Bij de ramingen voor de begroting 2018 is in principe uitgegaan van de nullijn. De lasten zijn alleen verhoogd indien daarvoor gegronde redenen aanwezig zijn. Dit is in ieder geval van toepassing op de loonontwikkeling, waarbij 3,25% zeker is. De cao loopt tot 1 januari 2019.

Verdere uitgangspunten bij de ramingen zijn:

- 1 Sluitende exploitatiebegroting.
- 2 Stijging tarieven voor rioolheffing met 3% volgens het vastgestelde vGRP.
- 3 Minimaal verhogen van tarieven afvalstoffenheffing richting kostendekkende tarieven, rekening houdend met de uitputting van de reserve afvalstoffenheffing versus dalende kosten.
- 4 Andere tarieven voor dienstverlening zoveel mogelijk kostendekkend maken.
- 5 Verhoging van de o.z.b. tarieven jaarlijks met 5%.
- 6 Het rentepercentage voor zowel de berekening van de kapitaallasten als de berekening van de rente over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2017 gelijkgesteld aan de werkelijke rentelast. Deze is op dit moment 0% (zie paragraaf D).

h. Meerjarenramingen/meerjarenperspectief 2018-2021

Uitkomsten meerjarenramingen

De begroting 2018 sluit met een positief saldo van € 87.000. De meerjarenramingen 2018, 2019 en 2020 sluiten met de onderstaande resultaten:

	Voor resultaat bestemming	Resultaat bestemming	Na resultaat bestemming (incl. verschil)
2019	€ 211.000 (nadeel)	€ 312.000 (voordeel)	€ 105.000 (voordeel)
2020	€ 51.000 (voordeel)	€ 76.000 (voordeel)	€ 132.000 (voordeel)
2021	€ 56.000 (voordeel)	€ 46.000 (nadeel)	€ 14.000 (voordeel)

Resultaatbestemming voordeel = er wordt meer onttrokken aan de reserves t.g.v. de exploitatie dan er in de reserves wordt gestort.

Omdat de begroting 2018 reëel sluitend is, wordt voldaan aan de eisen van de Gemeentewet en aan de aanvullende richtlijnen van de provincie voor toepassing van het repressief begrotingstoezicht van Gedeputeerde Staten.

Uitgangspunten meerjarenramingen

De meerjarenramingen zijn samengesteld op basis van de voorstellen zoals verwerkt in de kadernota.

Verdere uitgangspunten zijn:

- gelijkblijvend loon- en prijspeil;
- alleen noodzakelijke verhoging uitgaven a.g.v. areaaluitbreidingen (bijv. meer inwoners)
- jaarlijkse verhoging O.z.b.-tarieven met 5%;

- Verhogen tarieven afvalstoffenheffing richting kostendekkendheid, rekening houdend met de uitputting van de reserve afvalstoffenheffing versus dalende kosten;
- opname van de lasten van de investeringen van investeringsplannen 2018 t/m 2021.

i. Investeringslasten meerjarenramingen 2018 – 2021 waarop wordt afgeschreven.

Voor het investeringsplan wordt verwezen naar de bijlage.

j. Structureel begrotingssaldo.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo			
	Lasten	Baten	saldo
Publieke dienstverlening	1.251.000	777.000	474.000-
Onderwijs	1.100.000	142.000	958.000-
Cultuur en sport	1.136.000	203.000	933.000-
Sociale voorzieningen	5.025.000	2.614.000	2.411.000-
Jeugdhulp	2.709.000	-	2.709.000-
Wmo en volksgezondheid	4.218.000	367.000	3.851.000-
Milieu en duurzaamheid	1.676.000	1.711.000	35.000
Openbare ruimte	3.831.000	1.645.000	2.186.000-
Ruimtelijke ontwik. en economie	1.588.000	808.000	780.000-
Algemeen bestuur	1.609.000	18.000	1.591.000-
Veiligheid	832.000	70.000	762.000-
Totaal van de programma's	24.975.000	8.355.000	16.620.000-
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	70.000	21.034.000	20.964.000
Overzicht overhead	4.940.000		4.940.000-
Bedrag heffing vennootschapsbelasting	-		-
Bedrag voor onvoorzien	190.000		190.000-
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	30.175.000	29.389.000	786.000-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	75.000	948.000	873.000
Geraamd resultaat	30.250.000	30.337.000	87.000
Incidentele baten en lasten	720.000	595.000	125.000
Structureel begrotingssaldo			212.000

In 2018 t/m 2021 zijn de volgende eenmalige bedragen in de exploitatie meegenomen:

	Jaar	jaarbedrag
<u>Eenmalige lasten t.l.v. de reserve</u>		
Omgevingswet	2018	€ 225.000
	2019	€ 125.000
Centrumontwikkeling Aalst	2018 en 2019	€ 10.000
Vorbereidingskosten gebiedsvisie Dommeldal de Hogt	2018	€ 20.000
Kadernota dienstverlening	2018	€ 50.000
Onderzoek bruggen	2018	€ 40.000
Preventieve zorg sociaal domein	2018	€ 250.000
<u>Eenmalige lasten t.l.v. de exploitatie</u>		
Onvoorziene lasten	2018 t/m 2021	€ 100.000
Verkiezingen (2x in 2019)	2019	€ 29.000
Vervangen lichtmasten en armaturen	2018 en 2019	€ 25.000
Opstellen leerlingenprognoses	2020	€ 2.000

Overzicht begrotingssaldo vóór en na verrekening incidentele baten en lasten

	(x 1.000)			
	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo	87	105	132	14
Eenmalige lasten t.l.v. reserves	595	135	0	0
Eenmalige baten (onttrekking reserve)	595	135	0	0
Eenmalige lasten t.l.v. exploitatie	125	154	102	100
Eenmalige baten t.g.v. exploitatie	0	0	0	0
Saldo zonder incidentele baten en lasten	212	259	234	114

Een positief saldo is een overschot op de begroting

3. Geprognostiseerde balans

ACTIVA	1-1-2017	1-1-2018	31-12-2018	31-12-2019
Vaste activa:				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	23.503.208	33.682.934	34.607.388	37.229.798
Financiële vaste activa	538.063	418.273	298.483	178.693
Totaal vaste activa	24.041.271	34.101.207	34.905.871	37.408.491
Vlottende activa:				
onderhanden werk	3.001.862	3.109.667	-715.506	-733.248
Uitzettingen met een rente- typische looptijd < 1 jaar	9.948.796	3.739.475	3.739.475	3.739.475
Liquide middelen	488.143	0	0	0
Overlopende activa	688.431	688.431	688.431	688.431
Totaal vlottende activa	14.127.232	7.537.573	3.712.400	3.694.658
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	38.168.503	41.638.780	38.618.271	41.103.149
PASSIVA	1-1-2017	1-1-2018	31-12-2018	31-12-2019
Vaste passiva:				
Eigen vermogen:	18.001.867	10.843.835	9.945.904	9.643.973
Voorzieningen	14.477.655	15.082.861	15.705.587	16.342.745
Vaste schulden > 1 jaar	8.365	10.031.468	7.286.164	9.435.815
Totaal vaste passiva	32.487.887	35.958.164	32.937.655	35.422.533
Vlottende passiva:				
<i>Netto vlottende schulden < 1 jr</i>	2.050.205	2.050.205	2.050.205	2.050.205
<i>Overlopende passiva</i>	3.630.411	3.630.411	3.630.411	3.630.411
Totaal vlottende passiva	5.680.616	5.680.616	5.680.616	5.680.616
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	38.168.503	41.638.780	38.618.271	41.103.149

4. Berekening EMU-Saldo

Omschrijving	2017	2018	2019
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2017, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2018	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2018
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-6.182	-790	-211
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.056	1.320	1.353
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	525	603	617
4 Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	19.216	2.245	3.975
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie	6.497		
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover niet al op de exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	618	544	577
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee		
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-17.938	-1.656	-2.793

5. Investeringsplannen 2018 - 2021 (investerings vanaf € 10.000)

De gemeente Waalre financiert (behoudens de BSE) momenteel alle investeringen met eigen middelen. T/m 2016 was het gebruikelijk een (fictieve) rentelast aan investeringen toe te rekenen. In 2016 was dit 3%. Deze (fictieve) rentelast werd ook als bate in de begroting opgenomen. Vanaf 2017 mag er alleen rente aan investeringen worden toegerekend als de gemeente werkelijk ook leningen hebben afgesloten. Voor de gemeente Waalre is dat niet van toepassing. De hieronder genoemde lasten zijn daarom alleen de geraamde afschrijvingslasten.

Jaar	Programma	Omschrijving	Investering	V*	Dekking	Afschrijving	
						Termijn	Lasten
2018	Ruimtelijk domein	GRP 2018	€ 1.346.056	V	exploitatie	50 jr	€ 26.921
	Ruimtelijk domein	Vervanging Epoke zoutstrooier	€ 28.000	V	exploitatie	10 jr	€ 2.800
	Ruimtelijk domein	Herinrichting N69	€ 200.000		exploitatie	25 jr	€ 8.000
	Sociaal domein	Kantine sporthal 't Hazzo	€ 400.000		exploitatie	40 jr	€ 10.000
2019	Ruimtelijk domein	GRP 2019	€ 1.368.939	V	exploitatie	50 jr	€ 27.379
		Vervanging licenties en applicaties	€ 115.000	V	exploitatie	5 jr	€ 23.000
	Ruimtelijk domein	Herinrichting N69	€ 2.400.000		exploitatie	25 jr	€ 96.000
2020	Ruimtelijk domein	GRP 2020	€ 3.197.812	V	exploitatie	50 jr	€ 63.956
	Ruimtelijk domein	centrumontwikkeling Aalst	€ 1.000.000		exploitatie	25 jr	€ 40.000
2021	Ruimtelijk domein	Fietspadstrooier en sneeuwploug	€ 16.000	V	exploitatie	10 jr	€ 1.600
	Ruimtelijk domein	Vervangen sneeuwschaaf	€ 10.000	V	exploitatie	10 jr	€ 1.000
	Ruimtelijk domein	vervangen vuilniswagen	€ 150.000	V	exploitatie	8 jr	€ 18.750
	Ruimtelijk domein	GRP 2021	€ 2.640.075	V	exploitatie	50 jr	€ 52.802

*Vervangingsinvestering = V

C. de Bijlagen

a. Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting

Omschrijving reserves	Stand per 31-12-2017	Rente	Toevoegingen 2018		Onttrekkingen 2018		Stand per 31-12-2018
			2.0 Rente	T.l.v. exploitatie	T.g.v. exploitatie	Tgv expl. Afschrijving	
Algemene reserves							
Bufferreserve	3.617.067	0,0%	-	-	-	-	3.617.067
Vrij besteedbaar	1.162.325	0,0%	-	-	350.000	-	812.325
Grondexploitatie	595.815	0,0%	-	-	-	-	595.815
Sociaal domein	750.000	0,0%	-	-	250.000	-	500.000
<i>Algemene reserves</i>	<i>6.125.207</i>		-	-	<i>600.000</i>	-	<i>5.525.207</i>
Bestemmingsreserves							
Openbare ruimte en bruggen	-	0,0%	-	75.000	-	-	75.000
Wettelijke bepalingen	335.245	0,0%	-	-	113.000	-	222.245
Regionaal fonds	171.773	0,0%	-	-	20.000	-	151.773
Lokaal fonds	393.865	0,0%	-	-	-	-	393.865
Sociale woningbouw	56.000		-	-	-	-	56.000
Huisvesting gemeentewerf	265.440	0,0%	-	-	-	12.640	252.800
Renovatie sporthallen	963.718	0,0%	-	-	-	68.837	894.881
Renovatie brandweerkazerne	727.020	0,0%	-	-	-	24.234	702.786
Buitensportaccommodatie Waalre	1.236.100	0,0%	-	-	-	50.220	1.185.880
Buitenonderhoud schoolgebouwen	179.863	0,0%	-	-	-	-	179.863
Aandelen bouwfonds	389.604	0,0%	-	-	84.000	-	305.604
Gemeentehuis	-	0,0%	-	-	-	-	-
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	<i>4.718.628</i>		-	<i>75.000</i>	<i>217.000</i>	<i>155.931</i>	<i>4.420.697</i>
Totaal reserves	10.843.835		-	75.000	817.000	155.931	9.945.904

Omschrijving voorzieningen	Stand per 31-12-2017	voorzie-ning o.b.v. CW	Toevoegingen 2018		Aanwending 2018		Stand per 31-12-2018
			(rente)	Tlv exploitatie	uitgaven	n.v.t.	
Voorzieningen							
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>							
30 Voorz.personele verplichtingen (cw)	2.290.468	0,864% ja	19.789	56.000	71.944	-	2.294.313
31 Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	454.485	nee	-	-	-	-	454.485
<i>sub-totaal</i>	<i>2.744.953</i>		<i>19.789</i>	<i>56.000</i>	<i>71.944</i>	-	<i>2.748.798</i>
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>							
32 Voorz.onderhoud gem.gebouwen (cw)	795.867	nee	-	190.110	185.296	-	800.681
33 Voorz.rationeel wegbeheer (cw)	76.596	nee	-	196.300	210.000	-	62.896
<i>sub-totaal</i>	<i>872.463</i>		-	<i>386.410</i>	<i>395.296</i>	-	<i>863.577</i>
<i>Voorzieningen middelen derden</i>							
34 Voorz.vervangng riolering (cw)	11.741.470	nee	-	704.731	-	-	12.446.201
35 Voorz.afvalstoffenheffing (cw)	178.460	nee	-	-	76.964	-	101.496
<i>sub-totaal</i>	<i>11.919.930</i>		-	<i>704.731</i>	<i>76.964</i>	-	<i>12.547.697</i>
Totaal voorzieningen	15.537.346		19.789	1.147.141	544.204	-	16.160.072
Totaal reserves en voorzieningen	26.381.181		19.789	1.222.141	1.361.204	155.931	26.105.976

Toelichting mutaties reserves en voorzieningen 2017 -2021

Algemene bufferreserve

De reserve dient als buffer voor financiële tegenvallers. Er bestaan geen provinciale of landelijke normen voor de minimale hoogte van de algemene reserve.

Stand 1 januari 2017	3.617.067
onttrekkingen 2017 - 2021	
- geen	0
Stand 31 december 2021	3.617.067

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve dient voor de dekking van diverse voorkomende uitgaven, waarvoor geen specifieke afzonderlijke reserves zijn gevormd. Een aanwending vindt onder meer plaats voor exploitatie-uitgaven met een eenmalig karakter.

Stand 1 januari 2017		1.211.668
onttrekkingen 2017: overbrengen kredieten vanuit 2016		-49.343
Stand 31 december 2017		1.162.325
onttrekkingen 2018		
omgevingswet	-225.000	
centrumontwikkeling Aalst	-10.000	
dienstverlening	-50.000	
onderzoek bruggen	-40.000	
	<u> </u>	-325.000
onttrekkingen 2019		
omgevingswet	-125.000	
centrumontwikkeling Aalst	-10.000	
	<u> </u>	-135.000
Stand 31 december 2021		702.325

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve voor grondexploitatie heeft als functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.

Stand 1 januari 2017		608.509
storting 2017 lagere voorziening Centrumplan Waalre		62.306
onttrekkingen 2017: krediet ontwikkeling terrein 't Hazzo		-75.000
Stand 31 december 2017		595.815
onttrekkingen 2018 - 2021		0
Stand 31 december 2021		595.815

Algemene reserve sociaal domein

Het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein

Stand 1 januari 2017		1.000.000
onttrekking 2017 voor nadeel bij septembercirculaire 2016		-250.000
Stand 31 december 2017		750.000
onttrekking 2018 krediet preventieve zorg		-250.000
onttrekkingen 2019 - 2021		0
Stand 31 december 2020		1.250.000

Reserve openbare ruimte en bruggen

Om de kosten van het beheer openbare ruimte en bruggen te dekken

Stand 1 januari 2017	0
onttrekkingen 2017:	0
Stand 31 december 2017	0
stortingen 2018	
openbare ruimte	50.000
bruggen	25.000
Stand 31 december 2018	75.000
stortingen 2019	
openbare ruimte	100.000
bruggen	50.000
Stand 31 december 2019	225.000
stortingen 2020	
openbare ruimte	150.000
bruggen	75.000
Stand 31 december 2020	450.000
stortingen 2021	
openbare ruimte	200.000
bruggen	100.000
Stand 31 december 2021	750.000

Reserve wettelijke bepalingen

Om de kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren.

Stand 1 januari 2017	615.817
onttrekkingen 2017	
rente voorraden	-105.572
Individueel keuzebudget	-175.000
Stand 31 december 2017	335.245
onttrekkingen 2018	
rente voorraden	-113.000
Stand 31 december 2018	222.245
onttrekkingen 2019	
rente voorraden	-97.000
Stand 31 december 2019	125.245
onttrekkingen 2020	
rente voorraden	-81.000
Stand 31 december 2020	44.245
onttrekkingen 2021	
rente voorraden	-44.245
Stand 31 december 2021	0

Reserve regionaal fonds

Kwalitatieve investeringen: regiofonds

Stand 1 januari 2017	186.918
storting 2017 particulieren	4.855
onttrekking 2017	
exploitatie Dommeldal/de Hogt	-20.000
Stand 31 december 2017	171.773
onttrekkingen 2018	
exploitatie Dommeldal/de Hogt	-20.000
Stand 31 december 2017	151.773
onttrekkingen 2019 - 2021	0
Stand 31 december 2021	151.773

Reserve lokaal fonds

Kwalitatieve investeringen: Lokaal fonds

Stand 1 januari 2017	256.519
storting 2017 particulieren	137.346
onttrekking 2017	0
Stand 31 december 2017	393.865
onttrekkingen 2018 - 2021	0
Stand 31 december 2021	393.865

Reserve sociale woningbouw

fonds sociale woningbouw

Stand 1 januari 2017	0
storting 2017 particulieren	56.000
onttrekking 2017	0
Stand 31 december 2017	56.000
onttrekkingen 2018 - 2021	0
Stand 31 december 2021	56.000

Reserve huisvesting gemeentewerf

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de in 1997 gerealiseerde gemeentewerf. Oorspronkelijk niveau van de reserve is gebaseerd op het totaal van de afschrijvingslasten van de investering over de afschrijvingsperiode van 40 jaren (t/m 2038).

Stand 1 januari 2017	278.080
onttrekkingen 2017	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2017	265.440
onttrekkingen 2018	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2018	252.800
onttrekkingen 2019	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2019	240.160
onttrekkingen 2020	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2020	227.520
onttrekkingen 2021	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2021	214.880

Reserve renovatie sporthallen

Doel van de reserve is om de kosten voor de renovatie van de sporthallen te financieren.

Stand 1 januari 2017	1.032.555
onttrekkingen 2017	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2017	963.718
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2018	894.881
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2019	826.044
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2020	757.207
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2021	688.370

Reserve renovatie brandweerkazerne

Doel is het financieren van de kapitaallasten voor de renovatie van de brandweerkazerne.	
Stand 1 januari 2017	751.254
onttrekkingen 2017	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2017	727.020
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2018	702.786
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2019	678.552
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2020	654.318
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2021	630.084

Reserve buitensportaccomodatie sportpark Waalre

Doel van de reserve is om de kosten van de buitensportaccommodatie te financieren.

Stand 1 januari 2017	1.286.320
onttrekkingen 2017	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2017	1.236.100
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2018	1.185.880
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2019	1.135.660
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2020	1.085.440
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2021	1.035.220

Reserve buitenonderhoud schoolgebouwen

Reserve dient ter dekking kosten buitenonderhoud. Betreft overheveling van voorziening naar reserve omdat het onderhoudsplan niet is geactualiseerd i.v.m. huurconstructie nieuwbouw Brede School Ekenrooi en doordecentralisatie onderhoud overige scholen.

Stand 1 januari 2017	176.468
storting 2017	76.636
onttrekkingen 2017	-73.241
Stand 31 december 2017	179.863
mutaties 2018 - 2021	0
Stand 31 december 2021	179.863

Reserve aandelen bouwfonds

De vordering op de BNG van jaarlijks € 117.521 tot en met 2020 is in 2013 geheel ten gunste van de exploitatie geboekt. Bij de jaarstukken 2013 heeft Waalre dit totaalbedrag 822.646 in de reserve Bouwfonds gestort. De jaarlijkse onttrekking neemt af.

Stand 1 januari 207	483.604
onttrekkingen 2017	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-94.000
Stand 31 december 2017	389.604
onttrekkingen 2018	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-84.000
Stand 31 december 2018	305.604
onttrekkingen 2019	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-74.000
Stand 31 december 2019	231.604
onttrekkingen 2020	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-64.000
Stand 31 december 2020	167.604
onttrekkingen 2021	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-54.000
Stand 31 december 2021	113.604

Reserve gemeentehuis

Doel van de reserve is om de kosten van het te bouwen gemeentehuis te financieren.

Stand 1 januari 2017	6.497.088
Onttrekkingen 2017	
zaakgericht werken	-40.180
sloop gemeentehuis	-66.483
uitgaven krediet 2017	<u>-6.390.425</u>
	-6.497.088
Stand 31 december 2017	0

VOORZIENINGEN

Voorziening personele verplichtingen

De voorziening is gevormd t.b.v. het verrichten van de jaarlijkse uitkeringen aan voormalig personeel i.v.m. wachtgeldverplichtingen en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders. Het niveau van de voorziening is gerelateerd aan thans voorkomende aanspraken en is bij de jaarrekening 2015 berekend volgens de contante waarde. De bespaarde rente wordt aan de voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2017	2.136.005
Rentetoevoeging 2017	18.455
onttrekkingen 2017	-80.466
- storting tgv exploitatie	216.474
Stand 31 december 2017	2.290.468
Rentetoevoeging 2018	19.789
onttrekkingen 2018	-71.944
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2018	2.294.313
Rentetoevoeging 2019	19.823
onttrekkingen 2019	-58.270
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2019	2.311.866
Rentetoevoeging 2020	19.975
onttrekkingen 2020	-55.343
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2020	2.332.498
Rentetoevoeging 2021	20.152
onttrekkingen 2021	-55.911
Programmabegroting 2018	56.000
- storting tgv exploitatie	56.000
Stand 31 december 2021	2.352.739

Voorziening verliezen Bouwgrondexploitatie (BGE)

Voorziening dekt geraamd verlies van complex "Centrumplan Waalre".

Stand 1 januari 2017	516.791
onttrekkingen 2017 lagere voorziening nodig	-62.306
Stand 31 december 2017	454.485
- Afschrijvingsbedrag 2018 - 2021	0
Stand 31 december 2021	454.485

Voorziening onderhoud gemeentegebouwen

Voorziening is gevormd t.b.v. het planmatig onderhoud aan de gemeentegebouwen (muv gemeentehuis). O.b.v. het onderhoudsplan worden te verwachten jaarlijkse uitgaven voor groot onderhoud voor de komende 10 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld jaarlijks benodigd bedrag . Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel buiten- als binnenonderhoud. Niveau van de voorziening is berekend o.b.v. contante waarde, daarom wordt bespaarde rente aan voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2017	840.175
uitgaven groot onderhoud 2017	-179.041
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	134.733
Stand 31 december 2017	795.867
uitgaven groot onderhoud 2018	-185.296
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2018	800.681
uitgaven groot onderhoud 2019	-250.305
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2019	740.486
uitgaven groot onderhoud 2020	-268.090
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2020	662.506
uitgaven groot onderhoud 2021	-169.645
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2021	682.971

Voorziening rationeel wegbeheer

De voorziening is gevormd t.b.v. planmatig onderhoud wegen. Op basis van het beheersplan en kwaliteitsniveau worden de te verwachten jaarlijkse onderhoud uitgaven voor de komende 5 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld benodigd bedrag gedurende de 5-jaarlijkse periode. Het niveau van de voorziening is berekend op basis van contante waarde, daarom wordt bespaarde rente toegevoegd.

Stand 1 januari 2017	90.296
uitgaven groot onderhoud 2017	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2017	76.596
uitgaven groot onderhoud 2018	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2018	62.896
uitgaven groot onderhoud 2019	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2019	49.196
uitgaven groot onderhoud 2020	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2020	35.496
uitgaven groot onderhoud 2021	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2021	21.796

Voorziening vervanging riolering

De voorziening dient om jaarlijkse fluctuaties op het tarief rioolrechten tegen te gaan. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) omvat een 5-jaarlijkse periode en is gebaseerd op een gesloten financiering. Het verschil tussen de baten en lasten van de rioleringsactiviteiten komt tot uitdrukking in deze voorziening. Door deze systematiek kunnen de rioolrechten gedurende de planperiode van het vGRP constant gehouden worden. Deze voorziening is m.i.v. 2014 gevuld ivm verandering (reclassificatie vanuit reserve) in de BBV voorschriften.

Stand 1 januari 2017	11.083.808
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	657.662
Stand 31 december 2017	11.741.470
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	704.731
Stand 31 december 2018	12.446.201
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	751.555
Stand 31 december 2019	13.197.756
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	778.566
Stand 31 december 2020	13.976.322
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	769.909
Stand 31 december 2021	14.746.231

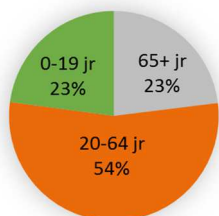
Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening dient ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffen-taak. De afvalstoffenheffing is gebaseerd op kostendeckende tarieven. Evt. voor- en nadelige zullen o.b.v. realisatie worden verrekend via het tarief afvalstoffenheffing.

Stand 1 januari 2017	327.370
onttrekking voorziening	-148.910
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2017	178.460
onttrekking voorziening	-76.964
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2018	101.496
onttrekking voorziening	-58.055
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2019	43.441
onttrekking voorziening	-37.661
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2020	5.780
onttrekking voorziening	-3.797
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2021	1.983

Kerngegevens

	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Raming 2017	Raming 2018
A. Sociale structuur				
Aantal inwoners:				
van 0-19 jaar	17.023	17.023	17.040	17.080
van 20-64 jaar	3.906	3.952	3.925	3.960
van 65 jaar en ouder	9.224	9.107	9.215	9.155
	3.893	3.964	3.900	3.965
Aantal bijstandsgerechtigden WWB	164	171	165	180
Aantal personen behorende tot een minderheidsgroepering	325	340	350	350
Aantal eenpersoonshuishoudens	2.039	2.072	2.135	2.165
Aantal meerpersoonshuishoudens	5.118	5.177	5.136	5.265
B. Fysieke structuur				
Aantal woningen	7.556	7.558	7.580	7.630
Oppervlakte gemeente in ha	2.240	2.240	2.240	2.240
Oppervlakte binnenwater in ha	26	26	27	27
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	360	360	360	360
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	40	40	40	40
Oppervlakte bermen in ha	38	38	38	38
Lengte van verharde wegen in km	135	135	135	135
Lengte van recreatieve fiets-, ruiters- en wandelpaden in km	100	100	100	100
C. Financiële structuur				
(bedragen x € 1 mln)	Rekening 2015	Realisatie 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Niveau reserves en voorzieningen	31,4	32,6	25,7	26,1
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	3,04	3,11	3,20	3,36
Opbrengst rioolheffing	1,39	1,45	1,50	1,55
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,15	1,16	1,19	1,28
Algemene uitkering gemeentefonds				
- reguliere uitkering	10,96	11,75	11,2	12,3
- Sociaal Domein (3 D's)	5,7	5,3	5,2	5,3

Bron: CBS, BZK en eigen administratie.